

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Diplomová práce

2023

Bc. Ivan Hlinka

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Mediální reprezentace LGBTQ+ komunity:
komparativní studie vybrané české a slovenské tlače**

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Ivan Hlinka

Študijní program: Mediální studia

Vedúci práce: doc. PhDr. Barbora Osvaldová

Rok obhajoby: 2023

Prehlásenie

1. Prehlasujem, že som predkladanú prácu spracoval samostatne a použil iba uvedené pramene a literatúru.
2. Prehlasujem, že práca nebola využitá k získaniu iného titulu.
3. Súhlasím s tým, aby práca bola sprístupnená pro študijné a výskumné účely.

V Prahe dňa 1. 8. 2023

Ivan Hlinka

Bibliografický záznam

Hlinka, Ivan. *Mediálna reprezentácia LGBTQ+ komunity: komparatívna štúdia vybranej českej a slovenskej tlače*. Praha, 2023. 73 s. Diplomová práca (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálných vied, Institut komunikačných štúdií a žurnalistiky. Katedra mediálnych štúdií. Vedúca diplomovej práce doc. PhDr. Barbora Osvaldová

Rozsah práce: 140 668 znakov

Abstrakt

Nástup demokratického režimu a liberalizácia spoločnosti súvisiaca s nežnou revolúciou, dodali kvír ľuďom odvahu hlásiť sa o svoje miesto v spoločnosti. Napriek snahe aktivistov sa ani po tridsiatich rokoch nepodarilo dosiahnuť rovnoprávnosť LGBTQ+ ľudí so zvyškom spoločnosti. Situácia je horšia na Slovensku, kde len 31 % obyvateľov zastáva názor, že kvír komunita si tieto práva zaslúži. Táto diplomová práca sa zameriava na mediálnu reprezentáciu LGBTQ+ komunity v českej a slovenskej periodickej tlači medzi rokmi 1993 až 2022, pričom ako výskumná metóda je použitá komparatívna obsahová analýza. Prvé dve kapitoly približujú teoretické základy. Predstavujú princípy komunikácie LGBTQ+ tém, základné pojmy, vývoj komunity na Slovensku a v Českej republike a prehľad výskumov uskutočnených na tému mediálnej reprezentácie kvír osôb. V ďalšej časti sú vysvetlené pojmy mediálnej teórie. Tretia kapitola sa venuje metodológii práce, kde je stanovený cieľ práce, výskumné otázky, hypotézy a premenné. Posledné dve kapitoly prezentujú dáta získané analýzou, komparáciu dát a odpovede na stanovené otázky. Výsledkom práce bolo zistenie pozitívnych trendov ako je rastúca dôležitosť, ktorú denníky prikladajú obsahom s LGBTQ+ tematikou, ďalej zväčšovanie priestoru, ktoré im denníky poskytujú a znižovanie počtu obsahov s negatívnou valenciou. Zároveň boli zistené niektoré nedostatky, ako znižujúca sa frekvencia obsahov v poslednom období a nedostatočná reprezentácia niektorých tém, napr. bi ľudia.

Abstract

The upcoming democratic regime and the liberalization of society related to the gentle revolution gave queer people the courage to try to claim their place in society. Despite the efforts of activists, equality of LGBTQ+ people with the rest of society have not been achieved even after thirty years. The situation is worse in Slovakia, where only 31% of residents hold the opinion that the queer community deserves these rights. This diploma thesis focuses on the media representation of the LGBTQ+ community in the Czech and Slovak periodicals between 1993 and 2022, while comparative content analysis is used as a research method. The first two chapters introduce the theoretical foundations. They present a way of communicating LGBTQ+ topics, basic terms, community development in Slovakia and the Czech Republic, and an overview of research conducted on the topic of media representation of queer people. In the next part, the concepts of media theory are explained. The third chapter deals with work methodologies, where the goal of the thesis, research

questions, hypotheses and variables are determined. The last two chapters present the data obtained by analysis, data comparison and answers to the set questions. The result of the work was the discovery of positive trends, such as the growing importance that dailies attach to content with LGBTQ+ themes, increasing the space that dailies provide to them, and reducing the number of contents with negative valence. At the same time, some shortcomings were identified, such as the decreasing frequency of contents in the last period and insufficient representation of some topics, e.g. bi people.

Kľúčové slová

LGBTQ+, mediálna reprezentácia, mediálna realita, kvantitatívna obsahová analýza, nastoľovanie agendy, spravodajské hodnoty

Keywords

LGBTQ+, media representation, media reality, quantitative content analysis, news values, agenda-setting

Title/název práce

Mediálna reprezentácia LGBTQ+ komunity: komparatívna štúdia vybranej českej a slovenskej tlače

Mediální reprezentace LGBTQ+ komunity: komparativní studie ve vybraném českém a slovenském tisku

Media representation of LGBTQ+ community: comparative study of selected Czech and Slovak press

Pod'akovanie

Na tomto mieste by som rád pod'akoval svojim rodičom, ktorí pri mne stáli v dobrom i zlom a bez ktorých podpory by nebolo možné ani napísanie tejto práce. Patrí Vám za to veľká vďaka.

Obsah

1	LGBTQ+ KOMUNITA	1
1.1	PRINCÍPY KOMUNIKÁCIE O KVÍR TÉMACH	1
1.2	VYMEDZENIE POJMOV	2
1.2.1	<i>Pohlavie a rodová identita</i>	2
1.2.2	<i>Orientácia a jej formy</i>	3
1.2.3	<i>Negativita/fóbia</i>	5
1.2.4	<i>Skratka LGBTQ+, jej význam a variácie</i>	5
1.3	POSTAVENIE NEHETEROSEXUÁLNYCH LUDÍ V ČESKOSLOVENSKU	6
1.4	LGBTQ+ KOMUNITA V ČESKEJ REPUBLIKE	7
1.4.1	<i>Postavenie kvír komunity po nežnej revolúcii a rozvoj aktivizmu</i>	7
1.4.2	<i>Vývoj legislatívy</i>	9
1.4.3	<i>Registrované partnerstvo a manželstvo pre všetkých</i>	10
1.4.4	<i>Krátky útlm aktivizmu, pochody hrdosti a nová vlna kvír hnutí</i>	11
1.4.5	<i>Postoje verejnosti k LGBTQ+ komunite v ČR</i>	13
1.5	LGBTQ+ KOMUNITA NA SLOVENSKU	14
1.5.1	<i>Slovenský LGBTQ+ aktivizmus</i>	14
1.5.2	<i>Legislatívny „vývoj“</i>	17
1.5.3	<i>Životné partnerstvo v nedohľadne</i>	18
1.5.4	<i>Kultúrno-spoločenské projekty LGBTQ+ hnutí</i>	19
1.5.5	<i>Postoje verejnosti k LGBTQ+ komunite na Slovensku</i>	20
1.6	PREHEAD TUZEMSKÝCH VÝSKUMOV MEDIÁLNEJ REPREZENTÁCIE LGBTQ+ KOMUNITY	21
1.6.1	<i>Výskumy mediálnej reprezentácie v Českej republike</i>	21
1.6.2	<i>Výskumy mediálnej reprezentácie na Slovensku</i>	23
2	MEDIÁLNA TEÓRIA	24
2.1	KONŠTRUKCIA SOCIÁLNEJ REALITY	24
2.2	NASTOĽOVANIE TÉM A GATEKEEPING	25
2.3	SPRAVODAJSKÉ HODNOTY	27
3	METODOLÓGIA VÝSKUMU	29
3.1	CIEĽ PRÁCE A HLAVNÁ VÝSKUMNÁ OTÁZKA	29
3.2	VEDĽAJŠIE VÝSKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	30
3.3	SKÚMANÁ VZORKA, PREMENNÉ, PROCES ZAZNAMENANIA DÁT	34
3.3.1	<i>Skúmaná vzorka</i>	34
3.3.2	<i>Premenné a proces zaznamenávania dát</i>	36
4	KOMPARATÍVNA OBSAHOVÁ ANALÝZA A PREZENTÁCIA VÝSLEDKOV VÝSKUMU	39
4.1	KVANTITATÍVNA OBSAHOVÁ ANALÝZA	39
4.2	PREZENTÁCIA VÝSLEDKOV A KOMPARÁCIA DÁT	40
4.2.1	<i>Množstvo relevantných mediálnych obsahov</i>	40
4.2.2	<i>Množstvo obsahov v reprezentatívnej vzorke</i>	42
4.2.3	<i>Dôležitosť obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ osoby</i>	43
4.2.4	<i>Rozsah obsahov venovaných LGBTQ+ tematike</i>	44
4.2.5	<i>Priestor a dôležitosť obsahov na základe geografickej blízkosti</i>	46

4.2.6	<i>Tematický rámec analyzovaných obsahov</i>	47
4.2.7	<i>Valencia analyzovaných obsahov</i>	48
5	ODPOVEDE NA STANOVENÉ VÝSKUMNÉ OTÁZKY	50
	ZÁVER	57
	SUMMARY	60
	ZOZNAM GRAFOV	62
	ZOZNAM TABULIEK	62
	POUŽITÁ LITERATÚRA	63

Úvod

Po viac ako tridsaťročnej činnosti aktivistov za práva lesieb, gejov, bi ľudí, transrodových a kvír osôb, sa aj v súčasnosti stretávame s diskrimináciou a zneuct'ovaním tejto komunity. Príkladom je nerovnosť práv s väčšinou spoločnosťou, ako aj búrlivé a často hanlivé debaty pri snahe o presadenia týchto práv, ale aj nedávny teroristický útok v Bratislave, ktorý bol namierený proti ľuďom z tejto komunity a ktorý si vyžiadal dve obeť. Napriek tomu, že Česká republika a Slovensko kedysi tvorili jeden celok, je postavenie oboch spoločností ku kvír osobám diametrálne odlišné. Podľa Eurobarometru len 31 % Slovákov súhlasí s tým, aby mali LGBTQ+ ľudia rovnaké práva ako heterosexuáli, zatiaľ čo v Českej republike je počet osôb s takýmto názorom takmer dvojnásobný. Rozdielny prístup je viditeľný aj v legislatíve. Kým českí politici uzákoňovali registrované partnerstvá, na Slovensku sa riešilo ústavné zakotvenie manželstva ako jedinečného zväzku muža a ženy a konalo sa Referendum za rodinu. Práve tieto protichodné postoje boli jednou z motivácií pre vytvorenie tohto výskumu.

Cieľom mojej diplomovej práce je zistiť, akým spôsobom reprezentuje LGBTQ+ komunitu česká a slovenská periodická tlač a ako sa prípadne od seba tieto spôsoby reprezentácie odlišujú, resp. v čom sú naopak podobné. Výskumy reprezentácie kvír osôb boli vykonané už aj v minulosti, no ich častým nedostatkom je to, že zahrňujú len krátke časové obdobie, prípadne sledujú len jedno médium. Z tohto dôvodu som sa rozhodol pokryť tridsaťročné časové obdobie od vzniku samostatných republík v roku 1993 a zároveň pridať do výskumu aspekt komparácie.

Mojim pôvodným zámerom bolo podrobiť komparatívnej obsahovej analýze dva české a dva slovenské denníky, avšak takáto analýza by bola časovo i logisticky náročná. Výsledkov vyhľadávania kľúčových slov podľa tohto návrhu bolo viac ako 26 000. Tieto by následne museli prejsť selekčným procesom a analýzou. Z tohto dôvodu som sa rozhodol zredukovať počet denníkov na jeden z každej krajiny, pričom kritériom pre výber bola dostatočne veľká čitateľská základňa, seriózný a kvalitný obsah, dlhá tradícia publikovania a dostupnosť archívneho materiálu. Rozhodol som sa tak pre analýzu českého denníka Právo a slovenského denníka Pravda. V pôvodnom návrhu vystupovali ešte denníky SME a Mladá fronta Dnes, avšak tieto som vyradil, nakoľko na nich bolo vykonaných už niekoľko predošlých výskumov v oblasti reprezentácie LGBTQ+ ľudí. Zmena počtu denníkov viedla

aj k drobnej úprave názvu práce, ktorá reflektuje túto skutočnosť. Problematický bol aj samotný prístup k archívnym materiálom slovenského periodika, nakoľko u žiadneho dostupného zdroja nebolo možné vyhľadať archívne materiály od roku 1993. Mediálne obsahy denníka Pravda sú dostupné až od roku 1998, čo následne zohľadňujem pri vyhodnocovaní dát.

Ako najvhodnejšiu výskumnú metódu som zvolil kvantitatívnu obsahovú analýzu, ktorá je vhodná na spracovanie veľkého množstva dát a ich následnú komparáciu. Pre zodpovedanie hlavnej výskumnej otázky boli sformulované vedľajšie výskumné otázky a k nim prislúchajúce hypotézy a premenné.

Práca je štruktúrovaná do kapitol, ktoré na seba logicky nadväzujú. Prvá kapitola poskytuje náhľad do problematiky LGBTQ+ komunity, pričom popisuje spôsob komunikácie o kvír témach, základné pojmy, vývoj v skúmaných krajinách, ako aj prehľad výskumov mediálnej reprezentácie LGBTQ+ komunity vykonaných na českých a slovenských médiách. Druhá kapitola približuje v krátkosti pojmy z mediálnej teórie, ktoré sú potrebné pre pochopenie fungovania mediálnej reprezentácie. Tretia, štvrtá a piata kapitola chronologicky predstavujú metodológiu výskumu, výsledky analýzy a ich porovnanie a následné zodpovedanie na hlavnú a vedľajšie výskumné otázky.

Pre túto prácu som sa snažil využiť širokú paletu zdrojov od odborných kníh a článkov, slovníkov, spravodajských obsahov, webových stránok a pod. Hlavným problémom bola absencia materiálov, ktoré by pokryli celé obdobie vývoja LGBTQ+ komunity na Slovensku. V tomto prípade som sa musel viac opierať o spravodajské obsahy než vo zvyšných častiach práce.

1 LGBTQ+ komunita

V prvej kapitole sa budem snažiť priblížiť časť spoločnosti, ktorá spadá pod označenie LGBTQ+. Väčšina čitateľov by zrejme nemala problém vysvetliť pojem LGBT, no považujem za potrebné venovať väčšiu pozornosť jeho inkluzívnej podobe LGBTQ+, a preto v krátkosti zhrniem históriu tejto skratky, ako aj jej rôzne podoby a významy. V kapitole bude popísaná aj situáciu LGBTQ+ osôb v českom a slovenskom prostredí, pričom sa nebudem zameriavať len na súčasnú situáciu. Budem sledovať aj vývoj od vzniku samostatných republík v roku 1993 a hľadať podobnosti a rozdiely v náladách a prístupe k LGBTQ+ komunite.

1.1 Princípy komunikácie o kvír témach

Nakoľko téma sebaidentifikácie je vysoko osobná a citlivá, pokúsim sa v tejto práci používať princípy komunikácie, ktoré sú odporúčané zástupcami LGBTQ+ organizácií, novinárov a jazykovedcov v rámci projektu Dúhový kompas. Tento projekt poskytuje nástroje, ktoré dovoľujú hovoriť o kvír témach citlivo, s rešpektom a bez predsudkov.

Medzi tieto princípy patrí snaha nevytvárať falošné dilemy, ktoré by mohli rozdeľovať spoločnosť na dva proti sebe stojace tábory. Autori sa tým snažia povedať, že súhlas s určitou myšlienkou nutne neznamená byť proti niečomu iného. Typickým príkladom je konflikt kresťanskej viery a LGBTQ+ osôb, aj keď v skutočnosti existujú veriaci ľudia, ktorí sa hlásia k tejto komunite. Ďalším nástrojom je vyhýbanie sa bulvarizácii tém. V rámci neho by sa tak o prihlásení k LGBTQ+ nemalo hovoriť ako o priznaní, odhalení, či medicínskej diagnóze. Taktiež by sa mal človek vyhýbať nálepkovaniu a predsudkom. Príkladom nálepkovania môže byť automatické označenia muža v sukni za geja či transrodovú osobu. Autori Dúhového kompasu považujú za dôležité využívanie slovenských ekvivalentov anglických pojmov. Jednak z dôvodu lepšieho porozumenia téme a taktiež kvôli tomu, že prítomnosť a používanie týchto pojmov naznačuje LGBTQ+ ľuďom, že sú prirodzenou súčasťou jazyka a tým aj spoločnosti. Odporúčané je tiež vyhýbať sa fakticky nesprávnym pojmom a redukovať tému na sexuálny život LGBTQ+ osôb. Je teda lepšie vyhýbať sa pojmom ako homosexuál, či sexuálna menšina, ktoré sa sústreďujú na sexuálnu zložku orientácie a môžu prehľbovať predsudky a diskrimináciu v spoločnosti.¹

---

¹ 7 princípov, ako písať o LGBTI+ ľuďoch a témach s rešpektom. Dúhový kompas [online]. [cit. 2023-07-

1.2 Vymedzenie pojmov

V tejto časti kapitoly sa budem venovať pojmom súvisiacim s LGBTQ+ komunitou a ich správne použitiu, ktoré by už s vyššie zmienenými princípmi mali napomôcť k citlivejšiemu uchopeniu témy a zároveň prispieť k lepšiemu porozumeniu a priblíženiu problematiky tejto diplomovej práce. Vzhľadom k tomu, že terminológia obklopujúca LGBTQ+ osoby je mimoriadne pestrá a stále sa vyvíja, popíšem len základné pojmy, ktoré majú svoje ustálené miesto a zároveň boli relevantné pre použitie ako kľúčové slová pre vyhľadávanie textov a ich správne či nesprávne použitie bolo rozhodujúce pri analýze týchto textov.

1.2.1 Pohlavie a rodová identita

Dôležitými pojmami, ktoré je od seba potrebné navzájom odlíšiť, sú pohlavie a rod, resp. rodová identita. *Pohlavie* (z angl. sex) predstavuje súhrn biologických znakov daného jedinca, na základe ktorých sa dá označiť ako muž, žena alebo intersex človek.² *Rod* (z angl. gender) je konštruktom, ktorý poukazuje na psychologické, sociálne-kultúrne a behaviorálne aspekty pohlavia. Predstavuje spoločnosťou akceptované a zaužívané formy správania a vystupovania charakteristické pre jednotlivé pohlavia. Dá sa hovoriť o tzv. rodových stereotypov, napr. ženy majú dlhšie vlasy, muži kratšie, ženy majú radi ružovú farbu, muži modrú a iné. Psychologický aspekt rodu je tiež označovaný ako *rodová identita* a označuje vnútorné vnímanie jednotlivca k rodu. Súvisí so sociálnymi rolami, s ktorými sa identifikuje. Jedná sa teda o sebaurčenie danej osoby do role muža, ženy, niekde v spektre mužskosti a ženskosti, prípadne úplne mimo tohto spektra. Výrazný a dlhodobý rozpor medzi pohlavím určeným po narodení a rodovou identitou človeka sa označuje ako *rodový nesúlad*.³

Najpočetnejšou skupinou ľudí, u ktorých sa prejavuje rodový nesúlad sú *transrodové osoby*, konkrétne transrodové ženy (narodené ako muži, majú ženskú rodovú identitu) a transrodoví muži (narodení ako ženy, majú mužskú rodovú identitu).⁴ Osoby, ktorých vrodená pohlavná

---

[1]. Dostupné z: <https://www.duhovykompas.sk/#principy>

² *Intersex ľudia* majú odlišnú variáciu chromozómov. Rodia sa tak s pohlavnými orgánmi, prípadne v priebehu puberty dochádza k vývoju sekundárnych pohlavných znakov, ktoré neodpovedajú binárnemu deleniu podľa biologických znakov na mužov a ženy. Neodporúča sa používať pojem intersexuál, ktorý navodzuje súvis so sexuálnou orientáciou a má pôvod v nepresnom preklade z angličtiny.

³ QUEER GEOGRAPHY. *Terminologie*. LGBTQ+ [online]. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: <https://lgbt-zdravi.cz/slovník-pojmu/>

⁴ Pojmy transmuž a transžena môžu byť chápané ako necitlivé a odkazujúce na iný živočíšny druh. Taktiež je

identita sa zhoduje s rodovou identitou sa označujú ako cisrodoví ľudia. Tento termín sa však takmer výhradne používa v rámci LGBTQ+ komunity.

Transrodové osoby môžu prejsť procesom *tranzície*, v rámci ktorého začnú žiť v súlade so svojou rodovou identitou (občas označovaná aj ako skutočný rod). Súčasťou tranzície môžu byť fyzické zmeny, u ktorých dochádza k zmene primárnych a/alebo sekundárnych pohlavných znakov prostredníctvom maskulinizujúcich alebo feminizujúcich zákrokov, ktoré môžu mať charakter hormonálny alebo chirurgický. Ich výsledkom je zmena rodovej role. Tranzícia je individuálny proces a má tri úrovne. Sociálna rovina súvisí s prebráním danej rodovej role v spoločnosti. Fyzická alebo inak aj medicínska rovina zahŕňa hormonálnu terapiu a chirurgické zákroky. Úradná rovina predstavuje zmenu mena, rodného čísla a úradného pohlavia.⁵

Okrem transrodovej identity existuje množstvo ďalších rodových identít, s ktorými sa dokážu jedinci identifikovať. Nadnesene by sa dalo povedať, že existuje neobmedzené množstvo týchto identít. V praxi sa tak stáva, že jednotlivé rodové identity majú medzi sebou len nepatrné alebo žiadne rozdiely a záleží len na jedincovi, s ktorým termínom a identitou sa stotožňuje. Medzi najpočetnejšie rodové identity patrí *nebinárna identita* (z angl. non-binary), ktorá pôsobí ako zastrešujúci termín pre tých, ktorých identita sa nestotožňuje s mužským a ženským spektrom. *Genderqueer* identita slúži tiež ako pojem zastrešujúci tie identity, ktoré nespádajú pod tradičný binárny systém. *Androgynne osoby* zahŕňujú do svojho správania a prezentácie ženské i mužské aspekty (domorodí Američania využívajú pojem Two-Spirit).⁶

1.2.2 Orientácia a jej formy

Orientácia predstavuje hlbokú „*súčasť identity každej ľudskej bytosti, ktorá sa viaže na schopnosť vytvárať citové, sexuálne a vzťahové väzby k osobám opačného, rovnakého alebo*

---

dobré vyhnúť sa termínom transsexuál a transvestita. Pojem transsexuál súvisí s nepresným prekladom z angličtiny a odkláňa pozornosť k sexualite jednotlivca, ktorá s rodovou identitou nesúvisí. Termín transvestita, inak aj cross-dresser alebo Drag Queen/King, nespadá do kategórie transrodových osôb, nakoľko postavenie do role opačného pohlavia je len dočasné a často je vykonávané za účelom vlastného potešenia, nie z dôvodu identifikácie s daným pohlavím.

⁵ DOLEŽALOVÁ, P., V. HEUMANN, B. ORLÍKOVÁ, G. HULL-ROCHELLE a K. PAVLICA, et al. 2021. *Rozvoj duševní pohody u transgender klientů: Poznatky a holisticky orientovaný terapeutický přístup*. Klecany: Národní ústav duševního zdraví. s. 6-12

⁶ NATIONAL LGBTQIA+ HEALTH EDUCATION CENTER, 2020. *LGBTQIA+ Glossary of Terms for Health Care Teams*. Fenway Institute. Dostupné z: <https://www.lgbtqihealtheducation.org/wp-content/uploads/2020/02/Glossary-2022.02.22-1.pdf>

viac ako jedného rodu/pohlavia.“⁷ Napriek tomu, že v spoločnosti sa orientácia spája hlavne so sexualitou, nie je to jej jediný aspekt. Orientácia sa skladá z 3 vrstiev, a to sexuálnej, citovej a vzťahovej, pričom tieto nie sú na sebe navzájom závislé a k jednému človeku je možné pociťovať len jednu, niektoré alebo všetky jej zložky súčasne. Z tohto dôvodu sa v posledných rokoch opúšťajú nepresné termíny ako homosexuál, či sexuálna menšina.⁸ Zatiaľ čo termín homosexuál (muž majúci sex s mužmi alebo žena majúca sex so ženami) hovorí len o sexuálnej orientácii daného jedinca, pojmy gej a lesba zahŕňajú sexuálnu aj romantickú orientáciu osoby. Kým teda homosexuálny muž môže mať záujem o vytvorenie vzťahu so ženou (heteroromanticky orientovaný) alebo mužom (homoromanticky orientovaný), po použití pojmu gej je zrejmé, že sexualita i romantická orientácia daného muža sa zhodujú.

Väčšine spoločnosti je známy koncept sexuálnej orientácie, aspoň v prípade základných typov, medzi ktoré patrí *heterosexuálna*, *homosexuálna* a *bisexuálna* orientácia. Okrem týchto typov sexuálnej orientácie poznáme aj ďalšie, menej známe formy. Patria sem napríklad *pansexualita*, *omnisexualita*, *asexualita*, *demisexualita* a *queer*. Pansexualita a omnisexualita vyjadrujú sexuálnu orientáciu ku všetkým rodom a pohlaviam. Demisexualna osoba je sexuálne priťahovaná k iným jedincom po vytvorení silnej emocionálnej väzby a často nezávisí na rode či pohlaví. Asexualita je sexuálna orientácia, v rámci ktorej človek neprežíva sexuálnu príťažlivosť k žiadnemu rodu ani pohlaviu⁹. Ku každej z vymenovaných sexuálnych orientácií existuje aj jej ekvivalent v podobe romantickej orientácie, teda *heteroromantická*, *homoromantická*, *biromantická*, *panromantická*, *omniromantická*, *aromantická* a *demiromantická*. Samostatné miesto má pojem *queer* (prípadne slovenský ekvivalent kvír), ktorý predstavuje termín zastrešujúci celú LGBTQ+ komunitu. Ako queer sa môže označiť jedinec, ktorý má inú ako heterosexuálnu a/alebo cisrodovú identitu. Tento pojem sa používa v rôznych kontextoch ako synonymum LGBTQ+, napr. pre označenie kvír štúdií alebo kvír kultúry.¹⁰

---

⁷ pozn. 1

⁸ BEŇOVÁ, Kateřina, a kol. 2007. Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 978-80-87041-33-8., s. 7

⁹ Asexualita neznamená to isté ako celibát. Zatiaľ čo celibát je vedomá voľba odrieknutia sexuálneho života daným človekom, asexualita nie je vedomou voľbou, je súčasťou identity a aj napriek absencii sexuálnej príťažlivosti môže byť asexuálny človek sexuálne aktívny.

¹⁰ SMALLEY, K. Bryant, Jacob C. WARREN a K. Nikki BAREFOOT, 2018. *LGBT Health: Meeting the Needs of Gender and Sexual Minorities*. New York, New York: Springer Publishing Compan. ISBN 0-8261-3378-9., s. 5-6

1.2.3 Negativita/fóbia

LGBTQ+ témy aj v dnešnej dobe vyvolávajú rôzne emócie, vrátane negatívnych, ktorých výsledkom bývajú predsudky voči komunite, stigmatizácia, rozličné formy neznášanlivých prejavov a diskriminácie. Pre takéto negatívne formy správania vznikol termín *homofóbia* a časom aj pojmy *bifóbia* a *transfóbia*, ktoré odrážali špecifické formy predsudkov mierené len na určitú časť kvír komunity. Ako prvý použil v 80. rokoch pojem homofóbia psychológ George Weinberg. Chcel ním vyjadriť strach z homosexuálov, konkrétne z novej nákazy HIV a z narušenia tradičných kresťanských rodinných hodnôt.

Pojem homofóbia je však nepresný a aj keď je vo verejnosti rozšírený, v súčasnej dobe sa považuje za zastaralý. Podľa výskumov negatívne prejavy voči LGBTQ+ osobám nevychádzajú iba zo strach z narušenia náboženských hodnôt (strach z nákazy HIV je v súčasnosti zanedbateľný), ale sú výsledkom averzie, znechutenia, či nenávisť. Z tohto dôvodu sa začal používať pojem *homonegativita* a jeho variácie *binegativita* a *transnegativita*, ktoré zahŕňajú široké spektrum negatívnych emócií a prejavov voči kvír osobám.¹¹ Na homonegativite a jej ďalších podobách sa môžu podieľať jedinci, komunity, ale aj spoločenské inštitúcie. Homonegativitu môžu pociťovať aj príslušníci kvír komunity. V takomto prípade hovoríme o internalizovanej homonegativite, ktorá je obvykle výsledkom predsudkov v spoločnosti.¹²

1.2.4 Skratka LGBTQ+, jej význam a variácie

Označenie LGBTQ+ má svoje začiatky v 60. až 70. rokoch minulého storočia v USA, kedy sa objavovali prvé snahy o nahradenie pojmu *homosexuál* alebo *gay* za adekvátnejšiu variantu. Začala sa používať skratka GL, resp. LG, ktorá označovala lesby a gejov. V 80. rokoch sa pridalo do názvu písmeno B, ktoré reprezentovalo bisexuálnu komunitu. Na konci 20. storočia sa stala skratka inkluzívna aj pre transrodové osoby, a to pridaním písmena T.

Ani skratka LGBT však nebola schopná vyjadriť celé spektrum sexuálnych, romantických a rodových identít. Z tohto dôvodu sa v posledných rokoch začalo objavovať množstvo rôznych variácií, ktoré sa snažili o inklúziu celej komunity. Vznikli tak skratky ako LGBTI (I pre intersex osoby) či LGBTQ/LGBTQI (Q pre queer alebo questioning, teda pre osoby, ktoré nemajú ujasnenú sexuálnu orientáciu). V tomto procese vznikali aj extrémny v podobe

---

¹¹ QUEER GEOGRAPHY, pozn. 3

¹² NATIONAL LGBTQIA+ HEALTH EDUCATION CENTER, pozn. 6

skratiek ako LGBTTTQQIAA, ktorá mala reprezentovať lesby, gejov, bisexuálov, transrodové osoby, transsexuálov, two-spirit osoby, queer, questioning, intersex ľudí, asexuálov a spojencov (z angl. ally).¹³ V súčasnosti sa objavujú ako najvhodnejšie 2 varianty, a to LGBTI+ alebo LGBTQ+. Predstavujú reprezentáciu lesbiab, gejov, bisexuálov, transrodových osôb, intersex ľudí/queer/questioning. Znamienko + na konci oboch skratiek vyjadruje všetky nevymenované formy sexuálnej, romantickej a rodovej identity. V rámci tejto diplomovej práce som sa rozhodol pre používanie skratky LGBTQ+.

1.3 Postavenie neheterosexuálnych ľudí v Československu

Už v priebehu 20. storočia môžeme sledovať pozitívne zmeny v prístupe k ľuďom s neheterosexuálnou orientáciou. V priebehu prvej republiky začalo vydávať niekoľko listov zameraných na sexuálne menšiny, medzi nimi *Hlas sexuální menšiny* a *Nový hlas*. Medzi jeden z najdôležitejších momentov patrí dekriminalizácia homosexuality v roku 1961 vo vtedajšom Československu.¹⁴ Napriek tomu, že v západných krajinách došlo k dekriminalizácii omnoho skôr, napr. vo Francúzku už v roku 1791, v krajinách východného bloku patrilo Československo medzi priekopníkov.

V dôsledku búrlivej politickej situácie počas 20. storočia sa však vyskytujú aj obdobia, kedy sa prístup ku komunitě výrazne zhoršoval. V priebehu druhej svetovej vojny nacisti prenasledovali osoby s neheterosexuálnou orientáciou a k riešeniu homosexuality pristupovali rovnako ako v prípade židovskej otázky.¹⁵ Vzťah ku komunitě výrazne ochladol aj po okupácii v roku 1968 a s nastupujúcou normalizáciou sa osoby s neheterosexuálnou orientáciou opäť dostali na okraj spoločnosti. Napriek tomu však existovali miesta a podniky, kde sa ľudia z komunity mohli stretávať. Boli to priváty, salóny, kluby či kúpele. Tieto sa sústreďovali hlavne vo väčších mestách. K výraznému zlepšeniu situácie dochádza až po nežnej revolúcii.

---

¹³ Sexual Orientation and Gender Identity [online]. youth.gov [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://youth.gov/youth-topics/lgbt>

¹⁴ FANEL, Jiří, 2000. *Gay historie*. Praha: Dauphin, ISBN 80-7272-010-4. s. 434

¹⁵ VÝBOR PRO SEXUÁLNÍ MENŠINY, 2009. *Programové prohlášení Výboru pro sexuální menšiny* [online]. Praha [cit. 2023-07-24]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rp/vybory/sexualni-mensiny/dokumenty/programove-prohlaseni-%20vyboru-66800/#>

1.4 LGBTQ+ komunita v Českej republike

1.4.1 Postavenie kvír komunity po nežnej revolúcii a rozvoj aktivizmu

Kvír organizácie sa začali vytvárať už krátko po novembri 1989. Prvou z nich bola pražská skupina *Lambda*, ktorá sa následne spojila so skupinami z ďalších českých miest a vytvorila občianske združenie *Svaz Lambda*. Spojením viacerých skupín vzniklo aj *Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů* (HRHO), ktorého predsedom bol herec Jiří Hromada. Pôsobil ako jedna z prvých verejne známych osobností, ktoré sa hlásili ku kvír komunitě.¹⁶ Zároveň vystupoval aj ako kandidát HRHO v parlamentných voľbách. Napriek jeho neúspechu predstavil volebný program HRHO požiadavky, ktoré určili smerovanie a ciele kvír organizácií pre zvyšok 90. rokov. Medzi nich patrilo zrovnoprávnenie homosexuálneho a heterosexuálneho aktu, likvidácia ružových zoznamov (policajné zoznamy príslušníkov kvír komunity), zamedzenie diskriminácie na pracovisku s ohľadom na sexuálnu orientáciu, prevencia HIV/AIDS, vyškrtnutie homosexuality zo zoznamu chorôb a ukončenie konverzných terapií¹⁷, snaha zmeniť postoj verejnosti, presadiť zákon o registrovaných partnerstvách a iné.¹⁸

Po nezdare vo voľbách do federálneho zhromaždenia došlo k ďalšiemu veľkému zlučovaniu organizácií. *Lambda*, HRHO a slovenské skupiny *Lega* a *Ganymédes* vytvorili spoločnú organizáciu *Sdružení organizací homosexuálních občanů* (SOHO). Oficiálne bola táto organizácia zaregistrovaná na jeseň 1991 a stala sa najdôležitejšou kvír organizáciou 90. rokov, ktorá združovala až 30 menších hnutí.¹⁹ SOHO do svojej agendy prebrala požiadavky z volebného programu HRHO. Venovala sa napríklad prevencii HIV a AIDS, ale zároveň poskytovala aj pomoc a poradenstvo osobám, ktoré sa touto chorobou nakazili. SOHO vydávala počas celého svojho pôsobenia mesačník *SOHO revue*, neskôr tiež *SOHO Absolut revue* a iné časopisy ako *Princ* a *Gayčko*. Okrem magazínov sa podieľala aj na vydávaní kníh

---

¹⁶ CÍSAŘ, Ondřej a Kateřina VRÁBLÍKOVÁ, 2012. *LGBT aktivismus v České republice: historie, organizace a aktivisté* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2023-07-24]. Dostupné z: https://cz.boell.org/sites/default/files/studie_lgbt_v_cr.pdf, s. 4-6

¹⁷ Jedná sa o druh „terapie“, ktorá sa snaží zmeniť sexuálnu orientáciu jedinca na heterosexuálnu. Odborníci sa však zhodujú v tom, že táto terapia nie len nefunguje, nakoľko sexuálna orientácia nie je liečiteľná, ale zároveň môže zanechať trvalé a vážne následky na fyzickom a psychickom zdraví človeka. Praktiky konverzie sa často približujú až k mučeniu a zahŕňajú napr. ponižovanie, elektrošoky, ale aj exorcizmus.

¹⁸ HROMADA, Jiří, 2001. *Deset let hnutí za rovnoprávnost českých gayů a lesbiček*. Dostupné z: <https://doczz.cz/doc/336126/deset-let-hnut%C3%AD-za-rovnopr%C3%A1vnost-%C4%8Desk%C3%BDch-gay%C5%AF-a-lesbi%C4%8Dek>, s. 9

¹⁹ FANEL, pozn. 14

o LGBTQ+ témach.

V roku 1992 dochádza k vytvoreniu prvého výhradne ženského zoskupenia *L-klub Lambda Praha*. Jedným z jeho najvýznamnejších projektov bolo vydanie prvej zbierky lesbickej poézie pod názvom *Promluv*. Rovnaký názov následne dostal aj časopis, ktoré toto zoskupenie vydávalo a združenie, ktoré sa z neho odštiepilo a prebralo zodpovednosť za časopis.²⁰

V druhej polovici 90. rokov vzniká nezisková organizácia STUD Brno, ktorá dodnes patrí medzi najvýznamnejšie LGBTQ+ organizácie v Českej republike. Najznámejším projektom tohto združenia je filmový festival *Mezipatra*, ktorý má dosah aj na širokú verejnosť. Ide o masovú akciu s množstvom sprievodného programu. Na jeho organizácii sa podieľa veľké množstvo nadácií a domácich i zahraničných kultúrnych inštitúcií. V roku 2004 zahájilo tiež aktivity *Genderového informačného centra Nora*, ktoré funguje dodnes v oblasti presadzovania rovnosti mužov, žien a sociálne znevýhodnených skupín.

Povedomie o LGBTQ+ komunite sa v tomto období zvyšovalo aj vďaka zaradovaniu kvír tém do vysielania médií. Významné postavenie mali v tejto činnosti hlavne verejnoprávne médiá. Český rozhlas do svojho programového vysielania zahrnul medzi rokmi 1998 až 2006 týždenník *Bona Dea* s podtitulom *100% magazín o 4% světě*. Česká televízia poskytla divákovi program *LeGaTo (Magazín o lesbických ženách, gayích a translidech)*. Tento bol však vysielaný len 2 roky. Medzi rokmi 2007 až 2012 vysielala zábavný queer magazín *Q*, ktorý bol následne nahradený programom *Queer*, ktorý na obrazovkách skončil v roku 2022. Kvír témy sa postupne objavovali aj v kinematografii a dali možnosť vzniku LGBTQ+ filmovým festivalom. Medzi najznámejšie patrí už spomínaný festival *Mezipatra* a čiastočne festival *Febiofest*, ktorý však kvôli finančným problémom ukončil v roku 2022 svoje pôsobenie. Organizujú sa aj rôzne spoločenské akcie. Príkladom je súťaž krásy pre gejov pod patronátom *SOHO Gay Man České republiky (1992-2000)*. V roku 2010 sa súťaž obnovila pod značkou *GAYMAN ČR* a od roku 2012 sa spojila so slovenskou verziou pod názvom *GAYMAN Česko Slovensko*.

---

²⁰ CÍSAŘ, Ondřej a Kateřina VRÁBLÍKOVÁ, pozn. 16, s. 5-6

1.4.2 Vývoj legislatívy

Ako už bolo zmienené v kapitole 1.3, dekriminalizácia homosexuality prebehla v roku 1961, kedy bol upravený trestný zákonník a zrušený trest za „smilstvo proti prírode“. Umožnil sa tak konsenzuálny homosexuálny pohlavný styk medzi osobami nad 18 rokov. Nenastalo však úplne zrovnoprávnenie s heterosexuálnym správaním. Homosexuálny styk s osobami mladšími 18 rokov bol stále trestný a zákon taktiež obsahoval dodatok, ktorý trestal pohlavný styk vzbudzujúci verejné pohoršenie. Nakoľko znenie tohto dodatku bolo relatívne vágne, bolo možné ho zneužiť. V roku 1990 vchádza do platnosti nový zákonník, ktorý zrovnoprávňuje heterosexuálny a homosexuálny styk, znižuje vekovú hranicu pre pohlavný styk na 15 rokov a zároveň ruší ustanovenie umožňujúce trestať homosexuálne orientovaných ľudí na základe verejného pohoršenia. Odstránené bolo aj nariadenie postihujúce homosexuálnu prostitúciu. Je potrebné dodať, že tieto zmeny neboli vykonané na základe aktivizmu LGBTQ+ hnutí, ale skôr ako signál prihlásenia sa k západným hodnotám a liberálnej demokracii.²¹

Ďalším míľnikom je rok 1999, kedy vchádza do platnosti zákon zakazujúci diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie v armáde a na pracovisku. Jeho nedostatky boli následne doplnené rozsiahlym antidiskriminačným zákonom schváleným v roku 2009, ktorý zakazoval diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie v oblasti zamestnania, vzdelávania, bývania a v prístupe ku službám a tovarom. Tento zákon rieši aj trestné činy akým je napríklad zločin z nenávisti, okrem iných dôvodov, aj na základe sexuálnej orientácie obete.

Zákony v Českej republike dovoľujú zmenu mena aj pohlavia transrodových osôb. Úradná zmena pohlavia je však podmienená podstúpením operatívnej zmeny pohlavia, ktorá zahŕňa znemožnenie reprodukčnej funkcie daného človeka, teda kastráciu. V Európe patrí Česká republika medzi jedny z posledných krajín, ktoré pre zmenu pohlavia vyžadujú kastráciu. Proti tejto praktike sa vyslovila aj Rada Európy, ktorá tvrdí, že je v rozpore so záväzkami členských štátov k ochrane zdravia.²² Začiatkom roku 2023 však ministerstvo spravodlivosti a zmocnenkyňa pre ľudské práva oznámili iniciatívu upraviť právny poriadok, zrušiť povinnosť kastrácie a na zmenu pohlavia by po novom malo stačiť osobné

---

²¹ VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. *Gay a lesbické hnutí v České republice. Global Politics*. 2006, Vol. 5, No. 1. ISSN 1213-7685.

²² *LGBTI+ V ČESKÉ REPUBLICE*. Amnesty International [online]. 2022 [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/lgbti/v-cr>

prehlásenie a odporúčanie od lekára.²³

1.4.3 Registrované partnerstvo a manželstvo pre všetkých

Hlavnou aktivitou LGBTQ+ hnutí bola už od nežnej revolúcie snaha o presadenie požiadavku na registrované partnerstvo. SOHO pripravovala novelu zákona, ktorá by túto formu zväzku umožnila už od roku 1992. Napriek tomu, že až do konca 90. rokov nebol žiaden z predkladaných návrhov úspešný, podmienili verejnú diskusiu na túto tému. Dôležitým signálom bolo členstvo Jiřího Hromady v Rade pre ľudské práva (1998 -2002). Rada predložila v roku 2001 vlastný návrh, ktorý presadzovalo aj zoskupenie *Gay iniciativa* (GI).²⁴ V tomto období vzniká aj lesbická iniciatíva *Výzva 2002 – Za rovná práva lesbických žien a gayů*, ktorá pripomienkovala návrhy zákonov o registrovanom partnerstve a zároveň vyzývala vládu ČR k aktivite. Okrem toho sa zaslúžovala za vytvorenie antidiskriminačného zákona a za právnu úpravu týkajúcu sa detí rovnakopohlavných párov. Napriek snahám tento návrh neprešiel ani prvým čítaním.

Reakciou na neočakávaný neúspech bol vznik neformálneho zoskupenia *G-liga* (GL).²⁵ Cieľom GL bolo vytvoriť kampaň na podporu zákona o registrovaných partnerstvách, ktorú zahájila hneď po vzniku v roku 2002. Projekt *Žijeme tu spoločne* sprevádzala listová kampaň smerovaná na poslancov, petície, billboardy a bannery a zároveň bola vytvorená aj webová stránka *partnerstvi.cz*. Liga vypracovala aj svoj vlastný návrh zákona. V roku 2003 sa GL premenovala na *Gay a Lesbickú ligu* (GLL). Práve GLL, ktorá rovnomerne zastupovala gejov i lesby a kladla dôraz na rodovú rovnosť, sa stala faktickým nástupníkom SOHO.²⁶ Okrem vyššie zmienených spôsobov propagácie vystupovali predstavitelia GLL v televíznych a rozhlasových debatách. Viedla sa tiež masívna plagátová kampaň vo verejnej doprave, ktorá mala za úlohu búrať stereotypné predstavy o ľuďoch s neheterosexuálnou

---

²³ KOŠLEROVÁ, Anna. *Konec povinných kastráci pro úřední změnu pohlaví v Česku, oznámilo ministerstvo spravedlnosti* [online]. 2023 [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/transgender-pravo-kastrace-pohlavi-lide-ministerstvo-spravedlnosti-dvorak_2303301000_ank

²⁴ Vzniká v roku 2001 a predstavuje neoficiálnu nástupnícku organizáciu po zániku SOHO v roku 2000. Následníctvo po SOHO bolo zachované prevažne z personálneho hľadiska. Oproti SOHO sa však jednalo o zoskupenie jednotlivcov, nie skupín a organizácií. Práva nedostatočná reprezentácia celej LGBTQ+ komunity bola dôvodom, prečo nebola GI oficiálne považovaná za nástupníka SOHO. Jej hlavným cieľom bolo prijatie zákona o registrovaných partnerstvách, preto po jeho schválení v roku 2006 organizácia zaniká.

²⁵ CÍSAŘ, Ondřej a Kateřina VRÁBLIKOVÁ, pozn. 16, s. 8-17

²⁶ Oproti GI GLL sa skladala zo zástupcov rôznych organizácií. Podobne ako SOHO reprezentoval Hromada, reprezentáciu GLL zaisťovali 4 hovorcovia – 2 gejovia a 2 lesby. GLL si na rozdiel od SOHO nenárokovala mandát na reprezentáciu celej LGBTQ+ komunity a sústredila sa hlavne na prezentáciu politických záujmov.

orientáciou ako o promiskuitných a nezodpovedných.²⁷ Organizátori sa snažili priblížiť skutočnosť, že LGBTQ+ ľudia majú podobné problémy ako zvyšok populácie a majú túžbu zakladať si dlhodobé vzťahy.

Napriek masívnej kampani vo februári 2005 končí jeden z návrhov neúspechom v treťom čítaní. Už v apríli sa vďaka poslaneckej iniciatíve objavil ďalší návrh. Ten bol prijatý poslaneckou snemovňou 16. decembra 2005 a o mesiac neskôr aj senátom. Prezident Václav Klaus však využil svoje právo veta. Jeho veto 15.3.2006 prehlasovalo 101 poslancov a tým bol oficiálne prijatý zákon umožňujúci registrované partnerstvá rovnakopohlavným párom. Osoby v takomto vzťahu sa stávajú osobami blízkymi, môžu sa navzájom zastupovať v dôležitých veciach, majú nárok na informácie o zdravotnom stave partnera a taktiež je riešená otázka dedenia. Registrované partnerstvo so sebou prináša aj veľký paradox, a to nemožnosť adopcie dieťaťa, ktoré je LGBTQ+ osobách mimo registrovaného zväzku povolené. Túto prekážku čiastočne odstránil Ústavný súd v roku 2016, keď svojim rozhodnutím umožnil individuálne požiadať o osvojenie dieťaťa. Individuálna žiadosť je umožnená len jednej osobe z registrovaného páru, pričom dochádza k nahradeniu starých informácií o rodičoch, teda nie je možné, aby obe registrované osoby boli súčasne vedené ako rodičia.²⁸

1.4.4 Krátky útlm aktivizmu, pochody hrdosti a nová vlna kvír hnutí

Po prijatí registrovaných partnerstiev dochádza k určitému útlmu v politickej angažovanosti LGBTQ+ hnutí. Tieto sa začínajú viac venovať organizovaniu voľnočasových aktivít, z ktorých sú aj v súčasnosti najznámejšie a najnavštevovanejšie tzv. *pochody hrdosti* (z angl. pride parade). Medzi prvé takéto pochody patrí *Duhová vlna 2008 – Queer parade Brno*, ktorý bol organizovaný hnutím STUD Brno. Tento pochod znovu nastoľuje otázku práv kvír ľudí. Pokojné zhromaždenie, ktorého sa zúčastnilo približne 500 ľudí, bolo narušené útokom neonacistov, ktorí do davu hádzali vajcia, fľaše a delobuchy.²⁹ STUD v nadväznosti na akciu a formulovanie požiadaviek vytvára projekt *Stejná rodina*, ktorého cieľom bolo riešenie otázky adopcie. Nasledujúci rok prebehol pochod hrdosti v Táboře a o rok na to opäť v Brne.

---

²⁷ Tieto dva stereotypy sa dávali do súvislosti hlavne s vyšším výskytom HIV/AIDS u LGBTQ+ ľudí

²⁸ VOLFOVÁ, Tereza. *Adopce dětí homosexuály: Za dva roky o ni požádalo sedm lidí, dva z nich už se o děti starají*. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2519866-adopce-deti-homosexualy-za-dva-roky-o-ni-pozadalo-sedm-lidi-dva-z-nich-uz-se-o-deti>

²⁹ *Duhová vlna Queer parade Brno - úspěch a bilance*, 2008. STUD, z.s. [online]. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://www.stud.cz/archiv/65-pro-media/36-duhova-vlna-queer-parade-brno-uspech-a-bilance.html>

Na popularite v tomto období nabera aj festival Mezipatra, ktorý láka záujem širokej verejnosti (až polovica návštevníkov má heterosexuálnu orientáciu).

V roku 2011 sa konal prvý pochod hrdosti v Prahe pod názvom *Prague Pride*, ktorý organizoval rovnomenný spolok. Záštitu nad festivalom prevzal primátor Bohuslav Svoboda. Na rozdiel od už zmienených pochodov má Prague Pride podobu týždenného festivalu, ktorý sa snaží priniesť do verejného priestoru témy LGBTQ+ ľudí. Má aj komerčný charakter a prezentujú sa na ňom malé i veľké firmy, vďaka čomu je festival ziskový. Festival sa profiluje ako apolitický, napriek tomu sa tu bežne vyskytujú stánky politických hnutí a rôznych politicky aktívnych organizácií. Prague Pride sa okrem prípravy festivalu podieľa aj na vzdelávacej a poradenskej činnosti.

V rovnakom roku ako Prague Pride vzniká nová organizácia *PROUD* (Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu), ktorá sa chcela stať novým hlasom LGBTQ+ hnutí v Českej republike. Vytýčila si politické a celospoločenské ciele, ktorých chcela dosiahnuť vzdelávaním, účasťou na verejných debatách, lobingom a rozličnými projektami. Práve od tohto hnutia sa verejne objavuje myšlienka manželstva rovnakopohlavných párov. V súčasnosti PROUD pôsobí skôr formálne a nové projekty sú organizované cez špecializované organizácie.

Myšlienky na manželstvo pre všetkých sa začali objavovať hlavne z dôvodu toho, že registrované partnerstvo nie je rovnocenné s manželstvom. Napríklad oproti manželom nemá registrovaný pár nárok na 2 dni voľno v súvislosti s obradom, automaticky im nevzniká spoločný majetok, o zmenu priezviska musia žiadať dodatočne až po registrácii, nemajú nárok na vdovský dôchodok a ani na prenos dávok po úmrtí partnera. Vo vzťahu k deťom, už okrem vyššie spomenutej nemožnosti osvojenia oboma rodičmi, nemajú deti v takomto zväzku nárok na sirotsky dôchodok v prípade úmrtia nebiologického rodiča. Rovnako tak nebiologický rodič nemá automaticky právo na vídanie s dieťaťom po rozvode.

V dnešnej dobe je najaktívnejším projektom koordinujúcim aktivity pre dosiahnutie manželstva pre všetkých projekt *Jsme fér*. Jedná sa o iniciatívu *Koalice za manželství*, ktorú tvoria organizácie *Amnesty International*, *Logos Česká Republika*, *Mezipatra*, *Prague Pride* a *PROUD*. Projekt vznikol v roku 2016 a usiluje o zrovnoprávnenie LGBTQ+ ľudí, párov a rodín s deťmi.³⁰ Medzi aktivity Jsme fér patrí napríklad organizovanie verejných debát,

---

³⁰ *Kdo jsme*. Jsme fér [online]. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/kdo_jsme

premietanie filmov a iné. Hnutie zorganizovalo aj zber podpisov pod petíciu za manželstvo pre všetkých, a to v písomnej i online forme, kde vyzbieralo takmer 170 000 podpisov. V roku 2017 vznikla aj organizácia Aliancia za rodinu, ktorej hlavným cieľom je zachovanie manželstva ako výhradného zväzku medzi mužom a ženou. Aliancia organizuje debaty o rodinnej politike, oslovuje a natáča rozhovory s kresťanskými a konzervatívnymi orientovanými politikmi, vyvíja publikačnú činnosť a podobne ako Jsme fér organizuje petičnú akciu.

Prvý návrh zákona umožňujúci manželstvo neheterosexuálnym párom sa objavuje v roku 2018. Predkladatelia boli členmi takmer celého politického spektra (s výnimkou SPD, KDU-ČSL a ODS). Krátko na to bol podaný návrh ústavného zákona, ktorý by zakotvil manželstvo ako vzťah medzi mužom a ženou, čo by skomplikovalo snahu o uzákonenie manželstva pre všetkých. Debata ohľadom návrhov sa sporadicky viedla niekoľko rokov, no v priebehu Babišovej vlády sa poslanci k hlasovaniu nedostali. Novela zákona o manželstve bola znovu predložená v roku 2022 a rovnako tak aj „protinávrh“ kresťanských a konzervatívne orientovaných politikov. V roku 2023 sa do druhého čítania dostal návrh na manželstvo pre všetkých i ústavné zakotvenie manželstva ako zväzku muža a ženy.³¹

1.4.5 Postoje verejnosti k LGBTQ+ komunitě v ČR

Výskumy vykonávané v Českej republike ukazujú dlhodobý pozitívny trend postoja širokej verejnosti k právam LGBTQ+ komunity. Centrum pre výskum verejnej mienky Sociologického ústavu AV ČR už od roku 2005 každoročne³² organizuje šetrenie zamerané na názory verejnosti vo vzťahu k právam kvír osôb na registrované partnerstvo, manželstvo či adopcie detí.³³ Dlhodobo najvyššiu podporu má u českých občanov registrované partnerstvo, ktoré podporovalo v roku 2005 61 % respondentov a proti bolo 30 %. Posledný prieskum, ktorý sa konal v roku 2023 uvádza, že miera podpory sa u obyvateľov ČR zvýšila na 83 % a naopak množstvo odporcov kleslo o viac než polovicu, na 14 %.

Uzatváranie manželstiev a ani adopcie detí nemali v prvých rokoch konania výskumu

---

³¹ LYKO, Martin, 2023. *Manželství pro všechny jde do druhého čtení. Prošel ale i pokus o ústavní zákaz*. LUI. Dostupné z: <https://www.lui.cz/aktuality/19291-manzelstvi-pro-vsechny-jde-do-druheho-cteni-prosel-ale-i-pokus-o-ustavni-zakaz>

³² S výnimkou rokov 2020, 2021 a 2022

³³ ČADOVÁ, Naděžda a Monika KYSELÁ, 2023. *Postoje veřejnosti k právním homosexuálů – duben/květen 2023* [online]. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR [cit. 2023-07-14]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5655/f9/ov230621.pdf

väčšinovú podporu populácie. Za manželské zväzky pre rovnakopohlavné páry bolo len 38 % respondentov, zatiaľ čo proti bolo 51 %. K zmene pomerov, kedy podpora manželstiev prevýšila odpor, došlo v roku 2009. Na stranu manželstva pre všetkých sa pridalo 47 % opýtaných, pričom množstvo odporcov bolo len o jedno percento nižšie. V súčasnosti dosahuje podpora manželstiev svoje rekordné hodnoty. Za túto formu zväzkov sa vyslovilo 58 % a proti 38 %, čo je taktiež najnižšia hodnota v histórii. Najnižšiu podporu v prvých rokoch konania výskumov mali práve adopcie detí, kde za adopcie sa vyslovilo len 19 % respondentov a proti až 70 %. Centrum pre výskum verejnej mienky od roku 2014 rozdelilo kategóriu adopcií na dve, a to na prípad adopcie dieťaťa a partnera či partnerky a a adopciu dieťaťa z inštitucionálnej opatery. Vďaka tomu prvá zo zmienených možností už v tomto roku dosiahla podporu väčšiny, a to v pomere 58:32. V súčasnosti dosahuje miera podporovateľov 77 % a množstvo odporcov kleslo na 19 %. V prípade adopcií detí z inštitucionálnej starostlivosti bola na začiatku miera podpory nižšia, čo sa zmenilo až v roku 2016, kedy dosiahla 48 % a proti bolo 43 %. Podľa najnovšieho prieskumu sa za vyslovilo až 63 % respondentov a proti bolo iba 33 %.

Centrum pre výskum verejnej mienky zistilo, že k podporovateľom všetkých zmienených práv sa častejšie hlásia ženy, osoby vo veku 15 až 29 rokov, stredne až pravicovo politicky orientovaní ľudia a tí, ktorí hodnotia svoju životnú situáciu ako dobrú. Rovnako tak bola vyššia miera podpory u osôb, ktoré majú vo svojom okruhu priateľov homosexuálnu osobu. Medzi odporcov sa častejšie hlásili ľudia nad 65 rokov, so zlou životnou situáciou, ľavicovo politicky orientovaní a bez homosexuálnych priateľov.

1.5 LGBTQ+ komunita na Slovensku

1.5.1 Slovenský LGBTQ+ aktivizmus

Aj na slovenskom území nastúpil po nežnej revolúcii silný pocit slobody. Príslušníci kvír komunity sa už nemuseli schovávať pred režimom v kaviarňach či baroch. Podobne ako v Prahe a Brne, sa schádzali aktivisti aj v Bratislave, aby diskutovali postup komunikácie s novou vládou na zrovnoprávnenie so zvyškom spoločnosti. Výsledkom týchto stretnutí bola občianske združenie *Ganymedes (Hnutie za rovnoprávnosť homosexuálnych občanov Slovenskej republiky)*, ktoré sa pripojilo k aktivitám SOHO ako zastrešujúcej organizácie. Po určitú dobu bol Ganymedes jediným združením takéhoto druhu na Slovensku.

Okrem snáh o zviditeľnenie komunity a komunikáciu jej požiadaviek sa stal zakladajúcim

členom *Slovenskej humanitnej rady*, ktorá poskytuje pomoc, služby a poradenskú činnosť znevýhodneným a hendikepovaným osobám. Táto rada je dodnes aktívna. Ganymedes taktiež v Bratislave niekoľkokrát hostil zasadnutie *Medzinárodnej asociácie lesbiab a gejev* (ILGA). Práve pri príležitosti prvého zasadnutia tejto organizácie v Bratislave sa v roku 1992 konal pochod mestom s dúhovými vlajkami, ktorý bol ukončený prvou pietnou akciou za obeť HIV a AIDS.³⁴ V tom istom roku hostil Ganymedes aj ďalšiu veľkú konferenciu v spolupráci s Európskym fórom pre LGBT kresťanov (z angl. European Forum of the Christian Gay and Lesbian Groups).

Okrem organizovania konferencií sa hnutie podieľalo na aktivitách podporujúcich každodenný život gejev na Slovensku. Stalo sa tak centrom pre komunitné projekty, spoločenské udalosti, ale aj miestom na trávenie voľného času. Súčasťou toho boli workshopy zamerané na sexuálne zdravie, turistické výlety, ale aj diskotéky, či súťaže Mr. Gay a Miss Travesty Slovakia. Bola zriadená aj Linka dôvery pre gejev a lesbiab, ktorá však po niekoľkých rokoch musela byť zrušená, nakoľko organizácia nebola od štátu žiadnym spôsobom podporovaná.

Napriek tomu, že Ganymedes mal svoju lesbickú vetvu, bolo toto hnutie prevažne orientované na gejev. Z tohto dôvodu Hana Fábry v roku 1994 založila samostatnú lesbickú organizáciu *Museion*. Jej cieľom je na jednu stranu poskytnúť priestor pre komunitu lesbiab, kde môžu stretávať rovnako zmýšľajúcich ľudí a zároveň vytvárať partnerské vzťahy. Na druhú stranu má nezisková organizácia aj presah do verejnej sféry, kde sa snaží o zviditeľnenie a medializáciu LGBTQ+ osôb a o úplnú právnu rovnosť neheterosexuálnych a heterosexuálnych partnerstiev.³⁵ V roku 1996 sa vytvorila vetva *Museion-stred*, ktorá začala pôsobiť v Banskej Bystrici. Následne vzniká aj organizácia zameraná na mladé lesbiab *Museion-junior*.

V roku 1997 Ganymedes vypracoval prvý návrh zákona o registrovaných partnerstvách pre osoby rovnakého pohlavia, avšak tento návrh bol vtedajšou vládou ignorovaný. Hnutie vyvíjalo tlak týmto smerom aj v nasledujúcich rokoch, znovu bez výsledkov. Na prelome tisícročí bola však už vytvorená relatívne veľká sieť rôznych organizácií, ktoré pôsobili v sfére LGBTQ+ aktivizmu. Okrem vyššie zmienených to bolo *Sociálne a kultúrne*

---

³⁴ FEJES, Nárcisz a Andrea P. BALOGH, 2013. *Queer Visibility in Post-Socialist Cultures*. Bristol: Intellect, Chicago: Intellect, University of Chicago Press, 272 s. ISBN 978-1-84150-630-2., kapitola 4

³⁵ MUSEION. Lesba [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://www.lesba.sk/museion/>

združenie študentov a mladých ľudí homosexuálne a bisexuálne orientovaných (HaBiO), Altera, H-plus a CKKISM. Všetkých šesť organizácií sa v roku 2000 spojilo pod neformálne hnutie Iniciatíva Inakosť – spoluzitie bez diskriminácie sexuálnych menšín. Jej zakladajúca listina, Charta Iniciatívy Inakosť, odkazovala na ciele zoskupenia, medzi ktorými bolo posilnenie akceptácie kvír komunity v spoločnosti, záruka ochrany základných práv a slobôd a oficiálne uznanie zväzkov rovnakopohlavných párov.³⁶

V roku 2001 vznikol návrh zákona na inštitút životného partnerstva, ku ktorému bol rozdistribúovaný zborník *Spoločná cesta k inštitútu registrovaného partnerstva na Slovensku*. Ani tento návrh však neprešiel, čoho výsledkom boli pochody aktivistov a podporovateľov v Bratislave, Banskej Bystrici a Žiline. Zúčastnilo sa ich však len niekoľko desiatok ľudí a nevzbudili záujem médií ani verejnosti.³⁷

Neúspech aktivistov neodradil a snažili sa pre svoju agendu využiť kandidatúru Slovenska do Európskej únie. Apelovali na Amsterdamskú zmluvu z roku 1999, ktorá zahrňovala klauzulu proti diskrimináciám. Aktivisti sa aj v tomto prípade stretli s odporom. Niektorí politici tvrdili, že rovnosť práv je už dostatočne zaručená, prípadne že žiadna diskriminácia na Slovensku neexistuje. Európska komisia ECDGE na tieto argumenty nepristúpila a podmienila prijatie Slovenska schválením antidiskriminačného zákona, ktoré sa nakoniec udialo v roku 2004. Bol to však len formálny krok bez väčšej snahy tento zákon uplatňovať v praxi.

Kvôli osobným sporom v roku 2006 zaniká koalícia Iniciatívy Inakosť a následne je zaregistrovaná ako samostatná nezisková organizácia pod rovnakým názvom. Jej úloha zostáva nezmenená a hlavným cieľom je dosiahnutie uznania partnerského spoluzitia neheterosexuálnych osôb. Vplyvom neúspechov pri presadzovaní agendy a takmer neexistujúcej podpore od štátu³⁸ dochádza k postupnému útlmu aktivít niektorých neziskových organizácií a k ich následnému rozpadu.

---

³⁶ *Z histórie Hnutia Ganymedes*. GANYMEDES [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://ganymed.webnode.sk/archiv/z-nasej-historie/>

³⁷ FEJES, Nárcisz a Andrea P. BALOGH., pozn. 34, kap. 4

³⁸ Finančná ani materiálna pomoc od štátu prakticky neexistovala. Granty pochádzali väčšinou zo zahraničia, napr. od Americkej agentúry pre medzinárodný rozvoj, The Open Society Foundation a The Open Society Institute. Podporu poskytli i niektoré holandské fondy a lesbický fond Astraea. Tieto zdroje však pomáhali financovať len základné potreby spojené s chodom organizácií ako nájom kancelárií, ich vybavenie, tlač publikácií, letákov a krátke projekty, ktoré po skončení grantu väčšinou neboli životaschopné.

1.5.2 Legislatívny „vývoj“

Ako už bolo spomenuté, antidiskriminačný zákon mal vo svojich začiatkoch skôr formálnu funkciu a diskriminácia na základe sexuálnej a rodovej identity sa doňho dostala až o štyri roky neskôr. Napriek tomu však zostáva ťažko uplatniteľným, nakoľko v slovenskom práve nie je jasne definovaná sexuálna ani rodová identita.³⁹ Problémom je tiež neexistujúca úprava trestného práva smerom k útokom z nenávisťi na základe sexuálnej orientácie.⁴⁰ V roku 2012 sa snažil o úpravu zákona poslanec za stranu Sloboda a Solidarita Martin Poliačik, avšak tento návrh neprešiel. Argumentovalo sa dokonca i slobodou prejavu v prospech útočníkov.⁴¹

V tom istom roku Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť avizuje vytvorenie *Výboru pre práva lesbičiek, gayov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb*. O dva roky na to sa dokončuje celoštátna stratégia, ktorá by mala pomôcť aj LGBTQ+ osobám, avšak podľa aktivistov ide o zlyhanie. V roku 2015 je zverejnený *Akčný plán pre komunitu lesbičiek, gayov, bisexuálov, transrodových a intersexuálnych ľudí*, ani tu sa však nejedná o dokument, ktorý by akýmkoľvek spôsobom riešil problematiku kvír komunity, nakoľko vládu k ničomu nezaväzoval. Obsahoval aj bod, ktorý počítal s vypracovaním analýzy situácie spoluzitia rovnakopohlavných párov, avšak už nezmieňoval žiaden následný postup ani právne úpravy, ktoré by z analýzy vyplynuli.

Situácia ohľadom adopcií a osvojenia dieťaťa je na Slovensku nepriaznivá. Jednotlivci i páry majú právo na adopciu, avšak zákon nedovoľuje aby v rodnom liste boli zapísaní obaja rodičia rovnakého pohlavia. Táto situácia tak prináša veľký problém v prípade úmrtia zákonného zástupcu. Zároveň sa na Slovensku v roku 2019 objavila iniciatíva od predsedu strany SMER-SD Róberta Fica o ústavný zákaz adopcií detí homosexuálnymi párami.⁴²

Jediná skupina z kvír komunity, ktorej sa výrazne zlepšila situácia, sú transrodoví ľudia. Od roku 2023 vstúpil do platnosti nový štandard pre transrodových ľudí, podľa ktorého nie je

---

³⁹ MACKO, Martin. *Získavanie dát o diskriminácií na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity*. In: KOTVANOVÁ, Alena. ed. *Dáta o rovnosti v slovenskej realite* [online]. EQUILIBRIA, s. 180-186 [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: http://www.diskriminacia.sk/sites/default/files/Data_o_rovnosti_text.pdf

⁴⁰ Transrodové osoby sú chránené proti útokom z nenávisťi na základe pohlavia.

⁴¹ BENEDIKOVIČ, Tomáš, 2012. *Poliačik by trestal nenávisťné prejavy voči homosexuálom SME Domov*. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/6385113/poliacik-by-trestal-nenavistne-prejav-y-voci-homosexualom.html>

⁴² GEHREROVÁ, Ria. *Pellegrini nesúhlasí s Ficom, že by ústava mala zakázať adopcie detí homosexuálmi*. Denník N. 2019. Dostupné z: <https://dennikn.sk/1569896/pellegrini-nesuhlasi-s-ficom-ze-by-ustava-mala-zakazat-adopcie-deti-homosexualmi>

nutný na zmenu pohlavia chirurgický zákrok, teda nie je vyžadovaná kastrácia. Je však nutné dodať, že tieto zmeny sa diali chaoticky, sú v procese preverovania a ich zotrvanie v nasledujúcom volebnom období je veľmi otázne.⁴³

1.5.3 Životné partnerstvo v nedohľadne

Niektoré pokusy o zrovnoprávnenie heterosexuálnych a neheterosexuálnych zväzkov už boli popísané. V roku 2012 klub Sloboda a solidarita predložila vlastný návrh registrovaných partnerstiev, avšak za tento zákon hlasovalo len 14 zo 129 poslancov. Napriek snahám aktivistov o zviditeľnenie komunity a komunikovanie problémov, s ktorými sa LGBTQ+ ľudia každodenne stretávajú, sa im nielen že nepodarilo presadiť ich agendu v legislatívnom procese, ale v septembri 2014 vstúpil do platnosti ústavný zákon definujúci manželstvo ako jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Tento zákon bol výrazne podporovaný Konferenciou biskupov Slovenska. Tí zverejnili na svojich webových stránkach modlitbu za tvorcov zákonov, ktorá odkazovala na túto právnu úpravu.⁴⁴ Táto úprava síce nezablokovala snahy o prijatie registrovaných partnerstiev, no výrazne skomplikovala prípadné prijatie manželstiev pre všetkých, ktoré by si vyžadovalo zmenu ústavy.

O „ochranu“ tradičnej podoby manželstva ako zväzku muža a ženy sa pokúsila aj organizácia *Aliancia za rodinu* prostredníctvom referenda. Súčasťou referenda bola aj otázka adopcií, ktoré mali byť povolené len heterosexuálnym párom. Aj táto aktivita si získala masívnu podporu Konferencie biskupov Slovenska. Napriek tomu, že všetky otázky získali viac ako 90 % podporu, referendum kvôli nízkej účasti nebolo platné.⁴⁵

Ďalší návrh na uznanie registrovaného partnerstva sa objavuje v roku 2022 ako reakcia na teroristický útok, pri ktorom útočník zabil dvoch mužov patriacich k LGBTQ+ komunite. Tento čin sa stal pred kvír podnikom Tepláreň v Bratislave. Napriek tomu, že deň pred

---

⁴³ Tento štandard vstúpil pôvodne do platnosti už v prvej polovici roku 2022, avšak vtedajší minister Lengvarký ho na nátlak straníckych kolegov stiahol a nechal preveriť odbornou komisiou, ktorá ho potvrdila. Napriek tomu minister oddiaľoval jeho odobrenie. K schváleniu sa odhodlal pár dní pred tým ako podal demisiu. Následné kolo preverovania začalo pod novým vedením ministerstva.

⁴⁴ DUGOVIČ, Matej. *Obyčajní podporia zmenu Ústavy od Smeru, aby sa nedohadoval s KDH*. SME Domov. 2014. Dostupné také z: <https://domov.sme.sk/c/7117844/obycajni-podporia-zmenu-ustavy-od-smeru-aby-sa-nedohadoval-s-kdh.html>

⁴⁵ Na Slovensku je kvórum pre platnosť referenda účasť viac ako 50 % celkového počtu voličov. Túto skutočnosť využili LGBTQ+ aktivisti, ktorí nelobovali za to, aby ľudia hlasovali proti otázkam, ale aby referendum úplne ignorovali a spôsobili jeho neplatnosť. Pri účasti 20 % voličov sa tak dá domnievať, že 90% podpora u otázok nereprezentuje skutočný stav slovenskej spoločnosti, čo však nebránilo hnutiu Aliancia za rodinu reprezentovať tieto výsledky ako víťazstvo.

hlasovaním o tomto návrhu poslanci schválili vyhlásenie, ktorým útok odsúdili, návrh na registrované partnerstvá neprešiel ani do druhého kola.⁴⁶ Tento krok, ktorý zasadil ďalšiu ranu komunite len týždeň po útoku, vyvolal vo verejnosti vlnu nevôle. Vtedajší premiér Heger poveril ministra spravodlivosti Karasa, aby vypracoval návrh zákona, ktorý by uľahčil život rovnakopohlavným párom. Tento návrh prešiel v čase písania tejto práce do tretieho čítania, no LGBTQ+ aktivistami je právom kritizovaný ako nedostatočný a dehonestujúci. Namiesto registrovaného partnerstva navrhol Karas inštitút dôverníka, ktorý by bol nadobudnutý podpisom fiduciárneho vyhlásenia pred notárom. Vyhlásenie by muselo obsahovať konkrétne situácie, na ktoré by platilo. Nejedná sa však o plnohodnotnú náhradu registrovaných partnerstiev, nakoľko bežné otázky dedičstva či osvojenia dieťaťa po úmrtí partnera by museli byť riešené v súdnom konaní.⁴⁷

1.5.4 Kultúrno-spoločenské projekty LGBTQ+ hnutí

Medzi najstaršie LGBTQ+ podujatia na Slovensku patrí *Filmový festival inakosti*, ktorý je organizovaný pod záštitou Iniciatívy Inakosť. Tento medzinárodný filmový festival sa koná každoročne už od roku 2007 v Bratislave a od roku 2013 sa konali premietania aj v Košiciach a Banskej Bystrici. Okrem samotných filmov festival ponúka aj sprievodný program v podobe prednášok, workshopov a iných. Napriek tomu, že komisia pri hodnotení prihlášok udelila väčšine kvír podujatí najvyšší možný počet bodov, ministerka kultúry v roku 2019 odmietla poskytnúť na všetky tieto podujatia dotácie.⁴⁸ Festival však naďalej funguje aj v súčasnosti.⁴⁹

V roku 2009 vzniklo na Slovensku nové hnutie *Queer Leaders Forum (QLF)* na čele ktorého stála Romana Schlesinger. Toto hnutie prevzalo na ďalšie roky agendu advokácie za životné partnerstvo, no jeho najznámejším projektom sa stal Dúhový PRIDE Bratislava, ktorý sa koná každý rok už od roku 2010.⁵⁰ Prvý ročník tohto pochodu však narazil na silný odpor

---

⁴⁶ Za tento návrh hlasovalo len 50 zo 133 prítomných poslancov.

⁴⁷ HUTKO, Dominik, 2023. *Vyzerá to ako registrované partnerstvo ale nie je. Karas predstavil inštitút dôverníctva*. Pravda. Dostupné také z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/654183-karas-pripravil-navrh-pomoci-pre-pary-rovnakeho-pohlavia/>

⁴⁸ Okrem zastavenia dotácií boli podmienky žiadosti pre ďalšie obdobie nastavené tak, aby sa LGBTQ+ podujatia nemohli o tieto granty uchádzať

⁴⁹ GEHREROVÁ, Ríša, 2019. *Ministerka kultúry zastavila všetky granty pre LGBTI organizácie napriek odporúčaniam komisie*. Denník N. Dostupné také z: <https://dennikn.sk/1469435/ministerka-kultury-zastavila-vsetky-granty-pre-lgbti-organizacie-napriek-odporucaniam-komisie/>

⁵⁰ Výnimkou bol rok 2015 z dôvodu konania referenda Aliancie za rodinu a roky 2020 a 2021 z dôvodu koronávirovej krízy.

extrémistov. Neskúsenosť s takýmto podujatím, ľahostajnosť polície a tvrdé fyzické útoky vyústili v mnoho zranených účastníkov pochodu. Schlesingerová v rozhovore uviedla, že mali šťastie, že nedošlo k žiadnej tragédii, nakoľko „niekto z našich ľudí tam dostal po hube, náckovia na nás chceli z mosta hodiť veľký kontajner, lietali tam dymovnice, rakúsku europoslankyňu Lunacek takmer trafil do hlavy kameň.“⁵¹ Nasledujúce ročníky sa niesli už vo výrazne pokojnejšom duchu. Od roku 2018 prevzala organizáciu pochodu rovnomenná organizácia. Pochody hrdosti sa konajú aj v Košiciach pod názov *PRIDE Košice*. Aj v tomto prípade bol prvý ročník v roku 2013 poznamenaný prítomnosťou extrémistov, ktorí prišli proti tomuto podujatiu protestovať. Paradoxom bolo, že počet radikálov bol dvoj až trojnásobne vyšší ako počet účastníkov.⁵²

V rámci kultúrnych projektov stojí za zmienku nezávislé divadlo *NOMANTINELS*, ktoré sa venuje rozvoju kultúry a umenia na Slovensku. Okrem svojej originálnej divadelnej tvorby organizuje aj Divadelný festival Drama Queer, Mesiac LGBTI histórie, vydáva magazín QYS (Queer Youth Slovakia). Organizácia sa venuje aj príprave divadelných kurzov, angažuje sa v literatúre usporadovaním literárnych súťaží, čítaním kvír literatúry a má na svedomí mnohé ďalšie aktivity.

1.5.5 Postoje verejnosti k LGBTQ+ komunitě na Slovensku

Už podľa vyššie zmienených skutočností je zrejmé, že miera akceptácie LGBTQ+ osôb v slovenskej spoločnosti je na nižšej úrovni ako v Českej republike. Dokazujú to nie len výsledky prieskumov verejnej mienky, ale aj absencia pravidelného každoročného šetrenia.

Pre uznanie manželstiev rovnakého pohlavia sa pre Eurobarometer v roku 2006⁵³ vyslovilo 19 % slovenských respondentov a len 12 % súhlasilo s adopciami detí páriami rovnakého pohlavia⁵⁴. Slovensko je v tomto prípade ôsmou najmenej tolerantnou krajinou v EÚ, resp. šiestou v otázke adopcií. Situácia postojov k registrovaným partnerstvám nie je až taká zlá. Podľa prieskumu z roku 2008 sa za registrované partnerstvá vyslovilo 42 % respondentov,

---

⁵¹ SUDOR, Karol, 2019. *Roky bola aktivistkou v oblasti LGBTI. Aj pre hejty vyhorela, skončila na liekoch a rozhodla sa to nechať*. Denník N. Dostupné také z: <https://dennikn.sk/1453797/roky-bola-aktivistkou-v-oblasti-lgbti-aj-pre-hejty-vyhorela-skoncila-na-liekoch-a-musela-to-nechat/>

⁵² *Dúhový pochod v Košiciach narušili extrémisti*, 2013. Korzár Košice. Dostupné z:

<https://kosice.korzar.sme.sk/c/6951590/duhovy-pochod-v-kosiciach-narusili-extremisti.html>

⁵³ *Eurobarometer 66: Public Opinion in the European Union*, 2007. European Commission. Dostupné z: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/584>, s. 43-46

⁵⁴ Za manželstvá v ČR sa v tomto výskume pozitívne postavilo 52 % opýtaných (EÚ priemer 44 %) a za adopcie 24 % (EÚ priemer 32 %)

proti bolo 45 % a 13 % nevedelo uviesť postoj.⁵⁵ Už o rok neskôr sa za registrované partnerstvá vyslovilo viac ľudí, než proti nim. Vo výskume, ktorý iniciovala Iniciatíva Inakosť 45 % opýtaných súhlasilo so zavedením registrovaných partnerstiev a 41 % osôb bolo proti nim. Väčšinová akceptácia sa prejavila aj v prípade všetkých práv, ktoré by takýto zväzok so sebou prinášal ako sú prístup ku zdravotným informáciám, možnosť dediť či poberať vdovský dôchodok.⁵⁶

V súčasnosti na Slovensku pretrvávajú vyššia podpora registrovaných partnerstiev. Podľa prieskumu z roku 2022⁵⁷, ktorý sa konal po teroristickom útoku v Bratislave, sa za registrované partnerstvá vyslovilo 49 % respondentov a proti nim 39 %. Naďalej však pretrvávajú nesúhlas s adopciami detí, proti ktorým bolo 57 % opýtaných, za 29 %. Rovnaká situácia je aj u manželstiev pre rovnakopohlavné páry, kde proti sa vyslovilo 56 % a za 31 % osôb. Takáto podpora je zhodná s údajom Eurobarometru z roku 2019, kedy len 31 % respondentov odpovedalo, že gejovia, lesby a bisexuáli by mali mať rovnaké práva ako heterosexuáli. Bol to najnižší výsledok v celej EÚ, pričom európsky priemer bol až 78 %.⁵⁸

1.6 Prehľad tuzemských výskumov mediálnej reprezentácie LGBTQ+ komunity

Napriek tomu, že v Českej republike a na Slovensku chýba výskum, ktorý by sledoval dlhodobé trendy v mediálnej reprezentácii smerom k LGBTQ+ osobám, niektorí autori sa tejto téme venovali, pričom sa sústredili na kratšie časové obdobia. V tejto časti práce sa teda pokúsím poskytnúť krátky prehľad výskumov z českého a slovenského prostredia, ktoré sa touto tematikou zaoberali a z ktorých som čerpal inšpiráciu pri vytváraní mojej komparatívnej štúdie.

1.6.1 Výskumy mediálnej reprezentácie v Českej republike

Medzi jeden z najaktuálnejších výskumov patrí práca Anny Absolonovej⁵⁹, ktorá popísala

---

⁵⁵ TASR, 2008. *Inakosť žiada registrované partnerstvá*. Dostupné z:

<https://domov.sme.sk/c/4178229/inakost-ziada-registrovane-partnerstva.html>

⁵⁶ *Prieskum: Homosexuálne páry a registrované partnerstvá*, 2009. Diskriminácia [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: <http://diskriminacia.sk/archiv/?q=node/958>

⁵⁷ POLOHA, Natanael Leo, 2022. *Registrované partnerstvá podporuje takmer 50 % Slovákov, manželstvá rovnakého pohlavia len 31 %*. StartItUp [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z:

<https://www.startitup.sk/registrovane-partnerstva-podporuje-takmer-50-slovakov-manzelstva-len-31/>

⁵⁸ *Eurobarometer on Discrimination 2019: The social acceptance of LGBTI people in the EU*, 2019.

European Commission. Dostupné z: [https://commission.europa.eu/system/files/2019-](https://commission.europa.eu/system/files/2019-10/ebs_493_data_fact_lgbti_eu_en-1.pdf)

[10/ebs_493_data_fact_lgbti_eu_en-1.pdf](https://commission.europa.eu/system/files/2019-10/ebs_493_data_fact_lgbti_eu_en-1.pdf), s. 1

⁵⁹ ABSOLONOVÁ, Anna, 2021. *Mediální reprezentace stejnopohlavních sňatků v MF Dnes a Katolickém*

mediálnu reprezentáciu rovnakopohlavných zväzkov v denníku *Mladá fronta Dnes* a v liste *Katolický týdeník*. Za použitia analytickej diskurzívnej analýzy popísala spôsoby, akými tieto dve médiá nazerali na inštitút manželstva pre všetky aspekty s ním súvisiace medzi rokmi 2018 až 2021. Podľa výsledkov štúdie sa u oboch skúmaných médií vyskytovali negatívne prejavy voči manželstvu pre rovnakopohlavné páry. Zatiaľ čo denník *Mladá fronta Dnes* ho považoval za zbytočný výstrelok a módu, *Katolický týdeník* ho označoval až za hrozbu. Obe médiá zaujali podobné postoje k manželstvu vo vzťahu k rodine a hlavne k jeho reprodukčnej funkcii, ktorú podľa nich treba ochraňovať. Rovnaký názor zdieľali aj v otázke diskriminácie rovnakopohlavných párov, kde podľa nich v súčasnosti žiadna neexistuje a práva LGBTQ+ osôb sú zhodné s právami zvyšnej časti verejnosti. Tento výskum je dôležitý hlavne z dôvodu, že sa tu objavujú negatívne trendy v reprezentáciách, kedy oficiálny zväzok rovnakopohlavných párov je považovaný za rozmar a dochádza aj k popieraniu diskriminácie a k nerovnosti práv. Je tak v kontraste s pozitívnym trendom prístupu verejnosti k právam LGBTQ+ osôb a rovnako tak aj s trendom pozorovaným v niektorých empirických výskumoch.

Jedným z týchto výskumov je štúdia Františka Šudřicha. Vo svojej práci sa sústredil na mediálnu reprezentáciu „LGBT minority“ v denníku *Mladá fronta Dnes*. V skúmanom denníku pozoroval postupne sa zvyšujúcu diverzitu v témach odkazujúcich na LGBTQ+ komunitu medzi rokmi 2003 až 2007. Popísal tiež úbytok negatívnych zmienok o kvír ľuďoch a nárast objektívneho informovania.⁶⁰ Je však potrebné upozorniť aj na jeho skoršiu prácu z roku 2012, ktorou sledoval mediálnu reprezentáciu v súvislosti s festivalom *Prague Pride 2011*⁶¹, konkrétne v periodikách *Právo*, *Mladá fronta Dnes* a *Blesk*. Podľa jej výsledkov dochádzalo aj v tomto období k využívaniu negatívnych javov akým sú napríklad stereotypy, konkrétne v spojitosti so sexualizáciou témy a so zobrazovaním gejov ako promiskuitných. To potvrdzuje aj Beňová, podľa ktorej sa denná tlač v tomto období vyvíja dobrým smerom, netabuizuje LGBTQ+ témy, ale zároveň má medzery a občas sa nevyhne

---

týdeníku. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/w3yd2/bakalarska_prace_absolonova_fin.pdf,

⁶⁰ ŠUDŘICH, František, 2014. *Mediální reprezentace LGBT minority v deníku MF Dnes*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/qgtji/F_Sudrich_Mediální_reprezentace_LGBT.pdf

⁶¹ ŠUDŘICH, František, 2012. *Mediální reprezentace festivalu Prague Pride 2011*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálnych štúdií. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/g5m3w/sudrich_medialni_reprezentace_festivalu_prague_pride_2011.pdf

sklonom k bulvarizácii a škandalizácii.⁶²

Mojej práci najbližšia je komparatívna štúdia Kateřiny Pickovej, ktorá analyzovala mediálnu reprezentáciu LGBTQ+ osôb v jednom českom a jednom slovenskom denníku. Podobne ako jej predchodcovia sa však sústredila len na krátke časové obdobie, konkrétne roky 2006 až 2016.⁶³ Vo svojej výskume použila komparatívnu obsahovú analýzu, pričom sledovala prvky reprezentácie ako aj vývojové trendy a ich odlišnosti v jednotlivých denníkoch. Picková pozorovala v oboch médiách trend poskytovať mediálnym obsahom o LGBTQ+ témach viac priestoru, taktiež sa častejšie objavovali na predných stranách denníkov a boli u nich častejšie využívané obrazové prílohy. Vo svojej práci tiež popísala pokles využívania stereotypov a klesajúci počet príspevkov s negatívnou valenciou.

1.6.2 Výskumy mediálnej reprezentácie na Slovensku

V menšej miere, ale aj na Slovensku sa autori venovali téme mediálnej reprezentácie LGBTQ+ osôb, no častejšie sa tu objavujú výskumy zamerané na digitálny mediálny obsah než na klasickú tlač. Príkladom je práca Laury Zamboryovej, ktorá sledovala reakcie médií na vraždu dvoch ľudí pred kvír podnikom Tepláreň, ktorá sa udiala na jeseň 2022. Zvolila krátke trojmesačné obdobie, počas ktorého sledovala mediálne výstupy médií, ktoré rozdelila na seriózne (SME), bulvárne (Nový Čas) a konšpiračné (Hlavné správy). Zistila, že seriózne médium využívalo neutrálnu lexiku a valencia obsahov bola neutrálna až pozitívna. Napriek tomu, že u bulvárneho média sa častejšie vyskytovali expresívne výrazy, valencia článkov bola na neutrálnej úrovni. Len v prípade konšpiračného média bola zaznamenaná výrazne negatívna valencia a využívanie expresívneho a hanlivého jazyka.⁶⁴

Mediálnym obrazom LGBTQ+ ľudí sa zaoberala aj práca Eriky Turi Nagyovej, ktorá sledovala mediálne obsahy webových portálov SME a Aktuality, ktoré boli publikované v roku 2018.⁶⁵ Za použitia obsahovej analýzy potvrdila prevažne neutrálnu až pozitívnu

---

⁶² BEŇOVÁ, Kateřina, a kol., pozn. 8, s. 48

⁶³ PICKOVÁ, Kateřina, 2018. *Mediální reprezentace LGBTQ+ osob ve vybraném českém a slovenském tisku*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/h6uir/Diplomova_prace_Katerina_Pickova_2018.pdf,

⁶⁴ ZAMBORYOVÁ, Laura, 2023. *Mediální obraz LGBT komunity v slovenských online médiách*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta. Dostupné také z: <https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioFormChildE2P16&sid=9CB04A0EB3E2DA914194890E204E&seo=CRZP-detail-kniha>

⁶⁵ NAGYOVÁ, Erika Turi, 2019. *Mediální obraz marginalizovaných skupín*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta masmediální komunikácie. Dostupné také z: <https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioFormChildE2P16&sid=9CB04A0EB3E2DA914194890E204E&seo=CRZP-detail-kniha>

ladenie jednotlivých obsahov u oboch médií, ktoré by sme aj v tomto prípade mohli zaradiť k serióznym. Jednou z častých tém bolo diskriminačné správanie voči LGBTQ+ komunite, ktoré síce vyjadruje negatívne zážitky tejto komunity, no zároveň v rámci analýzy musí byť chápané ako pozitívny jav, nakoľko médiá o tejto diskriminácii píšú a prinášajú tému do verejného priestoru. Za negatívny jav považovala Nagyová častú politizáciu tém.

2 Mediálna teória

V tejto kapitole sa pokúsim v krátkosti priblížiť pojmy z oblasti mediálnej teórie, ktoré majú priamy súvis s prácou mediálnych inštitúcií, a to najmä v rozhodovacích procesoch pri výbere udalostí na spracovanie do formy správ. Zároveň sa pokúsim popísať, ako vplyv má tento selektívny proces na vnímanie reality zo strany publika.

2.1 Konštrukcia sociálnej reality

Pojem *sociálna realita* je sociálnym konštruktom, ktorý je možné chápať ako prenesený obraz skutočnej „prírodnej“ reality. Je charakteristická tým, že v nej dochádza k neustálemu pokrívaniu, a to vplyvom jedincov, ktorí sú jej súčasťou a ktorých prítomnosť a aktivita dané pokrivenie spôsobuje. Jedinci v tomto prípade zastávajú pozíciu vedome jednajúcich spoločenských bytostí, ktoré sa síce rodia do už existujúceho sociálneho prostredia, ktorým sú následne formované, zároveň však svojím jednaním tento svet spoluvytvárajú, reprodukovujú a premieňajú.⁶⁶

Podľa autorov teórie konštrukcie sociálnej reality, Bergera a Luckmanna, je tento proces dynamický a dochádza v ňom k neustálym zmenám na základe ľudského konania. Predpokladajú teda existenciu mnohých realít, ktoré môžu byť interpretované rôznymi spôsobmi.⁶⁷ Sociálna realita vykazuje v danom sociálnom prostredí určité všeobecné črty, ktoré sú zdieľané naprieč spoločnosťou, jedinec sa o nich dozvedá priamou skúsenosťou a prežívaním danej reality alebo od ostatných členov spoločenstva. Rôzna úroveň vlastných skúseností, množstva nadobudnutých vedomostí, ako i vlastné motívy jedinca prispievajú k tomu, že vnímanie reality je pre každého jedinca v danej spoločnosti subjektívne.

K najvplyvnejším sociálnym aktérom v spoločnosti patria masové médiá. Avšak ani napriek

---

⁶⁶ SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. *Výzkum médií: Nejužívané metody a techniky*. Praha: Grada Publishing,. ISBN 9788024735689. s. 39-40

⁶⁷ BERGER, Peter L., Thomas LUCKMANN a Jiří SVOBODA, 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury,. ISBN 8085959461. s. 64

tomu nedokážu zachytiť skutočnú realitu a poskytujú len jej interpretáciu. Takto zobrazená realita sa označuje ako mediálna. Mediálna realita je prezentovaná publiku prostredníctvom jej nosičov, mediálnych obsahov. Publikum mediálne obsahy konzumuje, interpretuje ich a preberá ich význam a mediálna realita sa stáva realitou pre publikum. Podľa Reifovej dochádza k neustálemu porovnávaní mediálnej produkcie s realitou a tie udalosti, ktoré nemajú oporu v mediálnej realite nie sú registrované a strácajú tak status skutočnosti.⁶⁸

Média majú schopnosť zobrazovať realitu, ktorá nerešpektuje hranice priestoru ani času, a tým rozširujú schopnosť publika prijímať túto realitu. Zároveň je však jedincovi, ktorý prijme takýto mediálny produkt, odobraná možnosť overiť si prezentovanú mediálnu realitu na základe vlastnej skúsenosti.⁶⁹ Overovanie je v takom prípade možné len porovnaním obsahu s mediálnou realitou prezentovanou iným médiom, čo však jedinca činí závislého od médiami prezentovanej reality.

Mediálna produkcia a s ňou spojená mediálna reprezentácia, ktorej sa táto práca venuje, je závislá na procedúrach a postupoch zaužívaných v danej mediálnej inštitúcii. Nakoľko je mediálna realita zasadzovaná do takto vznikajúcich mediálnych obsahov, je týmito procesmi priamo ovplyvňovaná. Dochádza tak k presadzovaniu určitej dominantnej ideológie, ktorá je v rámci daného spoločenstva všeobecne akceptovaná ako norma a je reprezentovaná súborom hodnôt, postojov a názorov. Mediálne inštitúcie tak vnášajú do spravodajstva hodnoty, ktoré sú v danej spoločnosti považované za dominantné a v rámci mediálnej reality pôsobia ako prirodzená súčasť tejto reality, čím dochádza k ich neustálemu potvrdzovaniu.⁷⁰ Pri analýze mediálnych obsahov je teda nutné zohľadňovať ideológiu, ktorá je do nich vložená a ktorá nereprezentuje samotnú udalosť, ale predstavuje postoje mediálnej inštitúcie a jej pohľad na sociálnu realitu.

2.2 Nastol'ovanie tém a gatekeeping

Pro ozrejmenie procesov, ktoré mediálne inštitúcie využívajú pri konštrukcii mediálnej reality, je potrebné popísať koncept nastol'ovania tém (z angl. agenda-setting) a proces gatekeepingu.

---

⁶⁸ REIFOVÁ, Irena et al., 2004. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-926-7. s.107

⁶⁹ GROLL, Tomáš. *Mediální obraz lobbingu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010.. Vedoucí diplomové práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D. s. 12

⁷⁰ BURTON, Graeme a Jan JIRÁK, 2003. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 80-85947-67-6. s. 193

Svet je obrovské miesto a množstvo udalostí, ktoré sa v ňom odohrávajú je enormné. Z tohto dôvodu médiá nie sú schopné publiku sprostredkovať všetky informácie a dostáva sa k nemu iba „médií hodná“ časť udalostí. Tieto udalosti prešli komplexným procesom produkcie spravodajských obsahov. Základným mechanizmom, ktorý sa využíva pri tvorbe takýchto obsahov, je *selekcia* alebo aj *nastolovanie agendy*. V tomto kroku dochádza k výberu udalostí, pričom z veľkého počtu nemediálnych udalostí, ktoré predstavujú prírodnú realitu, sa vytvára malá skupina udalostí, ktorá bude pretvorená na mediálne obsahy a bude reprezentovať mediálnu realitu.⁷¹ K tvorbe mediálnej skutočnosti tak dochádza prostredníctvom procesu selekcie, nie úmyselnou deformáciou udalostí. Avšak takýto spravodajský obsah predstavuje len reflexiu skutočného sveta, akési *pseudoprostredie* a ani za použitia najvyšších novinárskych štandardov nie je možné dosiahnuť plnohodnotné zobrazenie skutočnosti.⁷²

McCombs uvádza, že ako prvý nepriamo popísal koncept nastolovania agendy Walter Lippmann vo svojej práci z roku 1922. Lippmann označoval médiá ako okno jedinca do obrovského sveta, ktoré umožňuje prekročiť hranicu vlastnej skúsenosti a ktoré určuje kognitívnu mapu tohto sveta.⁷³ Podstata jeho teórie spočíva v myšlienke, že médiá vytvárajú spravodajské obsahy, prostredníctvom ktorých ponúkajú verejnosti určité témy. Tá ich prijatí chápe ako najdôležitejšie témy dňa. Podľa McQuaila môžu médiá na základe selekcie tém ovplyvňovať názory verejnosti. Zároveň uviedol, že následkom podobnosti procesov v jednotlivých mediálnych inštitúciách dochádza často k zhode pri výbere dôležitých udalostí. Táto zhoda následne znemožňuje publiku schopnosť selekcie tém na základe vlastných kritérií.⁷⁴

Za výber tém sú v mediálnych inštitúciách zodpovední tzv. gatekeeperi. Zjednodušene povedané, jedná sa o mediálneho pracovníka, ktorý rozhoduje o tom, ktorá udalosť bude spracovaná do podoby správy. Názov gatekeeper, teda strážca brány, tak vypovedá o pomyselnnej bráne, ktorá oddeľuje skutočnú a mediálnu realitu, sprostredkovanú cez mediálne obsahy. Základy tejto profesie vytvoril David White vo svojej štúdií. V rámci nej pozoroval kritériá využívané americkými editormi periodickej tlače pri výbere udalostí

---

⁷¹ REIFOVÁ, pozn. 32, s. 107-108.

⁷² MCCOMBS, Maxwell E. a Sebastián VALENZUELA, 2021. *Setting the agenda: the news media and public opinion*. Third edition. Cambridge: Polity. ISBN 978-1-5095-3579-8. s. 27

⁷³ MCCOMBS, pozn. 72, s. 4.

⁷⁴ MCQUAIL, Denis, 2009. *Úvod do teórie masovej komunikácie*. 4th ed. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-574-5. s. 527-529

z agentúrneho spravodajstva. Záverom výskumu bolo, že kritériá, ktoré editori používali, boli veľmi subjektívne, pričom brali na zreteľ očakávania publika.⁷⁵ Nakoľko práca obsahovala značné nedostatky, našla si množstvo kritikov. Jedným z nedostatkov bola príliš veľká moc prisudzovaná samotnému editorovi a jeho rozhodovaciemu procesu, pričom boli zanedbané ostatné faktory, ktoré do neho mohli zasahovať. Pamela Shoemakerová popísala 5 úrovni vplyvov, ktoré môžu vstupovať do selekcie tém, a to je úroveň ideologická, organizačná, extramediálna, úroveň mediálnych rutín a individuálna.⁷⁶ Podľa nej tak nejde len o rozhodnutie jedinca a jeho subjektívne názory, ale o celú radu faktorov, ktoré ho priamo alebo nepriamo ovplyvňujú. Napríklad na úrovni mediálnej inštitúcie môže ísť o faktory ako technické vybavenie, kapitál, spôsoby rozdelenia práce a samotná štruktúra práce.⁷⁷

2.3 Spravodajské hodnoty

S postupne pribúdajúcim množstvom práce boli mediálne inštitúcie nútené zaviesť sadu postupov, ktoré zaručovali rýchlu, efektívnu a kvalitnú produkciu mediálneho obsahu. Takéto postupy sa označujú ako mediálne rutiny, ktorých súčasťou sú aj *spravodajské hodnoty*. Ich využitie spočíva v určení hodnoty udalosti pomocou vopred zadaných pravidiel. Tieto pravidlá, resp. ukazovatele, napomáhajú procesu selekcie, určujú hodnotu a zaujímavosť danej udalosti pre publikum a tým dávajú signál, či je udalosť vhodná na spracovanie do formy správy.⁷⁸ Tento prístup k tvorbe mediálnych obsahov pre spravodajstvo vedie k produkcii jednoduchšie prijateľných správ, ktoré oslovia širšie publikum.⁷⁹

Jiráček a Köppllová tvrdia, že „*spravodajskými hodnotami sa rozumejú všetky faktory, ktoré v danom období a v danom sociálnom a kultúrnom prostredí rozhodujú o zaradení správy do spravodajstva a o spôsobe jeho spracovania, teda o tom, že nejaká téma či nejaká udalosť prekročí „prah pozornosti“ médií.*“⁸⁰

Spravodajské hodnoty teda výrazne uľahčujú proces gatekeepingu, zaručujú konzistenciu

---

⁷⁵ REIFOVÁ, pozn. 32, s. 70

⁷⁶ SHOEMAKER, Pamela J. a Stephen D. REESE, 1996. *Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content*. 2nd ed. New York: Longman, ISBN 0-8013-1251-5. s. 60

⁷⁷ TRAMPOTA, Tomáš, 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál, ISBN 80-7367-096-8., s. 43-47

⁷⁸ SHOEMAKER, pozn. 75, s. 105-106

⁷⁹ REIFOVÁ, pozn. 67, s. 76

⁸⁰ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLLOVÁ, 2003. *Média a společnost: Stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, ISBN 80-7178-697-7. s. 77

kvality mediálnych obsahov a prispievajú k stálosti tematického zameranie danej mediálnej inštitúcie. Nemajú však vplyv len na médiá, ale aj na samotnú spoločnosť a na jej vnímanie reality. Existencia spravodajských hodnôt vedie k tomu, že priebeh udalostí môže byť modifikovaný prítomnosťou médií. Dochádza tiež k nadhodnocovaniu udalostí a k skresľovaniu ich významu, čím dochádza ku vzniku *pseudoudalostí*. Znalosť spravodajských hodnôt tiež vedie k úmyselnému ovplyvňovaniu mediálneho obsahu prostredníctvom inscenovania udalostí, a to zo strany subjektov, ktoré majú záujem o prítomnosť v médiách.⁸¹

Známou štúdiu, ktorá bola publikovaná v roku 1965, vzťahujúcu sa na spravodajské hodnoty, vytvorila dvojica výskumníkov, Johan Gultang a Mari H. Rugeová. Zaujímali sa o to, akým spôsobom sú jednotlivé udalosti selektované do spravodajstva. Najväčší záujem prejavovali hlavne o selekciu zahraničných udalostí. Pre popisanie výberu použili metaforu obrovského počtu rádiových staníc, pričom každá z týchto staníc predstavovala jednu udalosť, ktorá sa stala vo svete. Pre umožnenie výberu medzi jednotlivými stanicami popísali 12 faktorov, ktoré v súvislosti s výberom udalostí pri mediálnej produkcii môžeme označiť za spravodajské hodnoty.⁸²

- *Frekvencia* – odkazuje na časový úsek, v priebehu ktorého udalosť prebieha. Udalosti s nižšou frekvenciou (vražda, dopravná nehoda) sú v selekčnom procese spravodajstva preferované pred tými, ktoré odkazujú na udalosti s dlhodobým vývojom (trendy v sociálnej a ekonomickej oblasti)
- *Prah* – aby bola udalosť vhodná na spracovanie, musí dosiahnuť určitý prah. Následná selekcia je závislá od intenzity, pričom so zvyšujúcou sa intenzitou sa zvyšuje aj šanca na výber udalosti. V prípade vraždy môže intenzitu zvýšiť počet obetí alebo jej násilný a brutálny charakter.
- *Jednoznačnosť* – publikom rýchlo a jednoducho spracovateľné udalosti sú preferované pri zaradovaní do spravodajstva pred tými, ktoré nie sú jednoznačné a kvôli svojej zložitej uchopiteľnosti si vyžadujú rozsiahle vysvetľovanie
- *Zmysluplnosť* – udalosti, ktoré sú kultúrne blízke, sú v selekčnom procese

---

⁸¹ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPOVÁ, pozn. 79, s. 78

⁸² GALTUNG, Johan a Mari H. RUGE. 1965. *The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba nad Cyprus Crises in Four Norwegian Newspaper*. *Journal of Peace Research*. 1(2), Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/002234336500200104>, s. 64-90.

uprednostňované pred tými, ktoré nie sú pre publikum stotožniteľné. Z tejto hodnoty vychádza aj preferencia domácich udalostí a spravodajstva pred zahraničným.

- *Súzvuk* – odkazuje na možnosť predpokladať nasledujúci vývoj. Udalosť môže stratiť svoju hodnotu a zaujímavosť, ak sa nevyvíja očakávaným spôsobom
- *Neočakávanosť* – neočakávaná správa ma väčšiu šancu na úspech v selekčnom procese, ak spĺňa aj požiadavku kultúrnej blízkosti a jednoznačnosti
- *Kontinuita* – odkazuje na životnosť každej spracovanej a publikovanej udalosti, pričom táto sa môže využívať aj v rámci dlhšieho časového obdobia
- *Zloženie* – udalosť môže prejsť selekčným procesom médiá aj v prípade, že jej hodnota vychádza z prínosu pre celkovú skladbu a vyváženosť spravodajstva
- *Odkaz na elitné národy* – javy a udalosti súvisiace s elitnými národmi majú vyššiu úroveň dôležitosti než udalosti týkajúce sa neelitných národov. Je to dané hlavne ich výrazným vplyvom. Samotný pojem elít sa môže odlišovať na základe kultúrnych, politických, či ekonomických charakteristík
- *Odkaz na elitných ľudí* – udalosti a činy odkazujúce na známe osobnosti sú pre selekciu atraktívnejšie
- *Odkaz na osoby (personifikácia)* – predstavuje zosobnenie javu či udalosti, teda je spojovaná s veľmi výraznou osobou alebo skupinou ľudí
- *Odkaz na niečo negatívne* – správy negatívneho charakteru častokrát spĺňajú požiadavky frekvencie, jednoznačnosti a neočakávanosti

3 Metodológia výskumu

Zámerom tejto časti diplomovej práce je priblížiť návrh výskumu komparácie mediálnej reprezentácie kvír komunity v českých a slovenských denníkoch v priebehu sledovaného obdobia. V kapitole je sformulovaný cieľ práce a vytýčené výskumné otázky a k nim prislúchajúce hypotézy. Súčasťou metodológie je aj popis skúmanej vzorky, premenných, spôsobu zaznamenávania dát a použitej výskumnej metódy.

3.1 Cieľ práce a hlavná výskumná otázka

Hlavným cieľom tejto štúdie je komparácia mediálnej reprezentácie LGBTQ+ osôb v českom denníku Právo a v slovenskom denníku Pravda. Na základe analýzy textov

publikovaných vo vymenovaných denníkoch budem porovnávať editoriálne stratégie využívané pri reprezentácii kvír komunity v oboch krajinách. Sledované bude tridsať ročné obdobie počínajúc vznikom samostatnej Českej a Slovenskej republiky v roku 1993. Pre túto štúdiu som zafinancoval hlavnú výskumnú otázku, ktorej zodpovedanie by malo poskytnúť obraz o mediálnej reprezentácii LGBTQ+ osôb v českom a slovenskom mediálnom prostredí a zároveň pomôcť identifikovať rozdiely medzi nimi.

HVO: Akým spôsobom reprezentuje LGBTQ+ komunitu český denník Právo a slovenský denník Pravda a ako sa prípadne spôsoby mediálnej reprezentácie v týchto denníkoch od seba navzájom odlišujú?

3.2 Vedľajšie výskumné otázky a hypotézy

Táto podkapitola sa venuje vedľajším výskumným otázkam, ktoré predstavujú doplňujúce otázky k hlavnej výskumnej otázke. Ich cieľom je špecifikovať oblasť a smerovanie výskumu. Ich sumarizácia napomôže zodpovedať hlavnú výskumnú otázku.

Otázka 1: Ako, ak vôbec, sa odlišuje počet mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ komunitu v denníku Právo a v denníku Pravda v skúmanom období?

Hypotéza 1: V skúmanom období bude denník Právo publikovať väčšie množstvo textov reprezentujúcich LGBTQ+ osoby než denník Pravda.

Hypotéza bude overená porovnaním počtov relevantných obsahov, ktoré boli publikované jednotlivými denníkmi v priebehu sledovaného obdobia. Hypotéza je založená na predpoklade, že denník Právo pôsobiaci v liberálnejšie založenej Českej republike bude viac inklinovať k obsahom, ktoré referujú o LGBTQ+ komunite, zatiaľ čo v konzervatívnejšom Slovensku bude táto téma viac v úzadí. V Českej republike taktiež existuje dlhšia a výraznejšia tradícia kvír aktivizmu, ktorá zahŕňa kampane za registrované partnerstvo a manželstvo pre všetkých, týždňový festival Prague Pride a filmové festivaly Mezipatra a Febiofest. Na Slovensku budú výraznejšie len roky ústavného zakotvenia manželstva ako zväzku muža a ženy, konania Referenda za rodinu a vraždy v podniku Tepláreň.

Otázka 2: Ako, ak vôbec, sa odlišuje dôležitosť, ktorú prikladali denník Právo a denník Pravda publikovaným mediálnym obsahom reprezentujúcim LGBTQ+ osoby v sledovanom období?

Hypotéza 2: Denník Právo bude v sledovanom období prikladať publikovaným mediálnym

obsahom vyššiu dôležitosť ako denník Pravda.

Hypotéza bude overená premennou *titulná strana a obrazová príloha*, ktoré budú vyjadrovať umiestnenie alebo neumiestnenie mediálnych obsahov na titulnej strane a použitie alebo nepoužitie obrazovej prílohy v týchto obsahoch. Dôležitosť je pre potreby tejto výskumnej otázky chápaná v priamej úmere s výskytom mediálneho obsahu na titulnej strane a s tendenciou využitia obrazovej prílohy. Čím je teda správa dôležitejšia, tým väčšia šanca je, že bude text umiestnený na titulnej strane a bude k nemu pripojená aj obrazová príloha. Naopak menej dôležité správy budú mať tendenciu byť umiestnené mimo titulnej strany a nebudú obsahovať obrazovú prílohu. Hypotéza je založená na rovnakom predpoklade ako prvá hypotéza, a teda aktivizmus a udalosti z českého prostredia budú mať väčšiu tendenciu k dôležitosti v porovnaní s udalosťami na Slovensku.

Otázka 3: Ako, ak vôbec, sa odlišuje priestor, ktorý bol venovaný mediálnym obsahom reprezentujúcim LGBTQ+ ľudí v denníku Právo a denníku Pravda v priebehu sledovaného obdobia?

Hypotéza 3: Priemerný rozsah mediálnych obsahov za jednotlivé roky v denníku Právo postupne stúpa, dosiahne vrcholu v druhej tretine sledovaného obdobia (2003-2012), kedy začne opäť klesať.

Hypotéza bude preverená premennou *rozsah a dátum*, pričom premenná rozsah bude zodpovedať počtu slov v mediálnom obsahu a premenná čas bude predstavovať rok publikovania. Hypotéza je založená na predpoklade, že prebiehajúca mediálna kampaň za podporu registrovaným partnerstiev bude viesť k zvýšenému záujmu médií informovať o danej téme a tým aj k zväčšeniu priestoru, ktorý takýmto obsahom poskytne.

Hypotéza 4: Priemerný rozsah mediálnych obsahov za jednotlivé roky v denníku Pravda postupne stúpa a dosiahne vrchol v poslednej tretine sledovaného obdobia (2013-2022).

Hypotéza bude overená premennou *rozsah a dátum*. Hypotéza je založená na predpoklade, že s postupným zviditeľňovaním LGBTQ+ komunity začne denník Pravda poskytovať väčší priestor obsahom, ktoré budú reprezentovať túto skupinu obyvateľov. Ústavné zakotvenia manželstva ako zväzku muža a ženy, Referendum za rodinu a vražda LGBTQ+ osôb, ktoré sa udiali v poslednej tretine sledovaného obdobia, zdvihnú záujem o túto problematiku, vďaka čomu dosiahnu mediálne obsahy vrchol v poskytovanom priestore.

Hypotéza 5: Priemerný rozsah mediálnych obsahov za celé sledované obdobie bude

v denníku Právo vyšší ako v denníku Pravda.

Hypotéza bude preverená premennou *rozsah*. Podobne ako v prípade prvej a druhej hypotézy bude zastávať dôležitú úlohu dlhšia a výraznejšia tradícia aktivizmu a historicky väčšie množstvo udalostí, ktoré mohli pútať väčšiu pozornosť a tým aj množstvo im poskytnutého priestoru. Naopak v histórii slovenského kvír aktivizmu je len niekoľko málo udalostí, ktoré si mohli vyžiadať zvýšenú pozornosť. Je však potrebné dodať, že tieto sú spájané skôr s negatívnymi situáciami, už vyššie zmienené referendum a ústavný zákon, ktoré na seba mohli prilákať vyššiu pozornosť ako pozitívne momenty českého aktivizmu.

Otázka 4: Ako, ak vôbec, sa odlišuje priestor venovaný mediálnym obsahom reprezentujúcim LGBTQ+ ľuďmi z domáceho a zahraničného prostredia v denníku Právo a v denníku Pravda v priebehu sledovaného obdobia?

Hypotéza 6: Priemerný rozsah a dôležitosť analyzovaných mediálnych obsahov z domáceho prostredia za celé sledované obdobie budú u oboch denníkov vyššie ako priemerný rozsah a dôležitosť textov odkazujúcich na zahraničné udalosti a osobnosti.

Hypotéza bude overená premennou *rozsah, titulná strana, obrazová príloha a geografická blízkosť*, pričom posledná z menovaných premenných bude určovať, či sa mediálny obsah vzťahuje k domácejmu alebo zahraničnému prostrediu. Hypotéza je založená na predpoklade, že oba denníky pri selekcii udalostí využívajú znalosť spravodajských hodnôt, v tomto prípade hodnoty zmysluplnosti, podľa ktorej je domáce spravodajstvo preferované pred zahraničným.

Hypotéza 7: Priemerný rozsah a dôležitosť analyzovaných mediálnych obsahov zo zahraničného prostredia budú u oboch denníkov približne rovnaké.

Hypotéza bude preverená premennou *rozsah, titulná strana, obrazová príloha a geografická blízkosť*. Hypotéza vychádza z predpokladu, že oba denníky poskytnú zahraničným správam o LGBTQ+ komunite približne rovnaký priestor.

Hypotéza 8: Zahraničné spravodajstvo referujúce o kvír komunite nebude mať zásadný vplyv na priestor a dôležitosť, ktoré denník Právo a denník Pravda poskytujú domácejmu spravodajstvu.

Hypotéza bude overená na základe vyhodnotenia hypotéz číslo šesť a sedem. Hypotéza vychádza z predpokladu, že mediálne obsahy odkazujúce na zahraničné osobnosti a udalosti nemajú významný vplyv na priemerný priestor a dôležitosť, ktoré sú venované domácejmu

spravodajstvu, nakoľko denník Právo aj denník Pravda im budú prisudzovať približne rovnaký priestor i dôležitosť. Táto hypotéza zároveň potvrdí alebo vyvráti predpoklady použité pri argumentácií v hypotézach 1 – 5, kde relevancia zahraničných udalostí na priemerný priestor a dôležitosť bola posunutá do úzadia a ako hlavný faktor boli menované domáce udalosti.

Otázka 5: Ako, ak vôbec, sa líši tematický rámec mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ osoby v denníku Právo a v denníku Pravda v priebehu skúmaného obdobia?

Hypotéza 9: Rozloženie tém mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ komunitu bude u najčastejšie sa vyskytujúcich tém podobné u oboch denníkov. Na rozdiel od denníka Práva sa budú na popredných miestach denníka Pravda vyskytovať aj obsahy pojednávajúce o kriminalite a diskriminácii kvír osôb.

Hypotéza bude preverená premennou hlavná téma. Hypotéza vychádza z práce Pickovej⁸³, ktorá porovnávala mediálne obsahy denníkov Lidové noviny a SME za obdobie 2006 až 2016. Výsledkom komparácie mediálnych obsahov bola zhoda v najčastejšie sa vyskytujúcich témach ako sú partnerské zväzky, právne úpravy, pro-LGBTQ+ akcie a politika. Hypotéza je doplnená o nedávne útoky a vraždu LGBTQ+ osôb na Slovensku a o predpoklad, že tieto skutočnosti zvýšia podiel textov týkajúcich sa kriminality a diskriminácie v denníku Pravda.

Otázka 6: Ako, ak vôbec, sa odlišuje valencia mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ komunitu v denníku Právo a v denníku Pravda?

Hypotéza 10: V priebehu sledovaného obdobia bude mať negatívna valencia u oboch denníkov klesajúci trend.

Hypotéza bude potvrdená premennými *valencia* a *dátum*. Hypotéza je založená na predpoklade, že s postupne sa zväčšujúcou podporou verejnosti voči LGBTQ+ komunitu sa bude znižovať množstvo negatívne ladených mediálnych obsahov. Zároveň nadväzuje na výskum Šudricha, ktorý analyzoval mediálnu reprezentáciu LGBTQ+ osôb v denníku Mladá fronta Dnes u obsahov publikovaných medzi rokmi 2005 až 2013 a kde práve tento trend pozoroval.⁸⁴

---

⁸³ PICKOVÁ, Kateřina, pozn. 63, s. 70

⁸⁴ ŠUDŘICH, František, pozn. 60,

Hypotéza 11: V porovnaní s denníkom Pravda bude v denníku Právo publikované väčšie množstvo mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ osoby, ktoré budú mať pozitívnu alebo neutrálnu valenciu.

Hypotéza bude potvrdená premennou *valencia*. Hypotéza vychádza z predpokladu, že vyššia podpora verejnosti smerom k LGBTQ+ osobám v Českej republike sa prejaví na dlhodobom vyššom počte mediálnych obsahov s pozitívnu a neutrálnou valenciou publikovaných v denníku Právo.

3.3 Skúmaná vzorka, premenné, proces zaznamenania dát

3.3.1 Skúmaná vzorka

Táto diplomová práca sa snaží zistiť akým spôsobom reprezentovali české a slovenské denníky LGBTQ+ komunitu a či, ak vôbec, sa tieto spôsoby u jednotlivých médií odlišovali. Analyzovaným denníkom za české prostredie bol denník Právo a za slovenskú stranu bol skúmaný denník Pravda. Pri výbere denníkov bolo dôležitých niekoľko kritérií. Prvým z nich bol počet čitateľov týchto denníkov, ktorý priamo ovplyvňuje ich spoločenský dosah a možný vplyv na verejný diskurz. Nakoľko sa oba denníky pravidelne umiestňujú medzi najčítanejšími denníkmi vo svojich krajinách, táto podmienka bola naplnená.

Ďalšou podmienkou je kvalita ponúkaného obsahu a profil seriózneho denníka. Podľa hodnotenia Nadačného fondu nezávislej žurnalistiky je denník Právo hodnotený známkou A, pričom za jediný nedostatok je považované nižšie overovanie správ z viacerých zdrojov. V prípade slovenských denníkov podobné hodnotenie neexistuje, avšak denník Pravda sa pravidelne umiestňuje na popredných priečkach prieskumov medzinárodnej organizácie ICERTIAS. Zároveň som pri výbere bral do úvahy už existujúce výskumy v ktorých sa často vyskytovali denníky Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, či SME, ktoré boli vykonané v rôznych časových obdobiach. Keďže sa moja práca čiastočne odvíja aj od týchto štúdií, rozhodol som sa pre výber médií, ktoré ešte analyzované neboli.

Posledným dôležitým kritériom pri výbere médií bola aj dĺžka sledovaného obdobia, ktorá predstavuje tridsaťročné obdobie od vzniku samostatných republík, teda od 1.1.1993 do 31.12.2022. Problém u tohto časového rozpätia sa vyskytol v prípade slovenských denníkov, kde dostupnosť archivovanej tlače od roku 1993 bola veľmi malá. Ako najlepšia voľba sa prezentovali 3 denníky, a to Nový Čas, ktorého archívne záznamy boli dostupné od roku 1995, SME od roku 1996 a Pravda od roku 1998. Nakoľko Nový Čas má relatívne bulvárny

charakter a denník SME bol už viackrát skúmaný, rozhodol som sa pre analýzu denníka Pravda. Skutočnosť, že výtlačky tohto denníka boli prístupné až od roku 1998 bude zohľadnená pri analýze. Pôvodný zámer počítal s vytvorením troch desaťročných období, ktoré by boli navzájom porovnávané a popisované z hľadiska vývojových trendov. Aby bola odrazená skutočnosť nerovnomerného rozdelenia v prvom desaťročí, tam, kde to bude relevantné, bude rozdelené toto rozmedzie na dve päťročné obdobia, a to 1993-1997 a 1998-2002.

Jednotkou analýzy sú jednotlivé mediálne obsahy, ktoré sú pre potreby tohto výskumu chápané ako obsahovo i formálne ucelené texty, a to nezávisle na použítom žurnalistickom štýle. Pre prípadné zabránenie monotónnosti textu pri čítaní z dôvodu nadužívania toho istého termínu, sa v tomto kontexte budú chápať aj slová text, článok a príspevok. Samostatné grafické obsahy, napr. fotografie s popisom, karikatúry a pod., ktoré neboli súčasťou mediálnych obsahov, neboli analyzované.

Na zhromaždenie dát k analýze bola použitá online databáza *Newton Media Search*. Je to webové rozhranie, ktoré slúži ako archív tradičných tlačených a elektronických médií. Ako kľúčové slová pri vyhľadávaní boli použité nasledujúce pojmy:

gay OR *gej* OR *homosex** OR *lesb** OR *transrod** OR *transgender**
OR *transsex** OR *bisex** OR *quuer* OR *kvír* OR *LGBT** OR *intersex**

Výsledkom vyhľadávania bolo 10 565 nájdených dokumentov, z toho 6 248 mediálnych obsahov patrilo denníku Právo a 4 317 denníku Pravda. Z tohto vzorku dát bolo potrebné vybrať obsahy, ktoré boli relevantné pre analýzu, to znamená, že skutočne pojednávajú o LGBTQ+ komunite. Typickým príkladom textov, ktoré boli v selekčnom procese vylúčené, boli tie, v ktorých kľúčové slová odkazovali na mená a názvy. Medzi nich patrili články o športovcovi s menom Tyson Gay, o dostihovom koňovi Gay Devil, o skupine Support Lesbiens, či o ostrove Lesbos. Vyradené boli aj texty, ktoré síce obsahovali kľúčové slovo, no to nebolo relevantné pre obsah článku. Bežným príkladom boli obsahy pojednávajúce o kampani amerických politikov, kde pri vymenovaní agendy boli jedným slovom spomenutí aj homosexuáli. Vyradené boli aj texty o HIV a AIDS, kde homosexuálne orientovaní ľudia boli zmienení len pri výpise počtu nakazených. Selekčným procesom prešiel taký článok, ktorý sa hlbšie zaoberal vírusom HIV u LGBTQ+ osôb, poprípade zmieňoval komunitné projekty s touto tematikou. Vylúčené boli aj tie obsahy, ktoré síce odkazovali na sexuálnu alebo rodovú identitu osoby, o ktorej text pojednával, avšak táto

skutočnosť nemala žiaden vplyv na vznik ani význam článku. Poslednou časťou vylučovanou skupinou mediálnych obsahov boli tie, ktoré patrili do rubriík zhrňujúcich niekoľko krátkych správ, pričom len jedna z nich sa dotýkala LGBTQ+ osôb. Príkladom sú rubriky *Krátce* a *Události ve zkratce*, ktoré sa objavovali v denníku Právo.

Celkový počet článkov, ktorý prešiel selekčným procesom bol 2 836 (26,8 %) a vyradených bolo 7 729 (73,2 %). Konkrétne v prípade denníka Právo sa dostalo do užšieho výberu 1 979 (31,7 %) a vylúčených bolo 4 269 (68,3 %). U denníka Pravda prešlo výberom 857 (19,9 %) článkov a vyradených bolo 3 460 (80,1 %). Z dôvodu náročnosti hĺbkovej analýzy takéhoto množstva dát jednou osobou bola u oboch médií vytvorená na sebe nezávislá reprezentatívna vzorka, ktorá pozostávala z výberu každého piateho mediálneho obsahu, pričom tieto boli zoradené periodicky podľa dátumu publikovania. Výsledný počet analyzovaných článkov v denníku Pravda bol 396 a v denníku Právo 172, teda celkovo 568 mediálnych obsahov.

3.3.2 Premenné a proces zaznamenávania dát

Pre účel analýzy mediálnych obsahov je potrebné stanovenie premenných a hodnôt, ktoré môžu nadobudnúť. Pre jednoduchšiu identifikáciu a možnosť spätnej kontroly sú použité premenné *dátum, médium a titulok*.

Dátum

Táto premenná poskytuje informáciu o roku publikovania skúmaného mediálneho obsahu. Nadobúda hodnotu v rozmedzí 1993 až 2022.

Médium

Premenná médium vyjadruje názov média, v ktorom bol analyzovaný text publikovaný. Môže nadobúdať hodnotu 1 (Právo) alebo 2 (Pravda).

Titulok

Premenná titulok slúži len na identifikáciu skúmaných obsahov a je zhodná s titulkom použitým v danom obsahu.

Titulná strana

Táto premenná má poskytnúť náhľad do dôležitosti, ktorá bola venovaná analyzovaným mediálnym obsahom jednotlivými denníkmi. Vychádza z poznatku, že atraktívnejšie a dôležitejšie správy sú častejšie umiestňované na titulných stranách. Môže nadobudnúť

hodnotu 0 (nevýskyt na titulnej strane) alebo 1 (výskyt na titulnej strane).

Obrazová príloha

Aj táto premenná, podobne ako titulná strana, má byť nápomocná pri určovaní dôležitosti, ktorú jednotlivé denníky prisudzovali skúmaným obsahom. U zaujímavejších a dôležitejších správ sa častejšie vyskytujú grafické prílohy, ktoré majú za účel upútať čitateľovu pozornosť. Pre účely tejto analýzy sú za obrazové prílohy považované fotografie, obrázky, ilustrácie, grafy, tabuľky a pod., ktoré sú nepopierateľne súčasťou analyzovaných mediálnych obsahov. Môže nadobúdať hodnotu 0 (nevýskyt) alebo 1 (výskyt).

Rozsah

Premenná rozsah vyjadruje dĺžku analyzovaných mediálnych obsahov a je vyjadrená číselnou hodnotou počtu slov. Rozsah má byť nápomocný pre určenie dôležitosti a priestoru, ktoré jednotlivé denníky venovali obsahom o LGBTQ+ komunite.

Geografická blízkosť

Táto premenná určuje, či sa skúmaný mediálny obsah viaže k domácim alebo zahraničným udalostiam a osobnostiam. Môže nadobudnúť hodnotu 0 (nedá sa určiť), 1 (domáca správa) alebo 2 (zahraničná správa).

Hlavná téma

Premenná hlavná téma pomáha identifikovať hlavnú tému v analyzovaných mediálnych obsahoch a tým aj najčastejší podnet k zverejňovaniu textov týkajúcich sa LGBTQ+ osôb. Pre účely tejto analýzy použijem rozloženie tém od Pickovej⁸⁵ a zároveň doplním niektoré ďalšie, ktoré napomôžu lepšiemu roztriedeniu do jednotlivých kategórií. Premenná téma môže nadobudnúť hodnotu 0 (nedá sa určiť)⁸⁶, 1 (pro-LGBTQ+ akcie), 2 (proti-LGBTQ+ akcie), 3 (politika), 4 (právne úpravy), 5 (kriminalita), 6 (partnerské vzťahy), 7 (homoparentalita), 8 (partnerské zväzky), 9 (zdravie), 10 (zamestnanie), 11 (diskriminácia), 12 (šport), 13 (kultúra), 14 (transrodové osoby), 15 (bi ľudia), 16 (náboženstvo), 17 (ostatné).

Pre potreby tejto premennej sa za **pro-LGBTQ+ akcie** považujú všetky akcie na podporu

---

⁸⁵ PICKOVÁ, pozn. 63, s. 118

⁸⁶ V tomto prípade sa jedná o kombináciu tém, kde nie je možné jednoznačne určiť hlavnú tému mediálneho obsahu

kvír komunity ako sú pochody hrdosti, filmové festivaly a iné, za **proti-LGBTQ+ akcie** budú považované všetky protestné akcie, **politika** sa vzťahuje k politickým vyjadreniam, **právne úpravy** zahŕňajú návrhy a úpravy zákonov, **kriminalita** pojednáva o trestných činoch kde obeťou alebo páchatelom je príslušník kvír komunity, téma **partnerských vzťahov** súvisí so všetkými aspektami partnerského života LGBTQ+ osôb, **homoparentalita** sa vzťahuje na adopcie a osvojenie detí rovnakopohlavnými pármami, **partnerské zväzky** pojednávajú o registrovanom partnerstve a manželstve neheterosexuálnych párov, **zdravie** súvisí s fyzickým a psychickým zdravím LGBTQ+ osôb, **zamestnanie** pojednáva o problematike profesijného života LGBTQ+ ľudí, **diskriminácia** sa vzťahuje na diskriminačné správania voči kvír komunitě v rôznych prostrediach (škola, zamestnanie, úrady), za **šport** budú považované obsahy pojednávajúce o LGBTQ+ športovcoch⁸⁷, **kultúra** sa bude vzťahovať na umeleckú tvorbu a umelcov⁸⁸, téma **transrodové osoby** pojednáva o problematike necisrodovej identity a tranzícii, **bi ľudia** sa vzťahuje na bisexuálne a biromanticky orientované osoby, téma **náboženstvo** súvisí so vzťahom LGBTQ+ osôb k náboženstvu a naopak vzťahom veriacich a predstaviteľov cirkví smerom ku kvír komunitě, do kategórie **ostatné** budú zaradené všetky analyzované texty, u ktorých je možné určiť hlavnú tému, ktorá ale nespadá do žiadnej zo zadaných kategórií.

Valencia

Premenná valencia bude vyjadrovať celkové vyznenie analyzovaného obsahu smerom k LGBTQ+ komunitě. Premenná bude nadobúdať hodnotu 0 (neutrálna), 1 (pozitívna) a 2 (negatívna).

Pre zaznamenávanie a spracovanie hodnôt získaných analýzou mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ komunitu v denníku Právo a v denníku Pravda som použil štatistický a analytický software IBM SPSS Statistics. Tento program umožňuje spracovanie veľkého množstva dát a zároveň poskytuje nástroje vhodné na vizualizáciu komplexných vzťahov medzi jednotlivými premennými, ktoré pomôžu interpretovať súvislosti medzi týmito veličinami, potvrdiť či vyvrátiť sformulované hypotézy a budú nápomocné pri

---

⁸⁷ Športové akcie LGBTQ+ osôb majú často za účel zviditeľniť kvír komunitu, upriamiť pozornosť na určitú problematiku, dodať odvahu ľuďom ku coming outu, či len podporiť komunitného ducha. Z týchto dôvodov budú takéto udalosti považované za pro-LGBTQ+ akcie.

⁸⁸ Podobne ako u športových akcií, aj kultúrne udalosti majú často nádych pro-LGBTQ+ akcií, napr. pochody hrdosti a filmové festivaly. V prípade, že hlavný dôraz v analyzovanom texte bude kladený na význam akcie v zmysle podpory povedomia o kvír komunitě, bude mediálny obsah zaradený do kategórie pro-LGBTQ+ akcií. Ak bude dôraz kladený na prácu umelcov a ich tvorbu, bude ako hlavná téma zvolená kultúra.

zodpovedaní na vedľajšie výskumné otázky, ktoré povedú k odpovedi na hlavnú výskumnú otázku.

4 Komparatívna obsahová analýza a prezentácia výsledkov výskumu

4.1 Kvantitatívna obsahová analýza

Obsahová analýza sa zaraďuje medzi tradičné výskumné metódy a jej prínos súvisí so schopnosťou spracovania veľkého množstva dát. Za otca tejto metódy je považovaný Harold Lasswell, aj keď prvý manuál bol spísaný až Bernardom Berelsonom. Ten pri tom vychádzal práve z práce Lasswella.⁸⁹

Základným princípom kvantitatívnej obsahovej analýzy je potvrdzovanie alebo vyvracanie hypotéz, ktoré majú aspoň dve premenné. Sedláková túto metódu odporúča v prípadoch, kedy sa snažíme získať lepší náhľad na reprezentáciu určitej témy v mediálnom prostredí, prípadne vtedy, ak sa snažíme pozorovať dlhodobé trendy v spôsoboch zobrazovania určitých skupín alebo javov alebo pre účely komparácie reprezentácie v rôznych druhoch médií.⁹⁰

Charakteristickým znakom tohto druhu analýzy je veľká úroveň štruktúrovanosti. Tento fakt umožňuje následnú reprodukciu analýzy a tým overenie jej pravdivosti. Analýza pozostáva z niekoľkých na seba nadväzujúcich krokov. Prvým krokom je výber výskumnej témy. Následne je potrebné sformulovať ciele práce, hlavné a vedľajšie výskumné otázky a k nim prislúchajúce hypotézy. Na overenie či vyvrátenie hypotéz je nutné stanovenie vhodných premenných. Nakoľko úspech či neúspech výskumu závisí práve na týchto bodoch, je dôležité venovať procesu plánovania a organizácie zvýšenú pozornosť. Ďalším krokom je určenie spôsobu zberu dát a jeho následné vykonanie.⁹¹ Posledným krokom je vyhodnotenie dát získaných pri zbere.⁹² Súčasťou tejto práce je aj komparácia dát, ktorej cieľom je nájsť spoločné znaky i rozdiely.

---

⁸⁹ REIFOVÁ, pozn. 32, s. 21.

⁹⁰ SEDLÁKOVÁ, pozn. 31, s. 291.

⁹¹ Tento krok môže byť veľmi variabilný v závislosti od veľkosti výskumu, finančných prostriedkov dostupných na tento výskum, počtu pracovníkov a pod.

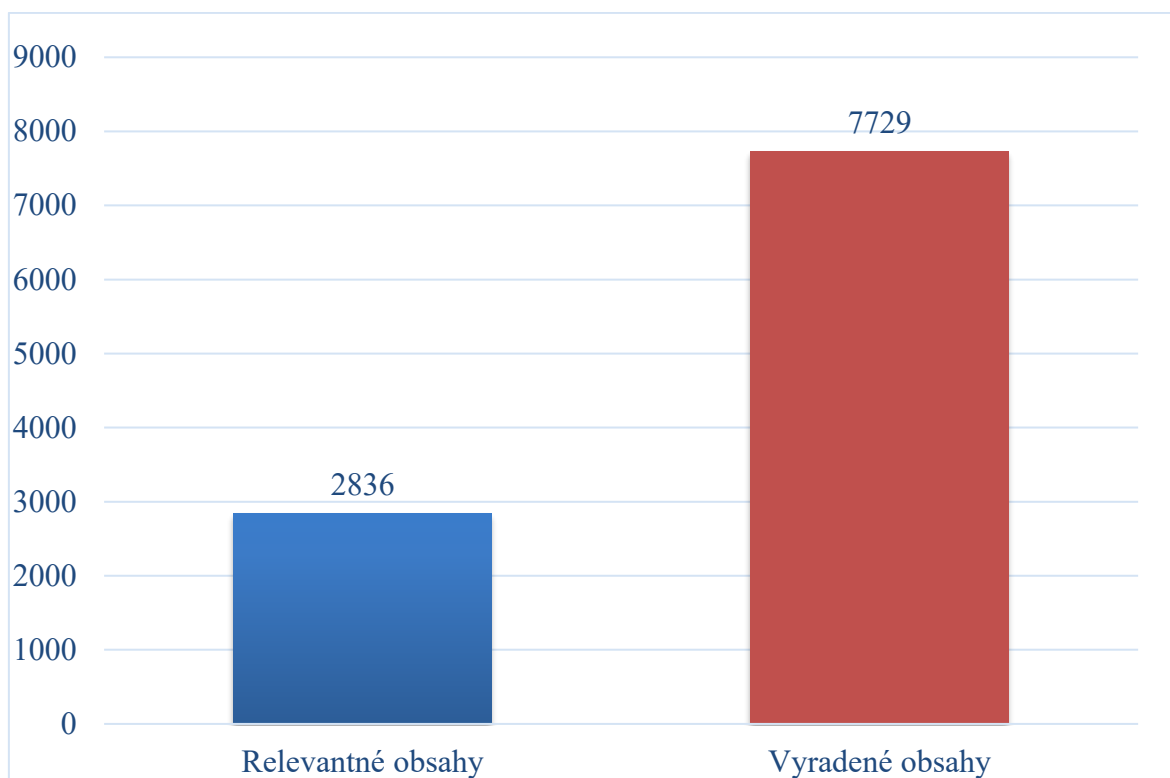
⁹² SCHULTZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz HAGEN, Irena REIFOVÁ a Jakub KONČELÍK, 2004. *Analýza obsahu mediálnych sdělení*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, s. 29-50. ISBN 80-246-0827-8.

4.2 Prezentácia výsledkov a komparácia dát

V tejto podkapitole popíšem a porovnáam údaje získané analýzou denníka Právo a denníka Pravda. Jej súčasťou sú aj prílohy grafov a tabuliek, ktoré boli vypracované na základe získaných dát.

4.2.1 Množstvo relevantných mediálnych obsahov

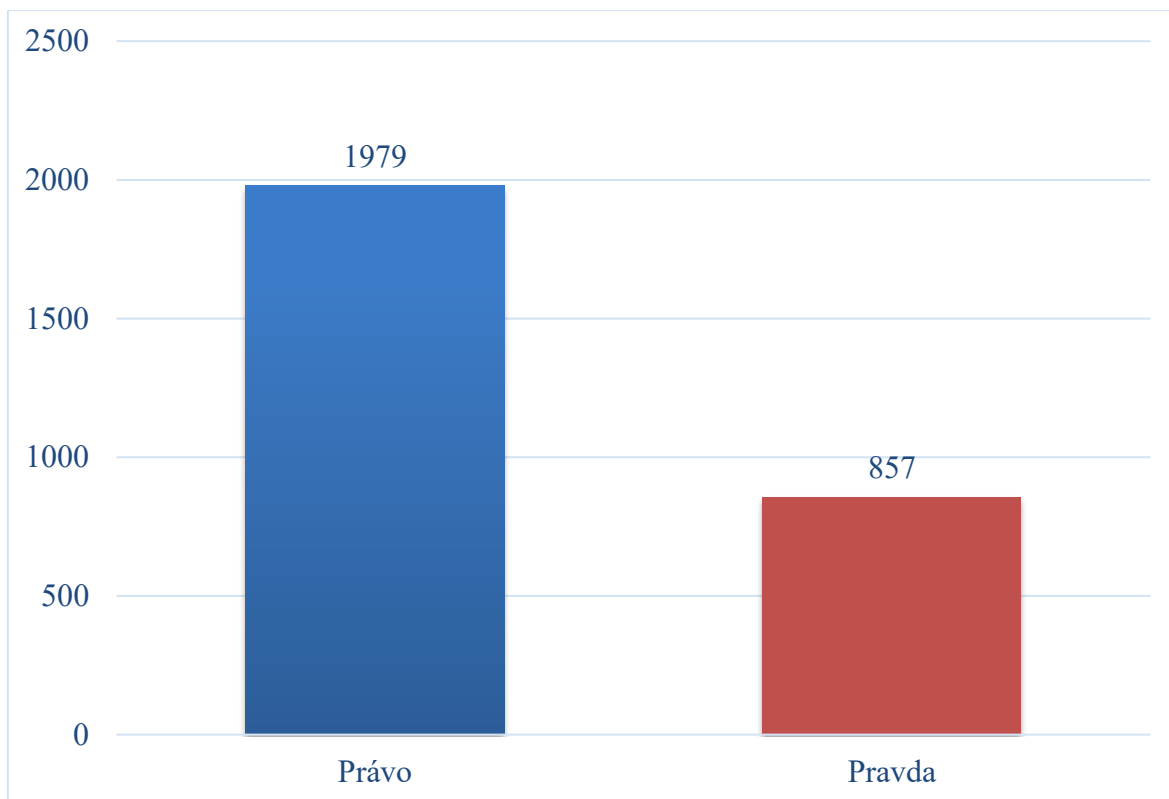
Ako už bolo popísané v kapitole 3.3.1, základným krokom zberu dát bola ich selekcia na základe relevantnosti k téme LGBTQ+. Z celkového počtu 10 565 mediálnych obsahov, ktoré boli nájdené za použitia kľúčových slov v online archíve Newton Media, bolo množstvo článkov vyhodnotených ako relevantné 2 836, teda 26,8 % z celkového počtu a vyradených bolo 7 729 obsahov (73.2 %). Túto skutočnosť zobrazuje graf 1.

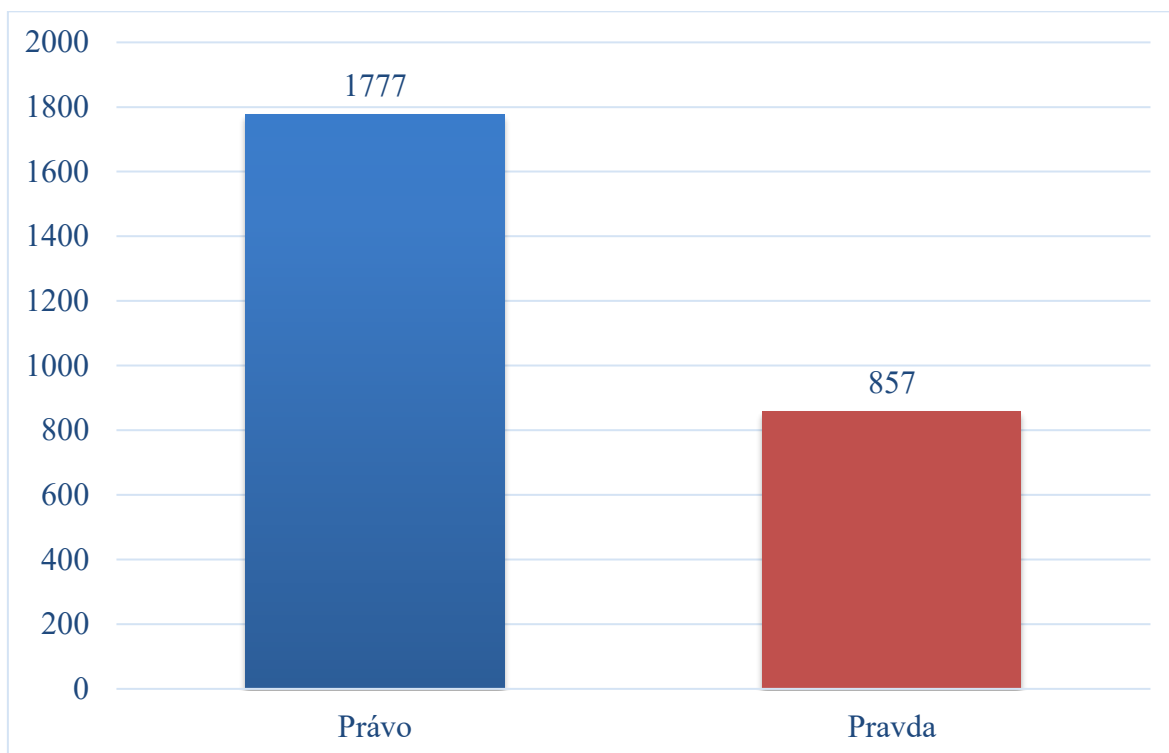
Graf 1 Výsledky selekčného procesu dát vyhl'adaných v online archíve Newton Media

Z počtu 2 836 článkov bolo v denníku Právo publikovaných 1979, teda takmer 70% z celkového množstva relevantných obsahov. V denníku Pravda bolo zverejnených 857 textov, ktoré sa zaoberali problematikou LGBTQ+ komunity (graf 2). Tieto údaje však hovoria o počtoch relevantných článkov za celé obdobie, teda aj roky 1993 až 1997, za ktoré nebolo možné vyhl'adať obsahy publikované denníkom Pravda. Pokiaľ by sme počítali v českom denníku len tie texty, ktoré boli zverejnené medzi rokmi 1998 až 2022, celkový

počet relevantných textov by bol 1777, teda 67,5% publikovaných v tomto období (graf 3).

Graf 2 Rozdelenie relevantných obsahov na základe príslušnosti k denníku

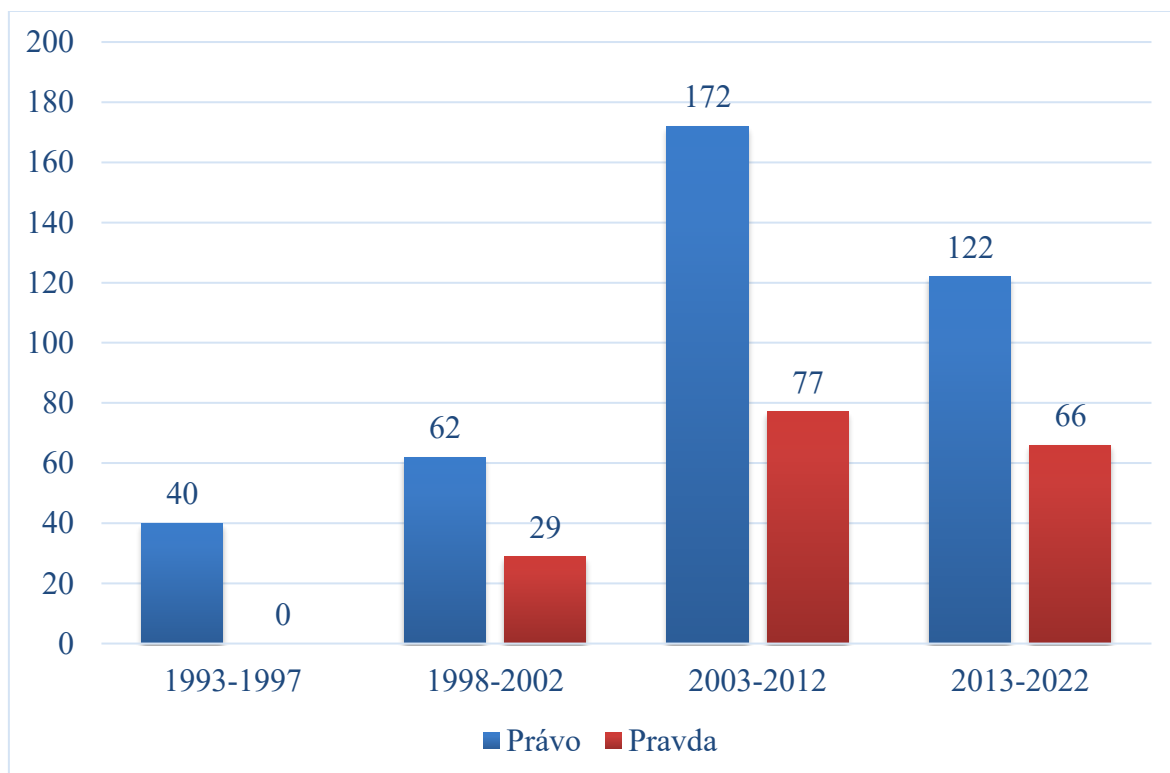

Graf 3 Rozdelenie relevantných obsahov na základe príslušnosti k denníku za obdobie 1998 až 2022

4.2.2 Množstvo obsahov v reprezentatívnej vzorke

Pre potreby analýzy bola vytvorená reprezentatívna vzorka, ktorá predstavovala výber každého piateho publikovaného textu, pričom tieto boli zoradené podľa dátumu publikácie. Táto selekcia prebiehala u obsahov jednotlivých denníkov samostatne, aby bola zachovaná proporcionalita. Reprezentatívna vzorka je zložená z 568 mediálnych obsahov, čo predstavuje 20 % z celkového počtu relevantných článkov. Za denník Právo bolo týmto spôsobom vybraných 396 obsahov a denník Pravda reprezentuje 172 obsahov. Nakoľko analýzou obsahu prešli iba texty tvoriaci reprezentatívnu vzorku, všetky ďalej predstavené výsledky budú odkazovať práve na ne.

Počet príspevkov nebol v denníku Právo vyšší len pri pohľade na celé skúmané obdobie, ale aj pri bližšej analýze jednotlivých časových období (graf 4). Ak nebudeme počítať roky 1993 až 1997, tak vo všetkých ďalších obdobiach predstavoval pomer článkov publikovaných v denníku Pravda približne jednu tretinu z celkového počtu. Najvyšší pomer týchto príspevkov dosiahla Pravda v období rokov 2013-2020, konkrétne 35,9 %, naopak najnižší medzi rokmi 2003 až 2012, kedy sa hodnota pohybovala okolo 31 %. Najvyšší počet publikovaných obsahov sa u oboch médií objavil medzi rokmi 2003 až 2012.

Graf 4 Rozdelenie počtu analyzovaných obsahov podľa príslušnosti k denníku

4.2.3 Dôležitosť obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ osoby

Dôležitosť mediálnych obsahov bola pre potreby tejto práce definovaná ako frekvencia výskytu príspevkov na titulnej strane a zároveň ako ochota denníkov pripájať k článkom obrazové prílohy, napríklad fotografie, ktoré majú za úlohu zatriktívniť obsah a upriamiť naň pozornosť.

Tabuľka 1 zobrazuje ako často boli príspevky umiestnená na prvej strane novín. Z tabuľky je možné vyčítať, že drvivá väčšina obsahov sa umiestňovala až na ďalších stranách a rozsah frekvencie sa pohyboval od 0 % až po 4,7 %. V polovici prípadov sa hodnota pohybovala v okolí 3 %. Najvyššia hodnota bola zaznamenaná denníkom Právo v rokoch 2003 až 2012, kedy sa umiestnilo na titulnej strane 8 obsahov, čo znamenalo percentuálne zastúpenie v rámci tohto obdobia na úrovni 4,7 %.

Denník	1993-1997		1998-2002		2003-2012		2013-2022	
Právo	0	0 %	2	3,3 %	8	4,7 %	4	3,3 %
Pravda	-	-	1	3,4 %	0	0 %	2	3 %

Tabuľka 1 Frekvencia výskytu na titulnej strane denníkov podľa časového obdobia

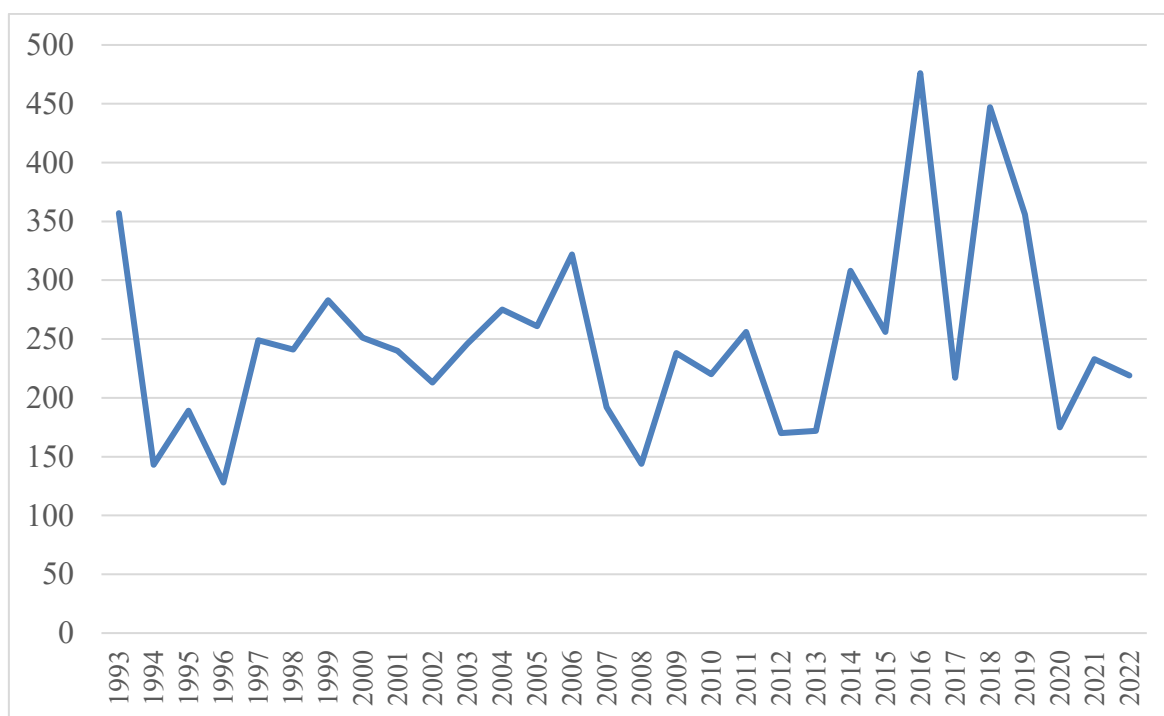
V tabuľke 2 je možné sledovať výskyt používania obrazových príloh v jednotlivých časových obdobiach. U oboch denníkov je pozorovaný postupný nárast článkov, u ktorých sa vyskytuje tento typ prílohy. V prípade denníka Právo je najvýraznejší nárast v poslednom období, kedy sa frekvencia výskytu zvyšuje 11,7 percentuálnych bodov. Najvyššie celkové zvýšenie používania obrazových príloh sa objavuje u Pravdy v rokoch 2003 až 2012, keby dochádza k viac než zdvojnásobeniu výskytu a to z 24,1 % na 53,2 % (rozdiel 29,1 %).

Denník	1993-1997		1998-2002		2003-2012		2013-2022	
Právo	7	17,5 %	17	27,4 %	66	38,3 %	61	50 %
Pravda	-	-	7	24,1 %	41	53,2 %	37	56,1 %

Tabuľka 2 Frekvencia výskytu obrazových príloh v denníkoch podľa časového obdobia

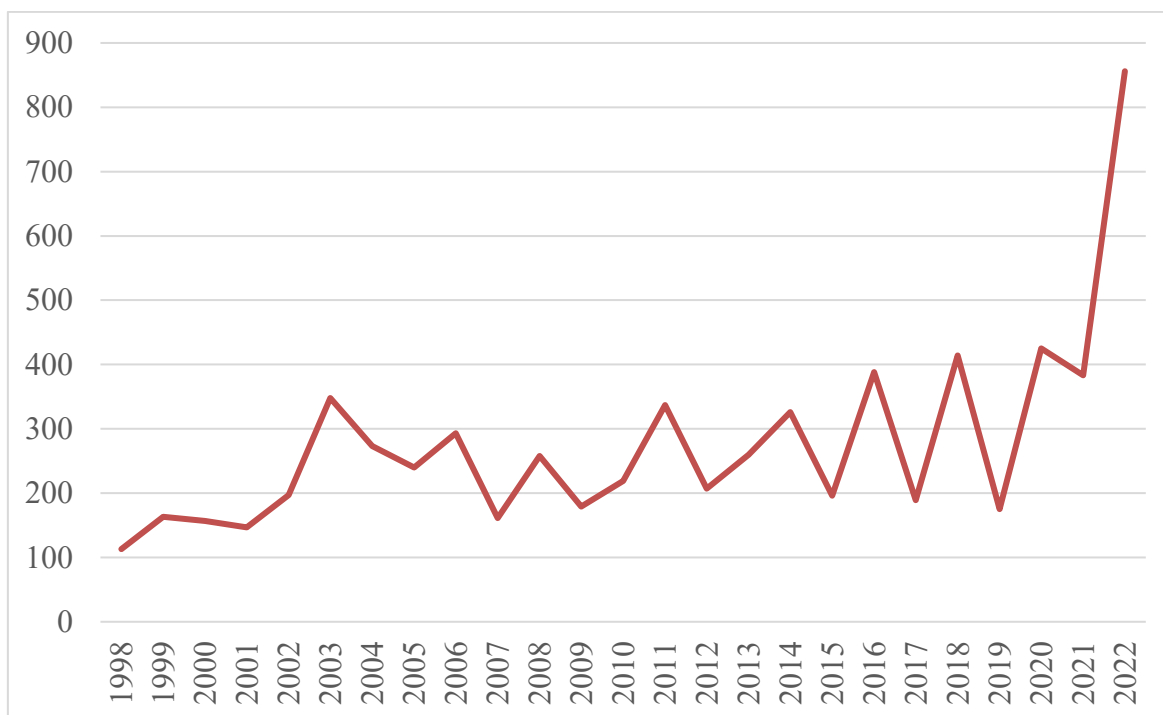
4.2.4 Rozsah obsahov venovaných LGBTQ+ tematike

Pre potreby analýzy je priestor poskytovaný mediálnym obsahom reprezentujúcim LGBTQ+ charakterizovaný ako rozsah jednotlivých textov vyjadrený počtom slov. Priemerné rozsahy v jednotlivých rokoch sú vyjadrené na grafe 5 (denník Právo) a grafe 6 (denník Pravda). Na grafe 5 je možné pozorovať, že prvý analyzovaný rok je výrazne nadpriemerný a dosahuje hodnotu priemerného rozsahu 357 slov. Najustálenejším obdobím sú roky 1997 až 2005, kedy sa rozsah pohybuje okolo hodnoty 250 slov. V roku 2006 dochádza k miernemu nárastu, ktorý je hneď nasledovaný výrazným útlmom až do roku 2013. V rokoch 2016 a 2018 je možné pozorovať prudký nárast v rozsahu, ktorý sa vymyká priemeru v okolitých rokoch. Práve v roku 2016 bol priemerný rozsah najvyšší a dosiahol 476 slov.

Graf 5 Priemerný ročný rozsah obsahov v denníku Právo

Aj v prípade grafu 6, ktorý odkazuje na priemerné rozsahy v denníku Pravda, sa objavujú výkyvy medzi jednotlivými rokmi. Relatívne vyrovnané a jediné takéto obdobie, je pozorovateľné na začiatku sledovaného obdobia medzi rokmi 1998 až 2001. Následne dochádza k nárastom a výkyvom medzi jednotlivými rokmi, kedy sa rozsahy pohybujú medzi hodnotami 161 slov (2007) až 425 slov (2020). Najvýraznejšie zvýšenie je viditeľné v roku 2022, kedy dochádza k nárastu o 473, a to na priemernú hodnotu rozsahu 856 slov.

Graf 6 Priemerný ročný rozsah obsahov v denníku Pravda

Priemerné rozsahy za jednotlivé obdobia ako aj za celé sledované obdobie sú zobrazené v tabuľke 3. Jednotlivé hodnoty rozsahov sú relatívne ustálené a rozdiel medzi minimom a maximom je 57 slov. Je možné pozorovať postupný stúpajúci trend v jednotlivých obdobiach, kedy najnižšia hodnota 229 slov sa objavuje v prvom sledovanom období a najvyššia hodnota 286 slov v poslednom období medzi rokmi 2013 až 2022. Priemerný rozsah za celé sledované obdobie je 249 slov. Podobný stúpajúci trend je možné sledovať aj v prípade denníka Pravda, avšak v tomto prípade sú výkyvy medzi jednotlivými rokmi výraznejšie. Minimálny rozsah medzi rokmi 1993 až 2002 dosahuje 155 slov, zatiaľ čo najvyššia hodnota v poslednom období je 361 slov, čo predstavuje rozdiel 206 slov. Priemerný rozsah za celé obdobie je 276 slov.

Denník	1993-2002	2003-2012	2013-2022	1993-2022
Právo	229	232	286	249
Pravda	155	252	361	276

Tabuľka 3 Priemerné rozsahy jednotlivých denníkov podľa sledovaných období

4.2.5 Priestor a dôležitosť obsahov na základe geografickej blízkosti

Ďalšou hodnotenou kategóriou je geografická blízkosť, ktorá rozdeľuje mediálne obsahy na domáce a zahraničné. Tabuľka 4 vyjadruje výskyt domácich a zahraničných správ v jednotlivých rokoch, ako aj percentuálny podiel stanovaný pre dané obdobie. Z dát v tabuľke vyplýva, že podiel obsahov odkazujúcich na domáce i zahraničné prostredie bol približne rovnaký. Jedinou výnimkou je obdobie medzi rokmi 2003 až 2012, kedy sa v denníku Pravda objavilo viac ako dvojnásobné množstvo zahraničných príspevkov v porovnaní s množstvom domácich, čo predstavovalo podiel 69 %. Podiel obsahov, u ktorých nebolo možné určiť geografickú blízkosť bol zanedbateľný a ich podiel sa pohyboval v nižších jednotkách percent.

Spravodajstvo	1993-2002				2003-2012				2013-2022			
	Právo		Pravda		Právo		Pravda		Právo		Pravda	
Domáce	48	47%	14	48%	79	46%	24	31%	64	52%	30	45%
Zahraničné	52	51%	15	52%	90	52%	53	69%	58	48%	35	53%
Neurčené	2	2 %	0	0 %	3	2%	0	0 %	0	0 %	1	2 %

Tabuľka 4 Geografická blízkosť obsahov jednotlivých denníkov podľa časového obdobia

Pre potreby analýzy bolo nutné určiť, aký priestor a dôležitosť poskytli jednotlivé denníky domácim a zahraničným správam. Výsledky sú zobrazené v tabuľke 5 (denník Právo) a v tabuľke 6 (denník Pravda). Priestor je v tomto prípade chápaný ako priemerný počet slov za celé skúmané obdobie. U oboch denníkov je priemerný rozsah domácich správ približne dvojnásobkom rozsahu obsahov odkazujúcich na zahraničné udalosti. V prípade denníka Právo sa jedná o rozsah 316 slov, čo je o 71 % viac ako u zahraničných správ. Domáce spravodajstvo denníka Pravda dosahuje priemerný rozsah 408 slov, čo predstavuje hodnotu vyššiu o 104 % oproti zahraničnému spravodajstvu. Pri sledovaní rozsahu je zaujímavým údajom počet mediálnych obsahov, ktorý je u oboch denníkov vyšší práve u správ odkazujúcich na zahraničie.

Spravodajstvo	Rozsah	Počet obsahov	Titulná strana	Príloha
Domáce	316	191	9	92
Zahraničné	185	200	5	54

Tabuľka 5 Priestor a dôležitosť obsahov v denníku Právo na základe geografickej blízkosti

Ako dôležitosť analyzovaných článkov je udávané využívanie obrazových príloh a umiestňovanie článkov na titulnú stranu. U oboch denníkov môžeme pozorovať, že domáce obsahy boli umiestňované na prvej strane častejšie, konkrétne u denníka Pravda sa žiaden zahraničný obsah nedostal na titulnú stranu. V prípade denníka Právo bolo takto situovaných 64 % domácich obsahov a 36 % zahraničných. Prístup k užívaniu obrazových príloh sa u jednotlivých denníkov odlišoval. Zatiaľ čo denník Právo výrazne preferoval grafické prílohy u domácich obsahov, kde takéto články tvorili približne 63 %, podiel obsahov s obrazovými prílohami v denníku Pravda bol takmer totožný, s miernou preferenciou domácich obsahov.

Spravodajstvo	Rozsah	Počet obsahov	Titulná strana	Príloha
Domáce	408	68	3	40
Zahraničné	200	103	0	38

Tabuľka 6 Priestor a dôležitosť obsahov v denníku Pravda na základe geografickej blízkosti

4.2.6 Tematický rámec analyzovaných obsahov

Ďalšou premennou, ktorá bola v rámci tejto analýzy skúmaná, bola hlavná téma mediálnych obsahov. Výskyt, ako aj podiel tém v jednotlivých denníkoch, sú uvedené v tabuľke číslo 7. Je možné pozorovať, že oba denníky sa zhodujú v preferovaných témach a ich podiel je tiež takmer identický. Ako najčastejšie sa vyskytovala téma právnych úprav, ktorej denník Právo venovalo 16 % podiel zo všetkých obsahov, v prípade Pravdy to bolo 19 %. Nasledujú témy pro-LGBTQ+ akcií a politiky, ktoré získali u oboch denníkov zhodne 13 % zastúpenie. Výrazne zastúpené boli aj partnerské zväzky, ktoré v prípade denníka Právo tvorili 10 % všetkých obsahov, v denníku Pravda to bolo o 2 % viac.

Ďalšími často opakovanými témami bola kultúra, kriminalita a náboženstvo. Naopak medzi najmenej zastúpené témy, ktoré si u oboch denníkov získali len približne 1 % podiel boli proti-LGBTQ+ akcie, šport a bi ľudia a obsahy týkajúce sa zamestnania. U približne 1 % obsahov nebolo možné určiť hlavnú tému. Do kategórie ostatné spadalo v denníku Právo 6 % obsahov a v denníku Pravda 4 %.

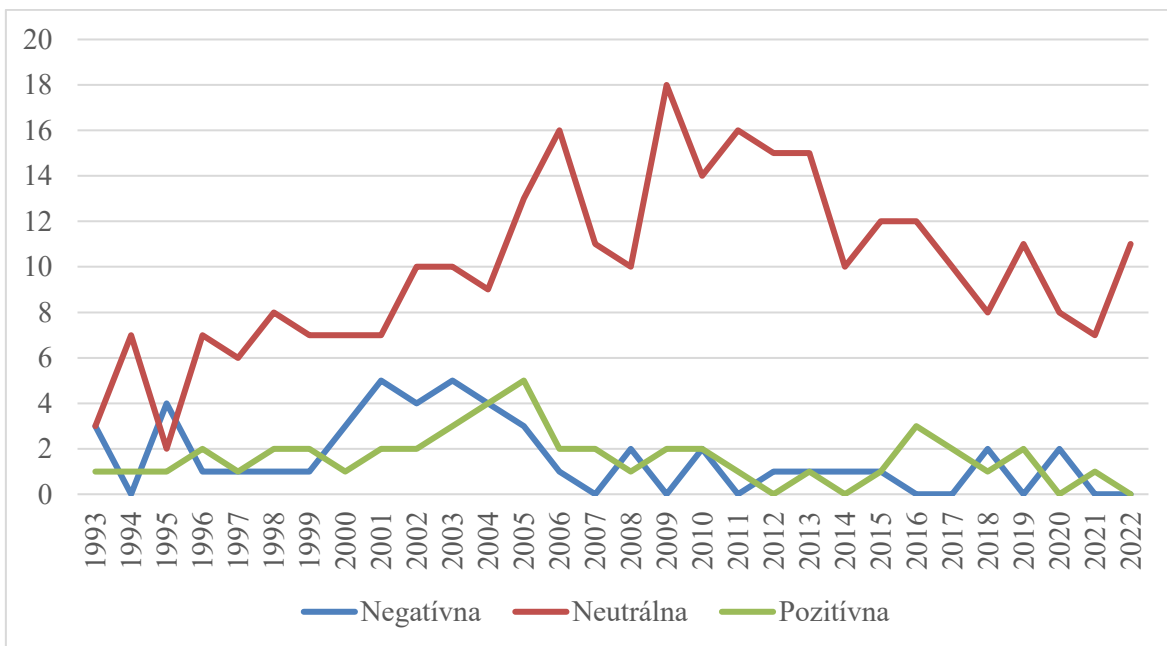
U denníkov sa vyskytli aj odlišnosti. Denník Právo venoval viac ako dvojnásobný priestor obsahom referujúcich o kriminalite (9 %) a transrodových osobách (5 %), pričom kriminalita dosahovala v denníku Pravda podiel 4 % a trans ľudia 2 %. V podobnom pomere prevládala téma diskriminácie v Pravde (6 %), zatiaľ čo Právo jej venovalo podiel 3 %.

Právo			Pravda		
Témy	Počet	Podiel	Témy	Počet	Podiel
Právne úpravy	62	16 %	Právne úpravy	33	19 %
Pro-LGBTQ+ akcie	53	13 %	Pro-LGBTQ+ akcie	23	13 %
Politika	51	13 %	Politika	22	13 %
Partnerské zväzky	38	10 %	Partnerské zväzky	20	12 %
Kriminalita	37	9 %	Kultúra	16	9 %
Kultúra	32	8 %	Náboženstvo	12	7 %
Ostatné	26	6 %	Diskriminácia	11	6 %
Náboženstvo	20	5 %	Ostatné	8	4 %
Transrodové osoby	20	5 %	Partnerské vzťahy	7	4 %
Homoparentalita	12	3 %	Kriminalita	7	4 %
Diskriminácia	11	3 %	Transrodové osoby	3	2 %
Zdravie	10	3 %	Zdravie	3	2 %
Zamestnanie	5	1 %	Proti-LGBTQ+ akcie	2	1 %
Partnerské vzťahy	5	1 %	Homoparentalita	2	1 %
Proti-LGBTQ+ akcie	4	1 %	Bi ľudia	1	1 %
Šport	4	1 %	Nedá sa určiť	1	1 %
Nedá sa určiť	4	1 %	Zamestnanie	1	1 %
Bi ľudia	2	1 %	Šport	0	0 %

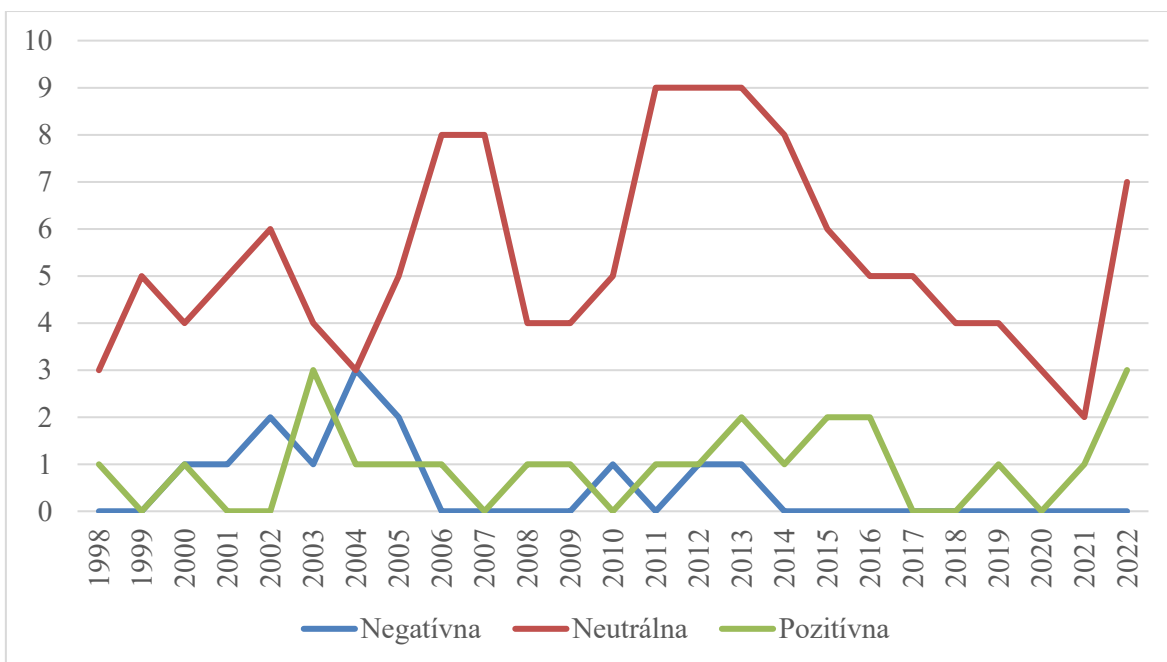
Tabuľka 7 Výskyt a podiel tém podľa príslušnosti k denníku

4.2.7 Valencia analyzovaných obsahov

Premenná valencia sleduje celkové vyznenie skúmaných textov smerom k LGBTQ+ komunitě. Trendy výskytu jednotlivých typov valencie sledujú grafy 6 (Právo) a 7 (Pravda). Na prvom z uvedených grafov je možné pozorovať periodický vývoj výskytu obsahov s neutrálnou, pozitívnu a negatívnu valenciou. Neutrálne ladené obsahy prevažujú vo všetkých rokoch s výnimkou 1993, kedy sa počet rovnal množstvu obsahov s negatívnu valenciou a v roku 1995, kedy negatívne ladené články prevládali. V prípade článkov s negatívnu a pozitívnu valenciou môžeme sledovať mierny nárast v období medzi rokmi 1999 až 2005, následne dochádza k útlmu obsahov s týmto typom valencie a narastá počet neutrálne ladených obsahov. V poslednom skúmanom roku, teda 2022, neboli zistené žiadne obsahy s pozitívnu ani negatívnu valenciou.

Graf 7 Výskyt obsahov v denníku Právo podľa typu valencie

Graf 8 Výskyt obsahov v denníku Pravda podľa typu valencie

V prípade vývoja valencie v denníku Pravda môžeme pozorovať podobné črty i odlišnosti. Rovnako ako v Práve, aj tu prevláda neutrálna valencia, pričom len v roku 2004 sa množstvo obsahov s negatívnou valenciou rovnalo počtu textov s neutrálnou valenciou. Odlišný je však vývoj negatívne ladených obsahov v neskoršom období, kedy od roku 2014 neboli zaznamenané žiadne obsahy tohto typu. Na rozdiel od denníka Právo, kde sa ku koncu skúmaného obdobia znižovalo množstvo príspevkov s pozitívnou valenciou, v denníku

Pravda dochádza od roku 2021 k nárastu.

Prehľad podielov všetkých typov valencie zobrazuje tabuľka 8, pričom pre potreby výskumu je tu zohľadnený aj celkový podiel neutrálnych a pozitívnych obsahov, ktorý je vyjadrený ich súčtom. Z tabuľky je možné vyčítať, že podiel obsahov s neutrálnou frekvenciou bol za celé skúmané násobne vyšší než podiel obsahov s pozitívnou a negatívnou valenciou. V prípade denníka Právo táto hodnota činí 76 % a v denníku Pravda 78,5 %. Právo zverejnilo rovnaké množstvo pozitívne a negatívne ladených textov, u každého z nich tvoril podiel 12 %. V denníku Pravda bol podiel pozitívne smerujúcich článkov takmer dvojnásobný oproti negatívnym. Dosahoval hodnotu 14 %, texty s negatívnou valenciou 7,5 %.

Denník	Pozitívna	Neutrálna	Súčet poz. a neu.	Negatívna
Právo	12 %	76 %	88 %	12 %
Pravda	14 %	78,5 %	92,5 %	7,5 %

Tabuľka 8 Podiel obsahov v jednotlivých denníkoch na základe valencie

5 Odpovede na stanovené výskumné otázky

Pred prevedením analýzy bola sformulovaná hlavná výskumná otázka a k nej prislúchajúce vedľajšie výskumné otázky. Na zodpovedanie týchto otázok slúžia stanovené hypotézy. Prostredníctvom analýzou získaných dát sa pokúsim potvrdiť či vyvrátiť dané hypotézy a nájsť odpovede na sformulované otázky.

Otázka 1: Ako, ak vôbec, sa odlišuje počet mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ komunitu v denníku Právo a v denníku Pravda v skúmanom období?

Hypotéza 1: V skúmanom období bude denník Právo publikovať väčšie množstvo textov reprezentujúcich LGBTQ+ osoby než denník Pravda.

Odpoveď 1: Hypotéza bola potvrdená.

Celkový počet relevantných obsahov, ktoré reprezentovali LGBTQ+ komunitu bol 2 836. Z tohto počtu bolo v denníku Právo publikovaných 1 979 obsahov a v denníku Pravda 857. Tieto údaje vychádzajú z celého skúmaného obdobia, teda medzi rokmi 1993 až 2022. Za roky 1993 až 1997 nebolo možné nájsť archívne publikácie denníku Pravda. Po vyradení obsahov publikovaných v týchto rokoch je celkový počet článkov v denníku Právo 1 777

a jedná sa stále o vyšší počet než v prípade Pravdy. V skrátenom období tak bolo v Práve publikovaných 67,5 % zo všetkých obsahov. Z tohto dôvodu považujem hypotézu za potvrdenú pre obe časové obdobia.

Otázka 2: Ako, ak vôbec, sa odlišuje dôležitosť, ktorú prikladali denník Právo a denník Pravda publikovaným mediálnym obsahom reprezentujúcim LGBTQ+ osoby v sledovanom období?

Hypotéza 2: Denník Právo bude v sledovanom období prikladať publikovaným mediálnym obsahom vyššiu dôležitosť ako denník Pravda.

Odpoveď 2: Hypotéza bola potvrdená čiastočne.

Dôležitosť prisudzovaná obsahom denníkmi sa pre potreby tohto výskumu chápe ako snaha propagovať a zviditeľniť príspevok, nakoľko môže byť čitateľsky atraktívny. To sa môže udiť buď prostredníctvom jeho umiestnenia na titulnej strane alebo za použitia obrazových príloh.

Umiestňovanie mediálnych obsahov na titulnej strane bolo u oboch denníkov sporadické. V denníku Právo bolo takýchto príspevkov 14, čo predstavuje len 3,5 % z celkového publikovaného počtu. V Pravde boli na prvej strane umiestnené 3 mediálne obsahy, čo činí podiel 1,7 %. Z týchto výsledkov sa tak dá usúdiť, že denník Právo preferoval umiestňovania obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ komunitu viac ako denník Pravda, a teda pre túto časť aspektu dôležitosť je hypotéza pravdivá.

U oboch denníkov bol pozorovaný pozitívny stúpajúci trend v používaní obrazových príloh. Zatiaľ čo u denníka Právo bol tento proces postupný, denník Pravda zaznamenal výrazné zvýšenie užívania medzi prvým a druhým sledovaným obdobím. Tento nárast bol viac ako dvojnásobný, a to z podielu 24,1 % až na 53,2 %, čo predstavuje rozdiel 29,1 %. Celkový počet obsahov v denníku Právo, u ktorých bola použitá obrazová príloha, bol 151, čo predstavuje podiel 38,1 % z celkového počtu príspevkov analyzovaných v tomto denníku. V denníku Pravda bolo zverejnených 85 takýchto obsahov, čo tvorí podiel 49,4 %. V tomto prípade tak vyššiu dôležitosť obsahom prikladal denník Pravda a hypotéza nebola potvrdená. Na základe týchto informácií je hypotéza potvrdená len čiastočne, nakoľko denník Právo prikladal obsahom vyššiu dôležitosť len v jednom zo skúmaných aspektov.

Otázka 3: Ako, ak vôbec, sa odlišuje priestor, ktorý bol venovaný mediálnym obsahom reprezentujúcim LGBTQ+ ľuďí v denníku Právo a denníku Pravda v priebehu sledovaného obdobia?

Hypotéza 3: Priemerný rozsah mediálnych obsahov za jednotlivé roky v denníku Právo postupne stúpa, dosiahne vrcholu v druhej tretine sledovaného obdobia (2003-2012), kedy začne opäť klesať.

Odpoveď 3: Hypotéza bola vyvrátená.

Graf rozsahov v denníku Právo priamo koreluje s aktivitami predstaviteľov LGBTQ+ hnutia v Českej republike. Vysoká hodnota rozsahu na začiatku sledovaného obdobia je spôsobená publikovaním článkov, ktoré sa snažia o vysvetľovanie aspektov života LGBTQ+ komunity. Medzi nich patril text pojednávajúci o homosexuálnych vzťahoch s titulkom *Prostě se s tím člověk musí naučit žít* alebo článok vyvracajúci stereotypy v spoločnosti, *AIDS už není jen chorobou homosexuálů*. V rokoch 1997 až 2006 je možné pozorovať dlhodobo zvýšené priemerné rozsahy, ktoré zrejme súviseli so stupňujúcou sa kampaňou za registrované partnerstvá. V roku 2007, ktorý bol v teoretickej časti opísaný ako rok útlmu aktivizmu, sa prudko znižujú rozsahy článkov. Najvyššie priemerné rozsahy boli pozorované v rokoch 2016 a 2018. Čiastočne za tým stojí teroristický útok na LGBTQ+ klub na Floride, pri ktorom zahynulo 50 ľudí. Začína sa tu však výraznejšie objavovať diskusia ohľadom manželstiev pre všetkých a adopcií detí, ktorá tiež prispieva k vyšším rozsahom. Nakoľko tieto roky sú súčasťou posledného sledovaného obdobia, hypotéza nebola potvrdená.

Hypotéza 4: Priemerný rozsah mediálnych obsahov za jednotlivé roky v denníku Pravda postupne stúpa a dosiahne vrchol v poslednej tretine sledovaného obdobia (2013-2022).

Odpoveď 4: Hypotéza bola potvrdená.

V prípade denníka Pravda nie je súvislosť vývoju priemerných rozsahov jasne spojená so spoločenským dianím. V priebehu celého sledovaného obdobia dochádza ku výrazným výkyvom. Prekvapujúcim je malý efekt Referenda za rodinu na tento aspekt mediálnych obsahov. V roku 2015, kedy sa konalo, dokonca došlo v výraznom znížení priemerných rozsahov. Napriek týmto skutočnostiam je možné pozorovať malý stúpajúci trend. Ako som však predpokladal, vrchol bol dosiahnutý v poslednom sledovanom období, kde priemerný rozsah obsahov výrazne vybočuje z bežných hodnôt, pričom je vyšší dvojnásobne až trojnásobne v porovnaní s predošlými rokmi. Hlavnou príčinou tejto zmeny je teroristický útok

v Bratislave a následne snahy o prijatie legislatívy, ktorá by uľahčila život LGBTQ+ osobám na Slovensku. Z dôvodu toho, že bol dosiahnutý vrchol v predpokladanom období a napriek výkyvom je pozorovaný postupný rast priemerných rozsahov, pokladám hypotézu za potvrdenú.

Hypotéza 5: Priemerný rozsah mediálnych obsahov za celé sledované obdobie bude v denníku Právo vyšší ako v denníku Pravda.

Odpoveď 5: Hypotéza bola vyvrátená.

U oboch sledovaných denníkov môžeme pozorovať postupný nárast priemerných rozsahov v jednotlivých analyzovaných obdobiach. Je však nutné podotknúť, že zvýšenie rozsahov medzi prvým a posledným obdobím je v prípade denníka Pravda viac než dvojnásobné, a to z hodnoty 155 slov na 361 slov. To predstavuje percentuálny nárast o 133 %, zatiaľ čo u denníka Právo sa jedná o nárast 25 %. Z tohto dôvodu, navzdory tomu, že priemerný rozsah v prvom období bol u denníka Pravda výrazne nižší, je priemerný rozsah za celé sledované obdobie u tohto denníka vyšší a dosiahol hodnotu 276 slov. Priemerný rozsah mediálnych obsahov v denníku Právo bol 249 slov. Hypotéza tak nebola potvrdená.

Otázka 4: Ako, ak vôbec, sa odlišuje priestor venovaný mediálnym obsahom reprezentujúcim LGBTQ+ ľudí z domáceho a zahraničného prostredia v denníku Právo a v denníku Pravda v priebehu sledovaného obdobia?

Hypotéza 6: Priemerný rozsah a dôležitosť analyzovaných mediálnych obsahov z domáceho prostredia za celé sledované obdobie budú u oboch denníkov vyššie ako priemerný rozsah a dôležitosť textov odkazujúcich na zahraničné udalosti a osobnosti.

Odpoveď 6: Hypotéza bola potvrdená.

Táto hypotéza bola založená na znalosti spravodajskej hodnoty zmysluplnosti, ktorá odkazuje na tendenciu médií preferovať udalosti z domáceho prostredia, ktoré sú publiku bližšie a s ktorými sa dokáže stotožniť. Na základe výsledkov analýzy bolo zistené, že priemerné rozsahy obsahov pojednávajúcich o domácich udalostiach, boli u oboch denníkov výrazne vyššie. V denníku Právo bola táto hodnota väčšia o 71 % a v denníku Pravda dokonca o 104 %. V tomto bode sa tak hypotéza javí ako jednoznačne potvrdená.

Druhým aspektom hypotézy je otázka dôležitosti. V oboch denníkoch bola preferencia umiestňovať na titulné strany domáce udalosti. V prípade denníka Právo bolo na prvej strane publikovaných 9 článkov z domáceho a 5 zo zahraničného prostredia. V denníku Pravda boli

na titulnej strane umiestnené 3 obsahy odkazujúce na domáce udalosti a na obálku sa nedostal žiaden text prezentujúci LGBTQ+ komunitu v zahraničí. V otázke využívania obrazových príloh boli znateľné rozdiely medzi denníkmi. V denníku Právo pochádzalo z domáceho prostredia 63 % obsahov, u ktorých bola použitá obrazová príloha. V denníku Pravda bol pomer domácich a zahraničných textov takmer totožný, no napriek tomu mierne naklonený k tuzemským udalostiam v pomere 40:38. Na základe týchto faktov bola hypotéza overená.

Hypotéza 7: Priemerný rozsah a dôležitosť analyzovaných mediálnych obsahov zo zahraničného prostredia budú u oboch denníkov približne rovnaké.

Odpoveď 7: Hypotéza bola čiastočne potvrdená.

V rámci tejto hypotézy sú analyzované len výsledky vzťahujúce sa na zahraničné spravodajstvo. Priemerný rozsah obsahov v denníku právo bol 185 slov a v denníku Pravda 200 slov. Vzhľadom na celkové priemerné rozsahy a ich zmeny v priebehu časových období sa tieto dve hodnoty dajú chápať ako vzájomne blízke a preto považujem v otázke rozsahov túto hypotézu za potvrdenú.

V aspekte dôležitosti je však situácia odlišná. Ako už bolo zmienené, Právo i Pravda pristupovali k domácim a zahraničným udalostiam rozdielne. V denníku Pravda nebol použitý žiaden text na titulnej strane, zatiaľ čo v Práve sa podiel zahraničných udalostí pohyboval okolo 36 % z celkového počtu obsahov umiestnených na titulnej strane. Rovnako tak bol aj odlišný pomer používania príloh v jednotlivých denníkoch. Denník Právo výrazne preferoval domáce udalosti, a to v 63 % prípadov. Na rozdiel od toho v denníku Pravda bol pomer domáceho a zahraničného spravodajstva, v ktorom bola použitá obrazová príloha, takmer totožný. V otázke dôležitosti tak nebola hypotéza správna a ostáva len čiastočne potvrdená v aspekte rozsahov.

Hypotéza 8: Zahraničné spravodajstvo referujúce o kvír komunite nebude mať zásadný vplyv na priestor a dôležitosť, ktoré denník Právo a denník Pravda poskytujú domácemu spravodajstvu.

Odpoveď 8: Hypotéza bola vyvrátená.

Vyhodnotenie tejto hypotézy je závislé na výsledkoch predošlých hypotéz a na dátach, ktoré v nich boli reprezentované. Napriek tomu, že je možné sledovať vo väčšine prípadov preferenciu k domácim obsahom, čo potvrdila aj hypotéza 6 a čiastočne i hypotéza 7, nie je

možné zanedbať vplyv zahraničných textov. Jedným z ukazovateľov, ktoré podporujú tento argument, sú frekvencie výskytu zahraničných obsahov, ktoré sú znázornené v tabuľke 5 a 6. V denníku Právo je počet publikovaných obsahov referujúcich o domácich udalostiach 191 a počet článkov zo zahraničného prostredia je 200. To znamená, že čitatelia prichádzajú do približne rovnakého kontaktu s oboma typmi spravodajstva, s miernou preferenciou zahraničných správ. V prípade denníka Právo je situácia odlišná a frekvencia výskytu zahraničných udalostí je omnoho vyššia. Počet takýchto článkov je 103, čo predstavuje podiel takmer 60 % z celkového počtu obsahov. Na základe týchto skutočností považujem hypotézu za vyvrátenú.

Otázka 5: Ako, ak vôbec, sa líši tematický rámec mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ osoby v denníku Právo a v denníku Pravda v priebehu skúmaného obdobia?

Hypotéza 9: Rozloženie tém mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ komunitu bude u najčastejšie sa vyskytujúcich tém podobné u oboch denníkov. Na rozdiel od denníka Práva sa budú na popredných miestach denníka Pravda vyskytovať aj obsahy pojednávajúce o kriminalite a diskriminácii kvír osôb.

Odpoveď 9: Hypotéza bola čiastočne potvrdená.

Za pomoci obsahovej analýzy bolo zistené, že oba denníky reprezentujú LGBTQ+ komunitu v tých istých tematických rámcoch. Konkrétne sa jedná o tému právnych úprav, pro-LGBTQ+ akcii, politiky a partnerských zväzkov. Zhoda panovala aj v percentuálnom zastúpení týchto tém v jednotlivých médiách. Dokopy tieto témy predstavovali viac ako polovicu všetkých obsahov. V tejto otázke je teda hypotéza potvrdená.

Druhá časť hypotézy bola zameraná na porovnanie zastúpenia tém kriminality a diskriminácia. Téma diskriminácie rezonovala v slovenskom denníku a predstavovala 6 % podiel z celkového počtu. V prípade denníka Právo to boli iba 3 %. Situácia však bola opačná v otázke kriminality, ktorá sa naopak umiestnila na popredných miestach v denníku Právo (9 %) a bola v úzadí v denníku Pravda (4 %). Na základe tohto nepovažujem túto úvahu za potvrdenú a hypotéza je len čiastočne potvrdená.

Otázka 6: Ako, ak vôbec, sa odlišuje valencia mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ komunitu v denníku Právo a v denníku Pravda?

Hypotéza 10: V priebehu sledovaného obdobia bude mať negatívna valencia u oboch denníkov klesajúci trend.

Odpoveď 10: Hypotéza bola potvrdená.

Na základe grafov ukazujúcich výskyt obsahov podľa typu valencie je možné zhodnotiť, že v priebehu skúmaného obdobia bola zaznamenaná klesajúca tendencia publikovať články s negatívnou valenciou. V denníku Právo je tento trend viditeľne pozorovateľný od roku 2007. Negatívne ladené články sa od tohto roku objavujú už len sporadicky a počty dosahujú len nižšie jednotky. V prípade denníka Pravda je možné popísať niekoľko období s nulovým výskytom mediálnych obsahov s negatívnou valenciou, sú to obdobia medzi rokmi 1998 až 1999, 2006 až 2009 a 2014 až 2022. Na základe týchto údajov považujem hypotézu za potvrdenú.

Hypotéza 11: V porovnaní s denníkom Pravda bude v denníku Právo publikované väčšie množstvo mediálnych obsahov reprezentujúcich LGBTQ+ osoby, ktoré budú mať pozitívnu alebo neutrálnu valenciu.

Odpoveď 11: Hypotéza bola vyvrátená.

Ako posledné boli analyzované pomery výskytov rôznych typov valencií v jednotlivých denníkoch. Podľa získaných údajov je celkový výskyt obsahov s pozitívnou a neutrálnou valenciou v denníku Právo 88 % a v denníku Pravda 92,5 %. Zastúpenie negatívne ladených textov v Práve je 12 % a 7,5 % v denníku Pravda. Podľa týchto skutočností je zastúpenie pozitívne a neutrálne ladených obsahov v slovenskom denníku väčšie a teda hypotéza je vyvrátená.

Záver

Témou diplomovej práce bola mediálna reprezentácia LGBTQ+ komunity v českej a slovenskej periodickej tlači, a to od vzniku samostatných republík v roku 1993 až po súčasnosť. Analyzovaný bol jeden denník z každej krajiny, pričom podmienkami pre ich výber boli dostatočná čitateľská základňa, poskytovanie seriózneho a kvalitného obsahu, dlhoročná tradícia publikovania a dobrá dostupnosť v archívoch. Za českú stranu bol zvolený denník Právo a slovenskú spoločnosť reprezentoval denník Pravda.

Samotná práca bola zložená z teoretickej a praktickej časti. Teoretická časť pozostávala z kapitoly zameranej na LGBTQ+ komunitu, pričom tu boli popísané princípy komunikácie o kvír témach a základné pojmy súvisiace s touto tematikou. Následne bol predstavený vývoj LGBTQ+ komunity v Českej republike a na Slovensku, pričom sa pozornosť kládla na aktivizmus, legislatívny vývoj, na otázku partnerských zväzkov a práva transrodových osôb. Popísané boli i kultúrno-spoločenské podujatia súvisiace s kvír komunitou a priblížené boli postoje verejnosti prostredníctvom prieskumov verejnej mienky. Predstavené boli i výskumy mediálnej reprezentácie LGBTQ+ osôb. Ďalšia kapitola v tejto časti práce bola venovaná mediálnej teórii, ktorej popis bol potrebný pre hlbšie pochopenie problematiky mediálnej reprezentácie.

V praktickej časti bola predstavená metodológia práce, v rámci ktorej boli sformulované hlavná a vedľajšie výskumné otázky a k nim prislúchajúce hypotézy a premenné. K získaniu potrebných dát bol využitý online archív Newton Media. Tieto boli podrobené selekčnému procesu na vyradenie nerelevantných obsahov a následne bola vytvorená reprezentatívna vzorka v pomere 1:5. Použitou výskumnou metódou bola kvantitatívna obsahová analýza s ohľadom na možnosť komparácie dát jednotlivých denníkov.

Počas analýzy bolo zistené, že frekvencia výskytu mediálnych obsahov v denníku Právo je za obdobie 1998 až 2022 vyššia o 107 % oproti denníku Pravda. Zároveň oba denníky zaznamenávajú najvyššiu frekvenciu článkov v období medzi rokmi 2003 až 2012, pričom ku koncu sledovaného obdobia dochádza k miernemu poklesu v ich výskyte.

Skúmaná bola i dôležitosť, ktorú jednotlivé denníky článkom prisudzovali, a to prostredníctvom ich umiestňovania na titulnú stranu alebo pripojením obrazovej prílohy k textu. Analýzou týchto premenných bolo zistené, že oba denníky umiestňovali články na titulnú stranu len veľmi sporadicky, pričom v prípade českého denníka sa jedná o podiel

3,5 % z celkového počtu obsahov a v slovenskom denníku 1,7 %. V otázke používania obrazových príloh bol zaznamenaný pozitívny trend vo zvyšujúcom sa užívaní týchto príloh. Najvyšší nárast medzi obdobiami bol zaznamenaný u Pravdy medzi rokmi 1998 – 2002 a 2003 – 2012, kedy došlo k viac než zdvojnásobeniu ich užívania. Zároveň bol podiel využívania grafických príloh za celé sledované obdobie vyšší práve u slovenského denníku.

Sledovaný bol aj priestor, ktorý denníky poskytli mediálnym obsahom. V prípade oboch periodík bolo možné sledovať postupný rastúci trend v množstve ponúkaného priestoru, pričom svoje vrcholy dosiahli práve v poslednom sledovanom období. Na rozdiel od pôvodného predpokladu, poskytol väčší priestor mediálnym obsahom reprezentujúcim LGBTQ+ komunitu denník Pravda, a to približne o 11 %.

Dôležitým prvkom pri analýze bola príslušnosť jednotlivým príspevkov na základe geografickej blízkosti, teda rozdelenie na zahraničné a domáce správy. Zistilo sa, že oba denníky poskytujú približne rovnaký priestor zahraničným obsahom, avšak ten je omnoho nižší v porovnaní s priestorom poskytnutým domácemu spravodajstvu. Obsahy odkazujúce na tuzemské udalosti mali v denníku Právo rozsah väčší o 71 % a v denníku Pravda dokonca o 104 %. Český denník preferoval domáce udalosti aj v prípade ich umiestňovania na titulnú stranu, prípadne pri používaní obrazových príloh, kde podiel domáceho spravodajstva bol približne dvojtretinový. V denníku Pravda bol pomer obsahov užívajúcich grafické elementy približne rovnaký, no na titulnú stranu sa nedostala žiadna zahraničná správa. Je ale nutné dodať, že zahraničné spravodajstvo o kvír komunite malo v analyzovaných dátach svoje významné postavenie, nakoľko väčšina príspevkov pochádzala práve zo zahraničia. V Pravde bol tento rozdiel najvýraznejší a zahraničné správy tvorili 60 % celkového počtu obsahov.

Výrazná zhoda medzi oboma denníkmi nastala v témach, ktorým sa venovali. Ako najčastejšie sa objavovali témy právnych úprav, pro-LGBTQ+ akcii, politiky a partnerských zväzkov. Tieto štyri témy boli predstavené vo viac ako polovici všetkých obsahov. V denníku Pravda rezonovala aj téma diskriminácie a v Práve kriminalita a transrodové osoby. Naopak medzi najmenej preberané témy patrili šport, proti-LGBTQ+ akcie a bi ľudia.

U príspevkov bolo sledované aj ich celkové vyznenie smerom k LGBTQ+ komunite, teda valencia. U oboch denníkov bol pozorovaný postupne narastajúci podiel príspevkov s neutrálnou valenciou a v denníku Pravda ku koncu obdobia i s pozitívnou valenciou. V prípade denníka Právo bol pozorovaný klesajúci trend pre negatívnu i pozitívnu valenciu.

Táto práca mala za cieľ poskytnúť pohľad na mediálnu reprezentáciu LGBTQ+ komunity z dlhodobého hľadiska a prostredníctvom nej nájsť podobnosti a odlišnosti v slovenskej a českej mediálnej krajine. Vyššie popísané javy ukazujú na mnohé pozitívne trendy, ktoré sú pre obe krajiny spoločné, no napriek tomu existujú určité nedostatky, napr. takmer neexistujúca reprezentácia bi ľudí.

Samotný výskum narazil na niekoľko limitácií. Problémom bolo nájsť seriózny slovenský denník, ktorý by pokryl celé skúmané obdobie. Možnou limitáciou bola aj nutnosť vytvorenia reprezentatívnej vzorky z dôvodu veľkého množstva získaných materiálov a s tým spojená náročnosť vykonania analýzy. Rizikom môže byť aj subjektívne hodnotenie niektorých parametrov. Napriek tomu sa však podarilo zodpovedať hlavnú i vedľajšie výskumné otázky, popísať analyzované javy a porovnať mediálnu reprezentáciu v rôznych krajinách a do budúcnosti by táto práca mohla slúžiť ako vzor pre ďalšie dlhodobé výskumy.

Summary

The aim of the thesis was to research the media representation of the LGBTQ+ community in the Czech and Slovak periodicals between 1993 and 2022. The Czech daily *Právo* and the Slovak daily *Pravda* were analyzed. Due to the large amount of data, comparative content analysis was used.

During the analysis, it was found that the frequency of media content in *Právo* is 107% higher for the period 1998 to 2022 compared to *Pravda*. At the same time, both dailies record the highest frequency of articles in the period between 2003 and 2012, while towards the end of the monitored period there is a slight decrease in their occurrence. The importance of the articles was also examined. By analyzing the front page and image attachment variables, it was found that both newspapers placed articles on the front page only very sporadically, in the case of *Právo* the share was 3.5% and in *Pravda* 1.7%. A positive trend in the use of image attachments was noted. The highest increase between periods was recorded in *Pravda*. Their use has more than doubled. At the same time, the share of the use of graphic attachment for the entire observed period was higher in the Slovak daily. The space dedicated to media content was monitored, where it was possible to follow a gradual growing trend, with dailies reaching their peaks in the last monitored period. Contrary to the original assumption, *Pravda* provided more space for media content representing the LGBTQ+ community, by approximately 11%. Affiliation based on geographic proximity was important in the analysis. It was found that both dailies provide approximately the same amount of space to foreign content, but this is much lower compared to the space provided to domestic news. Contents referring to domestic events were 71% larger in the daily *Právo* and even 104% larger in the daily *Pravda*. There was a significant similarity between the two journals in the topics they covered. The topics of legal amendments, pro-LGBTQ+ action, politics and partnerships appeared most often. These four themes were featured in more than half of all content. The topic of discrimination also resonated in *Pravda*, and crime and transgender people in *Právo*. On the contrary, sports, anti-LGBTQ+ events and bi people were among the least covered topics. Posts were also monitored for their overall tone towards the LGBTQ+ community. A gradually increasing share of posts with a neutral valence was observed in both dailies, and in the daily *Pravda* with a positive valence towards the end of the period. In the case of the *Právo*, a downward trend was observed for both negative and positive valence.

The goal of this work was to provide an insight into the media representation of the LGBTQ+ community from a long-term perspective and through it to find similarities and differences in the Slovak and Czech media landscapes. The phenomena described above point to many positive trends that are common to both countries, but nevertheless there are certain shortcomings, e.g. almost non-existent representation of bi people. The research itself encountered several limitations. Nevertheless, it was possible to answer the main and secondary research questions, describe the analyzed phenomena and compare media representation in different countries, and in the future this work could serve as a model for further long-term research.

Zoznam grafov

<i>GRAF 1 VÝSLEDKY SELEKČNÉHO PROCESU DÁT VYHLADANÝCH V ONLINE ARCHÍVE NEWTON MEDIA</i>	40
<i>GRAF 2 ROZDELENIE RELEVANTNÝCH OBSAHOV NA ZÁKLADE PRÍSLUŠNOSTI K DENNÍKU</i>	41
<i>GRAF 3 ROZDELENIE RELEVANTNÝCH OBSAHOV NA ZÁKLADE PRÍSLUŠNOSTI K DENNÍKU ZA OBDOBIE 1998 AŽ 2022</i>	41
<i>GRAF 4 ROZDELENIE POČTU ANALYZOVANÝCH OBSAHOV PODĽA PRÍSLUŠNOSTI K DENNÍKU</i>	42
<i>GRAF 5 PRIEMERNÝ ROČNÝ ROZSAH OBSAHOV V DENNÍKU PRÁVO</i>	44
<i>GRAF 6 PRIEMERNÝ ROČNÝ ROZSAH OBSAHOV V DENNÍKU PRAVDA</i>	45
<i>GRAF 7 VÝSKYT OBSAHOV V DENNÍKU PRÁVO PODĽA TYPU VALENCIE</i>	49
<i>GRAF 8 VÝSKYT OBSAHOV V DENNÍKU PRAVDA PODĽA TYPU VALENCIE</i>	49

Zoznam tabuliek

<i>TABULKA 1 FREKVENCIA VÝSKYTU NA TITULNEJ STRANE DENNÍKOV PODĽA ČASOVÉHO OBDOBIA</i>	43
<i>TABULKA 2 FREKVENCIA VÝSKYTU OBRAZOVÝCH PRÍLOH V DENNÍKOCH PODĽA ČASOVÉHO OBDOBIA</i>	43
<i>TABULKA 3 PRIEMERNÉ ROZSAHY JEDNOTLIVÝCH DENNÍKOV PODĽA SLEDOVANÝCH OBDOBÍ</i>	45
<i>TABULKA 4 GEOGRAFICKÁ BLÍZKOSŤ OBSAHOV JEDNOTLIVÝCH DENNÍKOV PODĽA ČASOVÉHO OBDOBIA</i>	46
<i>TABULKA 5 PRIESTOR A DÔLEŽITOSŤ OBSAHOV V DENNÍKU PRÁVO NA ZÁKLADE GEOGRAFICKEJ BLÍZKOSTI</i>	46
<i>TABULKA 6 PRIESTOR A DÔLEŽITOSŤ OBSAHOV V DENNÍKU PRAVDA NA ZÁKLADE GEOGRAFICKEJ BLÍZKOSTI</i>	47
<i>TABULKA 7 VÝSKYT A PODIEL TÉM PODĽA PRÍSLUŠNOSTI K DENNÍKU</i>	48
<i>TABULKA 8 PODIEL OBSAHOV V JEDNOTLIVÝCH DENNÍKOCH NA ZÁKLADE VALENCIE</i>	50

Použitá literatura

BEŇOVÁ, Kateřina, 2007. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR. 72 s. ISBN 978-80-87041-33-8.

BERGER, Peter L., Thomas LUCKMANN a Jiří SVOBODA, 1999. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 214 s. ISBN 8085959461.

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK, 2003. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal. ISBN 80-85947-67-6.

DOLEŽALOVÁ, P., V. HEUMANN, B. ORLÍKOVÁ, G. HULL-ROCHELLE a K. PAVLICA, et al. 2021. *Rozvoj duševní pohody u transgender klientů: Poznatky a holisticky orientovaný terapeutický přístup*. Klecany: Národní ústav duševního zdraví. 116 s.

FEJES, Nárcisz a Andrea P. BALOGH, 2013. *Queer Visibility in Post-Socialist Cultures*. Bristol: Intellect, Chicago: Intellect, University of Chicago Press, 272 s. ISBN 978-1-84150-630-2.

GROLL, Tomáš. *Mediální obraz lobbingu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2010.. Vedoucí diplomové práce PhDr. Tomáš Trampota, Ph.D.

MCCOMBS, Maxwell E. a Sebastián VALENZUELA, 2021. *Setting the agenda: the news media and public opinion*. Third edition. Cambridge: Polity. ISBN 978-1-5095-3579-8

MCQUAIL, Denis, 2009. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4th ed. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-574-5.

REIFOVÁ, Irena et al., 2004. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-926-7

SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. *Výzkum médií: Nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada Publishing,. ISBN 9788024735689

SHOEMAKER, Pamela J. a Stephen D. REESE, 1996. *Mediating the Message: Theories of Influences on Mass Media Content*. 2nd ed. New York: Longman,. ISBN 0-8013-1251-5

SCHULTZ, Winfried, Helmut SCHERER, Lutz HAGEN, Irena REIFOVÁ a Jakub

KONČELÍK, 2004. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, s. 29-50. ISBN 80-246-0827-8.

SMALLEY, K. Bryant, Jacob C. WARREN a K. Nikki BAREFOOT, 2018. *LGBT Health: Meeting the Needs of Gender and Sexual Minorities*. New York, New York: Springer Publishing Company, 437 s. ISBN 0-8261-3378-9.

TRAMPOTA, Tomáš, 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál, ISBN 80-7367-096-8.,

VRÁBLÍKOVÁ, Kateřina. *Gay a lesbické hnutí v České republice*. Global Politics. 2006, Vol. 5, No. 1. ISSN 1213-7685.

Internetové zdroje

7 principov, ako písať o LGBTI+ ľuďoch a témach s rešpektom. Dúhový kompas [online]. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: <https://www.duhovykompas.sk/#principy>

ABSOLONOVÁ, Anna, 2021. *Mediální reprezentace stejnopohlavních sňatků v MF Dnes a Katolickém týdeníku*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Dostupné také z: https://is.muni.cz/th/w3yd2/bakalarska_prace_absolonova_fin.pdf

BENEDIKOVIČ, Tomáš, 2012. *Poliačik by trestal nenávistné prejavy voči homosexuálom* SME Domov. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/6385113/poliacik-by-trestal-nenavistne-prejavy-voci-homosexualom.html>

CÍSAŘ, Ondřej a Kateřina VRÁBLÍKOVÁ, 2012. *LGBT aktivismus v České republice: historie, organizace a aktivisté* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: https://cz.boell.org/sites/default/files/studie_lgbt_v_cr.pdf

ČADOVÁ, Naděžda a Monika KYSELÁ, 2023. *Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – duben/květen 2023* [online]. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR [cit. 2023-07-14]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a5655/f9/ov230621.pdf

DUGOVIČ, Matej. *Obyčajní podpora zmenu Ústavy od Smeru, aby sa nedohadoval s KDH*. SME Domov. 2014. Dostupné také z: <https://domov.sme.sk/c/7117844/obycajni-podpora-zmenu-ustavy-od-smeru-aby-sa-nedohadoval-s-kdh.html>

Duhová vlna Queer parade Brno - úspěch a bilance, 2008. STUD, z.s. [online]. [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://www.stud.cz/archiv/65-pro-media/36-duhova-vlna-queer-parade-brno-uspech-a-bilance.html>

Dúhový pochod v Košiciach narušili extrémisti, 2013. Korzár Košice. Dostupné z: <https://kosice.korzar.sme.sk/c/6951590/duhovy-pochod-v-kosiciach-narusili-extremisti.html>

Eurobarometer 66: Public Opinion in the European Union, 2007. European Commission, 228 s. Dostupné také z: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/584>

Eurobarometer on Discrimination 2019: The social acceptance of LGBTI people in the EU, 2019. European Commission. Dostupné také z: https://commission.europa.eu/system/files/2019-10/ebs_493_data_fact_lgbti_eu_en-1.pdf

GALTUNG, Johan a Mari H. RUGE. 1965. *The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba nad Cyprus Crises in Four Norwegian Newspaper*. Journal of Peace Research. 1(2), 64-90. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/002234336500200104>

GEHREROVÁ, Ria, 2019. *Ministerka kultúry zastavila všetky granty pre LGBTI organizácie napriek odporúčaniam komisie*. Denník N. Dostupné také z: <https://dennikn.sk/1469435/ministerka-kultury-zastavila-vsetky-granty-pre-lgbti-organizacie-napriek-odporucaniam-komisie/>

GEHREROVÁ, Ria. *Pellegrini nesúhlasí s Ficom, že by ústava mala zakázať adopcie detí homosexuálmi*. Denník N. 2019. Dostupné z: <https://dennikn.sk/1569896/pellegrini-nesuhlasi-s-ficom-ze-by-ustava-mala-zakazat-adopcie-deti-homosexualmi>

HROMADA, Jiří, 2001. *Deset let hnutí za rovnoprávnost českých gayů a lesbiček*. Dostupné z: <https://doczz.cz/doc/336126/deset-let-hnut%C3%AD-za-rovnopr%C3%A1vnost-%C4%8Desk%C3%BDch-gay%C5%AF-a-lesbi%C4%8Dek>

HUTKO, Dominik, 2023. *Vyzerá to ako registrované partnerstvo ale nie je. Karas predstavil inštitút dôvernictva*. Pravda. Dostupné z: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/654183-karas-pripravil-navrh-pomoci-pre-pary-rovnakeho-pohlavia/>

Kdo jsme. Jsme fér [online]. [cit. 2023-07-25]. Dostupné z: https://www.jsmefer.cz/kdo_jsme

KOŠLEROVÁ, Anna. *Konec povinných kastráci pro úřední změnu pohlaví v Česku, oznámilo ministerstvo spravedlnosti* [online]. 2023 [cit. 2023-07-13]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/transgender-pravo-kastrace-pohlavi-lide-ministerstvo-spravedlnosti-dvorak_2303301000_ank

LGBTI+ V ČESKÉ REPUBLICE. Amnesty International [online]. 2022 [cit. 2023-07-13]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/lgbti/v-cr>

MACKO, Martin, ed. Získavanie dát o diskriminácií na základe sexuálnej orientácie a rodovej identity. In: KOTVANOVÁ, Alena. *Dáta o rovnosti v slovenskej realite* [online]. EQUILIBRIA, s. 180-186 [cit. 2023-07-17]. Dostupné z:

http://www.diskriminacia.sk/sites/default/files/Data_o_rovnosti_text.pdf

MCCOMBS, Maxwell E. a Sebastián VALENZUELA, 2021. *Setting the agenda: the news media and public opinion*. Third edition. Cambridge: Polity, 234 s. ISBN 978-1-5095-3579-8.

MUSEION. Lesba [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://www.lesba.sk/museion/>

NAGYOVÁ, Erika Turi, 2019. *Mediálny obraz marginalizovaných skupín*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Fakulta masmediálnej komunikácie. Dostupné také z:

<https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioFormChildE2P16&sid=9CB04A0EB3E2DA914194890E204E&seo=CRZP-detail-kniha>

NATIONAL LGBTQIA+ HEALTH EDUCATION CENTER, 2020. *LGBTQIA+ Glossary of Terms for Health Care Teams*. Fenway Institute. Dostupné z:

<https://www.lgbtqiahealtheducation.org/wp-content/uploads/2020/02/Glossary-2022.02.22-1.pdf>

PICKOVÁ, Kateřina, 2018. *Mediální reprezentace LGBTQ+ osob ve vybraném českém a slovenském tisku*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Dostupné z:

https://is.muni.cz/th/h6uir/Diplomova_prace_Katerina_Pickova_2018.pdf

POLOHA, Natanael Leo, 2022. *Registrované partnerstvá podporuje takmer 50 % Slovákov, manželstvá rovnakého pohlavia len 31 %*. StartItUp [online]. [cit. 2023-07-18].

Dostupné z: <https://www.startitup.sk/registrovane-partnerstva-podporuje-takmer-50-slovakov-manzelstva-len-31/>

Prieskum: Homosexuálne páry a registrované partnerstvá, 2009. Diskriminacia [online]. [cit. 2023-07-30]. Dostupné z: <http://diskriminacia.sk/archiv/?q=node/958>

QUEER GEOGRAPHY. *Terminologie*. LGBTQ+ [online]. [cit. 2023-07-11]. Dostupné z: <https://lgbt-zdravi.cz/slovník-pojmu/>

Sexual Orientation and Gender Identity [online]. youth.gov [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://youth.gov/youth-topics/lgbt>

SUDOR, Karol, 2019. *Roky bola aktivistkou v oblasti LGBTI. Aj pre hejty vyhorela, skončila na liekoch a rozhodla sa to nechať*. Denník N. Dostupné z: <https://dennikn.sk/1453797/roky-bola-aktivistkou-v-oblasti-lgbti-aj-pre-hejty-vyhorela-skoncila-na-liekoch-a-musela-to-nechat/>

ŠUDŘICH, František, 2012. *Mediální reprezentace festivalu Prague Pride 2011*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/g5m3w/sudrich_medialni_reprezentace_festivalu_prague_pride_2011.pdf

ŠUDŘICH, František, 2014. *Mediální reprezentace LGBT minority v deníku MF Dnes*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/qgtji/F_Sudrich_Medialni_reprezentace_LGBT.pdf

TASR, 2008. *Inakosť žiada registrované partnerstvá*. Dostupné z: <https://domov.sme.sk/c/4178229/inakost-ziada-registrovane-partnerstva.html>

VOLFOVÁ, Tereza. *Adopce dětí homosexuály: Za dva roky o ni požádalo sedm lidí, dva z nich už se o děti starají*. ČT24. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2519866-adopce-deti-homosexuality-za-dva-roky-o-ni-pozadalo-sedm-lidi-dva-z-nich-uz-se-o-deti>

VÝBOR PRO SEXUÁLNÍ MENŠINY, 2009. *Programové prohlášení Výboru pro sexuální menšiny* [online]. Praha [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/dokumenty/programove-prohlaseni-%20vyboru-66800/#>

Z histórie Hnutia Ganymedes. GANYMEDES [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://ganymed.webnode.sk/archiv/z-nasej-historie/>

ZAMBORYOVÁ, Laura, 2023. *Mediálny obraz LGBT komunity v slovenských online médiách*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta. Dostupné z: <https://opac.crzp.sk/?fn=detailBiblioFormChildE2P16&sid=9CB04A0EB3E2DA91419489>

0E204E&seo=CRZP-detail-kniha

Zoznam skratiek

GI - Gay iniciatíva

GL - G-líga

HaBiO - Sociálne a kultúrne združenie študentov a mladých ľudí homosexuálne a bisexuálne orientovaných

HRHO - Hnutí za rovnoprávnosť homosexuálnych občanů

LGBTQ+ - Lesby, geovia, bi osoby, transrodoví ľudia, queer/questioning, nevymenované sexuálne, romantické a rodové identity

PROUD - Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu

QLF – Queer Leaders Forum

SOHO - Sdružení organizací homosexuálních občanů

Tézy diplomovej práce

SCHVÁLENO

16.9.22

Institut komunikačných štúdií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Hlinka Ivan	<table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">15 -09- 2022 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: center;">350 Přílohy:</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Přiděleno:</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	15 -09- 2022 -1-	Čj:	350 Přílohy:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		15 -09- 2022 -1-							
Čj:		350 Přílohy:							
Přiděleno:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2018									
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 11791278@fsv.cuni.cz									
Studijní program/forma studia: Mediální studia, navazující magisterské studium, distanční forma									
Název práce v češtině: Mediální reprezentácia LGBTQ+ komunity: komparatívna štúdia vybraných českých a slovenských denníkov									
Název práce v angličtině: Media representation of LGBTQ+ community: comparative study of selected Czech and Slovak newspapers									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) LS 2022/2023									
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Tématou mojej práce je mediální reprezentácia LGBTQ+ komunity v českých a slovenských denníkoch. Viditeľnosť týchto osôb vo verejnom priestore začala narastať začiatkom 90. rokov, a to s vlnou liberalizácie spoločnosti. Masové médiá v tomto čase začínajú častejšie informovať o LGBTQ+ ľuďoch. O tri dekády neskôr, napriek postupne sa zvyšujúcej akceptácii tejto komunity, patria témy ako manželstvá rovnakopohlavných párov, možnosť adoptovať si deti, či transrodovosť medzi kontroverzné a rozdeľujú spoločnosť. Práve postoje v otázke k LGBTQ+ komunite výrazne odlišujú českú a slovenskú spoločnosť. Podľa Eurobarometru z roku 2019, len 31 % opýtaných Slovákov súhlasilo, že geovia, lesby a bisexuáli by mali mať rovnaké práva ako heterosexuáli. V prípade českej strany s týmto tvrdením súhlasilo 57 % osôb. Odlišnosti sú viditeľné aj v prístupe zákonodarcov. Zatiaľ čo v Českej republike boli schválené registrované partnerstvá už v roku 2006, v prípade Slovenska bolo v roku 2014 manželstvo ústavne zakotvené ako jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Skúmaniu mediálnej reprezentácia LGBTQ+ komunity sa venovalo už množstvo tuzemských i zahraničných autorov. V našom prostredí sa však výskum väčšinou limitoval na menšie časové obdobie alebo sledovanie špecifického fenoménu. Príkladom môže byť práca Františka Šudricha z roku 2012, ktorý sledoval mediálnu reprezentáciu festivalu Prague Pride 2011. Výrazne taktiež dominujú práce, ktoré využívajú kvalitatívnu analýzu. Obsahovo najbližšie môjmu zámeru je práca Kateřiny Pickovej z roku 2018, ktorá porovnávala dáta jedného slovenského a jedného českého denníku v limitovanom časovom období. Mojim cieľom je nadviazať na uskutočnené práce a poskytnúť ucelený obraz mediálnej reprezentácie LGBTQ+ osôb v novodobej histórii oboch krajín.									
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cieľom mojej magisterskej diplomovej práce je zistiť, akým spôsobom informujú české a slovenské tlačené médiá o LGBTQ+ komunite. Sledované obdobie pokrýva mediálne obsahy publikované od vzniku samostatnej Českej a Slovenskej republiky až po súčasnosť a mojim zámerom je poskytnúť prehľad o vývoji trendov v reprezentácii LGBTQ+ osôb. Súčasťou práce bude komparácia dát, ktorá sa sústreďí na vzájomné porovnanie tradične liberálnejšie vnímaného českého prostredia									

a konzervatívnejšieho Slovenska. Dôležitým prvkom analýzy bude aj zasadenie získaných dát do kontextu udalostí významných pre práva a viditeľnosť LGBTQ+ komunity ako sú prvé PRIDE pochody, uzákonenie registrovaných partnerstiev v Českej republike, či referendum o rodine a ústavné zakotvenie manželstva ako zväzku muža a ženy na Slovensku. Ako podklad pre vypracovanie hypotéz poslúžia už uskutočnené práce tuzemských autorov, ktorí v prevažnej väčšine využívali kvalitatívnu metódu analýzy. Pre potvrdenie týchto hypotéz bude využíva kvantitatívna obsahová analýza.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. **Úvod:** vhlad do témy, stanovenie cieľov diplomovej práce, zhodnotenie použitej literatúry
2. **Uvedenie do problematiky LGBTQ+ komunity:** definícia základných pojmov, histórie a výskumov reprezentácie LGBTQ+ osôb
3. **Mediálna teória:** definícia základných pojmov – spravodajské hodnoty, nastoľovanie agendy, konštrukcia sociálnej reality
4. **Metodológia výskumu:** formulácia výskumných otázok a hypotéz, charakteristika skúmanej vzorky a premenných
5. **Komparatívna obsahová analýza a prezentácia výsledkov:** analýza mediálnych obsahov, prezentácia a komparácia získaných dát
6. **Odpovede na stanovené výskumné otázky**
7. **Záver**
8. **Summary**
9. **Prílohy:** grafy, kópie dôležitých textov a pod.
10. **Použitá literatúra a pramene**

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Analyzované budú mediálne obsahy dvoch českých a dvoch slovenských denníkov, konkrétne tituly Mladá fronta Dnes, Právo, SME a Pravda. Sledované obdobie bude v rozmedzí od 1.1.1993 do 31.12.2022. Z dôvodu veľkého množstva obsahov bude kódované len obsahy predstavujúce reprezentatívnu vzorku.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Kvantitatívna obsahová analýza a následná komparácia dát.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

MCQUAIL, Denis, 2009. Úvod do teorie masové komunikace. 4th ed. Praha: Portál, 640 s. ISBN 978-80-7367-574-5.

Rozsiahla učebnica základov masovej komunikácie s presahom do praxe. Masové médiá majú v moderných spoločnostiach zásadný význam. Sú prostriedkami moci, rozhodujúcim zdrojom výkladov sociálnej reality a predstáv o nej, kľúčom ku sláve a postaveniu a poskytujú i zábavu. Preto sú masové médiá podrobované nielen verejnému hodnoteniu a reguláciám, ale stali sa i predmetom teoretických úvah. Publikácia preberá všetky hlavné oblasti teórie a fungovania masových médií.

MCCOMBS, Maxwell E. a Sebastián VALENZUELA. Setting the agenda: the news media and public opinion. Third edition. Cambridge: Polity, 2021, 234 s. ISBN 978-1-5095-3579-8.

Autori popisujú výber tém, ktoré masové médiá sprostredkovávajú pomocou svojich správ spoločnosti. Dôraz je kladený hlavne na charakteristiky, podľa ktorých sú témy vyberané k spracovaniu a distribúcii smerom k publiku. Tretia edícia aktualizuje knihu pre potreby novej generácie študentov. Popisuje zdroje mediálnej agendy, jej vplyv na verejnú agendu a dôsledky na postoje, názory a správanie verejnosti. Publikácia predstavuje i kapitolu venovanú agende sietí.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada Publishing, 2014, 539 s. ISBN 978-80-247-3568-9.

Kniha představuje úvod do metodologie a empirického výskumu v sociálních vědách, popisuje jednotlivé etapy a poskytuje návod pro samostatnou vědeckou práci v oblasti výskumu médií. Autorka uvádí nejčastější postupy ve výskumech médií a kultury realizovaných v České republice. Pomáhá osvojit si základní pravidla vědecké práce a postupy vytváření a overování poznatků v oblasti mediálních, kulturních a komunikačních studií. Sedláková vychází z sociologické tradice.

BEŇOVÁ, Kateřina. Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. Praha: Úřad vlády ČR, 2007, 75 s. ISBN 978-80-87041-33-8

Hlavním cílem publikace je zrozumitelnou a přehlednou formou podat vysvětlení, co je to vlastně LGBTI menšina a komunita, ako sa vyvíjal historický pohľad na ňu a s akými problémami v súčasnosti bojuje. Analýza taktiež predstavuje vzťah tejto komunity s majoritnou spoločnosťou a ako je spravida touto spoločnosťou vnímaná.

FEJES, Nárcisz, Nárcisz FEJES a Andrea P BALOGH. Queer visibility in post-socialist cultures. Queer visibility in post-socialist cultures. Bristol: NBN International, 2013, 245 s. ISBN 1783201290.

Prostřednictvím případových studií sa autori zamerali na skúmanie spôsobov chápanie queer viditeľnosti špecifickej pre diskurzy postsocialistických kultúr. Štúdie poskytujú pohľad na queer komunitu napríklad v otázkach identity či LGBTQ+ aktivizmu. Ponúkajú interdisciplinárnu perspektívu, ktorá zahŕňa rodové a sexuálne štúdia, mediálne a filmové štúdia, sociológiu a kultúrnu antropológiu v kontexte východoeurópskych štúdií.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

ABSOLONOVÁ, Anna. Mediální reprezentace stejnopohlavních sňatků v MF dnes a Katolickém týdeníku. 2021, 112 s. Bakalářská práce (Bc). Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. et Mgr. Kateřina Kirkosová, Ph.D.

Picková, Kateřina. Mediální reprezentace LGBTQ+ osob ve vybraném českém a slovenském tisku. 2018, 120 s. Diplomová práce (Mgr). Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. et Mgr. Marína Urbániková, Ph.D.

Datum / Podpis studenta/ky

15.09.2022 .....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

doc. PhDr. Barbora Osvaldová

15.09.2022

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

.....
Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.